

De faktiske forhold inden for jernindustrien

Centralorganisationen af industriansatte
i Danmark gennem 100 år

Af Bjarne Kjær

De faktiske forhold inden for jernindustrien

Centralorganisationen af industriansatte
i Danmark gennem 100 år

CO-industri 100 år 1912-2012

Udgivet af CO-industri i anledning af Centralorganisationens 100 års jubilæum 1. juli 2012

Tekst: Bjarne Kjær

Fotos: Harry Nielsen, Det Kongelige Bibliotek, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv.(*)

Forside: Industri anno 1912: Brdr. Hansens Mekaniske Værksted for skibsreparation i Sundekrogsgade i København 1912. Det er mester Oluf Hansen nr. tre fra venstre. Bemærk belysningen (petroleumlampe?)

Nederst: Industri anno 2012: Siemens Windpower (Siemens Press Photo).

Design og grafisk produktion: Kailow

Kailow er certificeret under følgende internationale standarder: ISO 14001 miljøcertificering, ISO 9001 kvalitetscertificering, DS 49001 CSR-certificering (Den danske udgave af ISO 26001 for social ansvarlighed) og OHSAS 18001 arbejdsmiljøcertificering.

Publikationen er produceret på 100% genbrugspapir og er CO₂ neutraliseret.

Oplag: 5.000

ISBN: 978-87-92141-69-9

(*)For enkelte illustrationer har det ikke været muligt at finde frem til de retmæssige indehavere af ophavsretten. Såfremt vi på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket utilsigtet.

Retmæssige krav i denne forbindelse vil selvfølgelig blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelse i forvejen.

De faktiske forhold inden for jernindustrien

Centralorganisationen af industriansatte
i Danmark gennem 100 år

Af Bjarne Kjær

Sådan en storsnudet værkfører – når jeg siger der er en links gevind på'en så er der links gevind på'en – så ska' han ikke komme og ødelægge de faktiske forhold inden for jernindustrien – næh - der er ingen, der ka' få mig til no'et. – Jeg står, hvor jeg sitter mig – jeg stod i lære allerede dengang Sankt Peter trillede med trillebånd, og min mester det var en underlig mand – en mærkelig florumvunden mand. – Han nød aldrig spiritus – han lod det løbe lige ned.....

*“De faktiske forhold inden for Jernindustrien” er citat fra Storm P. s
“En dansk anarkist” fra novellesamlingen “13 øre” fra 1915.*

Indhold

Forord		7
1912-1922	Forsigtig start · I eget hus · Sortlistning af organiserede	11
1922-1932	Sammenstød med politiet · Bedriftsråd · Injuriesag mod CO-formand	23
1932-1942	Ledighed på 41,5 pct. · 6 dages ferie · Omvendt eksklusivaftale	33
1942-1952	Tysklandsarbejdere · Forsøg på stavnsbinding · Rygeforbud	39
1952-1962	Protester mod indgreb · Ny hovedaftale	45
1962-1972	Helhedsløsningen · 44 timer om ugen · Kvinder på deltid Demonstration mod CO · 4 ugers ferie	51
1972-1982	Ligeløn og 40 timers uge · Metal ud af CO · Ekstra feriedage	65
1982-1992	Uddannelsesfond · Storkonflikt · 4-årig OK	77
1992-2002	Nyt navn: CO-industri · Fuld løn under sygdom Barselsordning · Storkonflikt og gær	93
2002-2012	Uddannelse ved afsked · Vederlag til tillidsfolk Fratrædelsesgodtgørelse · Ligelønsnævn · Seniorordning	107
9 formænd på 100 år		119
4 daglige ledere		125
CO-fagblad siden 1914		128
CO's økonomi		131
Medlemstal i 100 år		132
Medlemsforbund		133
Forkortelser/Stikord		134

1912-2012

CO-industri 100 år 1912-2012

INDEX

Forord

7

1912-2012

Med oprettelsen af Centralorganisationen af Metalarbejdere i 1912 ville man skabe en sammenslutning for alle arbejderorganisationerne i jern- og metalindustrien. I starten var det dog kun de faglærte, der gik sammen, og først efter 2. Verdenskrig kom de ufaglærte og kvinderne med. Således kunne man stå stærkt og samlet over for arbejdsgiverne. Det CO-industri, der i år kan fejre 100 års jubilæum, har grundlæggende den samme hovedopgave i dag: At samle arbejdstagere i industrien, så man står stærkest muligt over for arbejdsgiverne.

Det har lige siden starten været en hovedopgave at forhandle overenskomster. Centralorganisationen indgik sin første overenskomst med arbejdsgiverne i ”Jærn og Metalindustrien” i 1913. Her blev mindstelønnen sat til 36 øre pr. time. Således skabte samlingen af metalarbejdere ikke bare en kamporganisation, men også en samarbejdende organisation, der netop via aftaler med arbejdsgiverne har udgjort en krumtap i udviklingen af den danske model. Det skete ikke mindst på grund af den stærke lokale forankring via minimallønssystemets lønforhandlinger på de enkelte virksomheder. Det har handlet om udviklingen af løn- og ansættelsesvilkår, men de kollektive aftaler er også kommet til at indeholde to andre vigtige dimensioner. Den ene peger mod virksomheden og handler om udviklingen af samarbejdet mellem ledelse og medarbejdere med henblik på at fremme indtjening og beskæftigelse på rimelige vilkår. Den anden peger mod bredere spørgsmål om udviklingen af velfærdsstaten. Når pension, løn under sygdom og barsel, videre- og efteruddannelse og lignende blev en del af overenskomsterne, er det udtryk for, at de ikke kun i snæver forstand omhandler forholdene på arbejdspladsen, men også berører bredere dele af den enkeltes liv. Vi kan kalde det velfærdsspørgsmål.

Fra starten af 1990’erne begyndte en ny stabil periode i aftaleindgåelsen på det danske arbejdsmarked med Dansk Industri – nu DI – og CO-industri i spidsen. Udviklingen af samarbejdet på virksomheden og nye velfærdsemner i overenskomsterne bliver også tydelige i denne periode. Det bliver klart, at CO-industri er en hovedaktør, når det gælder om at lægge linjerne i de kollektive aftaler for det samlede danske arbejds-

marked, det private såvel som det offentlige. Baggrunden er, at de konkurrenceudsatte industrierhverv i endnu højere grad end tidligere skal sætte rammen for det samlede arbejdsmarked. Man kan hævde, at denne udvikling blev tvunget igennem af arbejdsgiverne, der koncentrerede deres interesser i DI. Men det hører med til historien, at det er lykkedes CO-industri at udvikle sin egen rolle og forblive den logiske modpart til DI i spydspidsforhandlingerne på det danske arbejdsmarked. Derfor har det været – og er det stadig – i første række CO-industri, der skal lave gennembruddene i overenskomstfornyelserne, herunder sikre, at nye vigtige emner får plads i aftalerne.

8

Denne sammenhængskraft mellem alle dele af arbejdsmarkedet, som kan sikre en ensartet udvikling i løn og vilkår for alle, er ikke nogen selvfølge. Kigger vi mod syd, kan vi se et tysk arbejdsmarked, hvor metalarbejdere også har et stærkt aftalesystem og generelt en god udvikling i løn og vilkår. Men det gælder langt fra alle dele af det tyske arbejdsmarked. Manglende overenskomstdækning og manglende sammenhæng mellem aftaleområderne er en af hovedårsagerne til, at stadig flere tyske lønmodtagere i dag befinder sig i lavindkomstgrupper. Det har ført til diskussion om behovet for at indføre en lovfastsat mindsteløn. Ser vi mod Sverige, opsagde industriens arbejdsgivere i 2010 selve hovedaftalen på området i utilfredshed med rammerne for de kollektive forhandlinger. De svenske parter fandt sammen om en ny hovedaftale, men forløbet er udtryk for en ustabilitet omkring, hvad der overhovedet skal være rammerne for overenskomstfornyelsen. Det er en usikkerhed, som vi ikke kan genfinde i Danmark. Herhjemme må stabiliteten i industriens aftalefornyelser ses som udtryk for en vilje og evne på begge sider af forhandlingsbordet til at både fastholde og udvikle industriens overenskomster.

Aftalesystemets styrke til trods er der klare udfordringer for de kommende år. Antallet af industrijob har været faldende gennem mange år, men særligt under finanskrisen er mange arbejdspladser forsvundet. Ofte har vi hørt, at vi er på vej mod et videnssamfund, der samtidig betyder, at fremstillingsindustri ikke vil være en del af fremtidens Danmark. CO-industri har både alene og sammen med DI understreget, at uden en fremstillingsindustri får vi heller ingen innovation eller et videnssamfund. Det ene erstatter ikke det andet. Tværtimod skal vi se fremstillingsindustrien som en forudsætning for, at nye ideer, nye produkter og ny viden kan skabes. Udfordringen fremover bliver derfor at sikre, at vi har rammevilkårene for en teknologisk avanceret og konkurrencedygtig produktion og videnskabelse. Men udfordringen for CO-industri er ikke kun at medvirke til at sikre industriarbejdspladser i Danmark. Her skal også sørges for, at der samtidig sker en rimelig udvikling i løn- og ansættelsesvilkår.

Udviklingen i industrierhvervene betyder også markante forandringer i kravene til de industriansattes kompetencer. Dette skaber en udfordring i forhold til uddannelse og læring i det hele taget. Dagens industriarbejdspladser er i stigende omfang kendetegnet

ved en højteknologisk produktion, avancerede produkter og en fleksibel organisering af opgaver og ansvar. Således er den typiske industriarbejder i dag en ganske anden end for 100 år siden. Der er simpelthen et stykke vej mellem datidens formere, svejsere og gørtlere og nutidens industrimontører, elektronikoperatører og multimedieintegratorer.

Trods de markante forandringer i industriansattes arbejdsopgaver og uddannelse er CO-industris grundlæggende opgave den samme som for 100 år siden; at samle de industriansattes organisationer i forhandlingsspillet over for arbejdsgiverne. En faldende organisationsgrad og fremvæksten af "de gule" organisationer er her en udfordring. Det handler om at samle nutidens forskellige faggrupper i medlemsforbundene inden for fællesskabet i CO-industri. Her er givetvis ikke nogle lette veje frem, men det må understreges, at den særlige egenskab, der har kendetegnet CO-industri siden begyndelsen for 100 år siden – evnen til at indgå overenskomst med arbejdsgiversiden – måske mere end nogensinde er det afgørende omdrejningspunkt. Det handler om indholdet i aftalerne; løn, vilkår og sociale goder. Det handler om sammenhængen i aftalesystemet mellem hvad der foregår på virksomhederne og de centrale overenskomstfornyelser, og det handler om evnen til at være spydspids i forhandlinger og sikre en rimelig udvikling i vilkårene på det samlede danske arbejdsmarked. Ikke mindst i et internationalt perspektiv er Industriens Overenskomst og Industriens Funktionæroverenskomst meget stærke "varer på hylden" og er derfor også et godt argument for, hvorfor en industriansat skal være medlem af et forbund i CO-industri.

Tillykke til CO-industri med de 100 år!

*Søren Kaj Andersen
Centerleder, FAOS,
Københavns Universitet*

1912-1922

1912: Titanic forliser i Nordatlanten. Frederik d. 8. dør og efterfølges af Christian d. 10. Meter-system i Danmark. Selandia, verdens første dieseldrevne skib i brug. **1913:** Panamakanalen åbnes. Ford-fabrikkerne indfører samlebånd. Peter Sabroe og 14 andre omkommer ved jernbaneulykke ved Bramming. Socialdemokratiet bliver Danmarks største parti. Ny fabrikslov forbyder skolebørn at arbejde på fabrikker. **1914:** 1. Verdenskrig. Efter tysk pres udlægges miner i danske farvande. **1915:** Ny grundlov: Kvinderne og tyende får stemmeret. Der indføres forholdstalsvalg og valgretsaldern nedsættes gradvist til 25 år til Folketinget og til 35 år til Landstinget. Passagerskibet Lusitania sænkes af tysk u-båd, 1.198 personer omkommer. **1916:** Danmark sælger De Vestindiske Øer til USA for 25 mill. dollar. Stauning indtræder i samlingsregeringen som kontrolminister. **1917:** Oktoberrevolutionen i Rusland, kommunisterne tager magten. USA går ind i verdenskrigen. Finland bliver selvstændigt. Uindskrænket u-bådskrig. 275 danske skibe sprænges af miner, 700 søfolk omkommer. **1918:** 1. Verdenskrig slut. Den russiske zar-familie henrettes. Den spanske Syge (influenza) kræver 20 millioner dødsopfre i Europa, 12.000 dør i Danmark. Als udråbes som tysk Rådsrepublik, i to dage. Syndikalister besætter Børsen og smider børsrådgiverne på gaden. Syndikalist-optøjer på Grøntorvet. **1919:** Folkeforbundet oprettes. Socialistisk opstand i Tyskland. De tyske kommunistledere Karl Liebknecht og Rosa Luxemburg myrdes. 41 personer omkommer ved jernbaneulykke ved Vigerslev. **1920:** Sønderjylland genforenes med Danmark. **1921:** Irland løsriver sig fra England. Revselsesretten afskaffes, herskaber og mestre må ikke længere slå drenge under 18 og piger under 16 år.

I.A. Hansen – første CO-formand i sit kontor på Københavns Rådhus.

Forsigtig start

Det var en flok alvorlige herrer fra hele 10 faglærte fagforbund, der i august 1910 satte sig sammen i Smedeforbundets hus på hjørnet af Larslejsstræde og Sankt Peders Stræde i det indre København med det formål at starte en "Sammenslutning af arbejderorganisationer inden for Jærn- og Metalindustrien" i Danmark. Med Smedeforbundets formand I.A. Hansen for bordenden mødtes repræsentanter for Formerforbundet, Sliberforbundet, Elektrikerforbundet, Guld-, Sølv- og Elektrolejarbejdernes Forbund, Gørtlerforbundet, Metaltrykkernes Forbund, Kobbersmedenes Forbund, Filehuggernes Fagforening, Gas- og Vandarbejdernes Fagforening og Smede- og Maskinarbejdernes Forbund til de forberedende møder.

I løbet af 1911 og de første måneder af 1912 blev der udarbejdet love og vedtægter. Fra alle sider var der stort set tilslutning til tanken om en sammenslutning. Men da det kom til stykket faldt syv af fagforbundene fra, da formændene ikke kunne få opbakning i baglandet i deres forbund. Tilbage var Smedeforbundet, Formerforbundet og Sliberforbundet. De enedes om at danne sammenslutningen, der blev til Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. Det skete 1. juli 1912. Medlemstallet var fra starten 15.529, hvoraf Smedeforbundet var langt det største med godt 13.500.

Det, det gælder om, er, at der bliver arbejdet i Arbejdstiden og at Lysten til at arbejde i Arbejdstiden tilvejebringes af dem, der har Midler og Magt dertil, på den Måde, at man giver Arbejderen rimelige og gode Kår, således at der bliver Lykke og Livsindhold i Arbejderens Liv.

Th. Stauning, 1873-1942, tidl. statsminister.

VEDTÆGTERNE

De første vedtægter for "Sammenslutningen af Arbejderorganisationer inden for Jærn- og Metalindustrien i Danmark" indeholder bestemmelser om formål, valg af Centralledelse, Forretningsudvalg, regler omkring arbejdsstandsninger m.m. Og en række helt konkrete bestemmelser, der skulle udvikle organisationen til et egentligt industriforbund. De fastslår blandt andet, at der skal udgives et medlemsblad, der skal "være fælles for samtlige under Sammenslutningen hørende Organisations Medlemmer."

Vedtægterne siger desuden, at "såsnart tiden findes passende dertil fremsætter Forretningsudvalget i forbindelse med Centralledelsens Forslag til afholdelse af fælles Kongres for samtlige tilsluttede Organisationer." Endelig fastslår de første vedtægter, at "Sideordnet med ledelsen af Sammenslutningen er det Centralledelsens særlige opgave at søge de i de sammensluttede Fag eksisterende Arbejdsløsheds-kasser samlede under fælles Ledelse."

Forud for oprettelsen af Centralorganisationen havde I.A. Hansen på Smedeforbundets kongres i 1911 fået tilslutning til at arbejde for en sammenslutning af arbejderne i metalindustrien. I.A. Hansens ønsker var dog langt mere vidtgående. Hans mål var et fælles industriforbund for alle jernets arbejdere omfattende både faglærte og ikke-faglærte og for både mænd og kvinder. Ikke fordi han nærrede de varmeste følelser for hverken de ufaglærte eller kvinderne, men først og fremmest for at hindre, at arbejdsgiverne misbrugte ikke-faglærte og kvinder til at underbyde de faglærte ved at tage arbejde i de mange nye industrivirksomheder, der skød frem i disse år. Her var arbejdspladser som ikke nødvendigvis krævede faglige kvalifikationer, men hvor arbejdet hidtil var udført af faglærte og blev betalt derefter. Smedeformanden kunne dog ikke få de øvrige forbund i jern- og metalindustrien med på tanken om industriforbund.

Centralorganisationen holdt sit første Centralledelsesmøde den 12. august 1912 med otte deltagere. Her blev I.A. Hansen valgt til formand og Formerforbundets formand Arnold Nielsen til sekretær. Til forretningsudvalget valgtes desuden former Ludvig Christensen, sliber G.A. Andersen og smed A. Johansen.

FØRSTE REGNSKAB

Centralorganisationens 1. regnskab fra 1. juli 1912 - 31. december 1914:

Samlede udgifter: 1.152 kroner og 65 øre.

Heraf 968 kroner for udsendelse af to numre af fagbladet.

Udgifter til papir: 11 kroner.

Udgift til sliber Niensens rejse 36 kroner og 40 øre. (Hvad rejsens formål har været og hvorfra og hvortil anføres ikke). Og endelig understøttelse til sliber Hebel 32 kroner.

De tre øvrige medlemmer af Centralledelsen var former Chr. Carlsen og smedene Johs. Hansen og V. Walther.

36 øre i timen

Allerede i 1913 indgik Centralorganisationen sin første CO-overenskomst med arbejdsgiverne i "Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jærn- og Metalindustrien". Den omfattede dog kun sliberne, da de øvrige overenskomster først udløb i 1916. Overenskomsten indførte en "Minimalløn efter Jærnindustriens Principper". I overenskomsten hedder det blandt andet, at "enhver sliber, som er over 18 år, opnår en mindsteløn på 36 øre pr. time, som gælder for uøvede slibere og derefter er stigende i løbet af 3 år, for provinserne til 38 øre. Desuden er arbejdstiden forkortet med ½ time for de 8 sommermåneder og 1 time for de 4 vintermåneder."

Nye medlemmer

Efter en lidt forsigtig start kom der hurtigt fart i udviklingen, og en række fagforbund kom med i Centralorganisationen. Elektrikerne i 1914 (ud i 1916 - se nedenfor*), Gørtlerne i 1914 (ud igen i 1919), Metaltrykkerne i 1914 og Specialarbejderforbundet (ufaglærte/tillærte på skibsværfterne) i 1918. Medlemstallet steg derfor støt fra de 15.529 personer i 1912 til 17.409 i 1915 og til hele 24.000 i 1921.

MEDLEMSTALLET 1915

Dansk Elektrikerforbund	1.407
Dansk Formerforbund	1.490
Dansk Jærn- og Metalsliberforbund	162
Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund	13.877
Gørtler- og Metalarbejderforbundet	382
Metaltrykkernes Forbund	91
I alt	17.409

Gavnlig lære af urafstemning

(*) Elektrikerforbundet meldte sig som nævnt ud igen i 1916. Ved en afstemning på Elektrikernes kongres vedtog et flertal på 22 mod 21 at sende spørgsmålet om forbundets medlemskab af Centralorganisationen til urafstemning hos forbundets medlemmer. Her stemte 37 procent af medlemmerne, og forslaget om udmeldelse blev vedtaget med 372 stemmer mod 214. Om forløbet fortæller årsberetningen fra Centralorganisationen samme år meget sigende:

"Altså 372 af 1600 drev Elektrikernes Organisation ud af Sammenslutningen, og det var altså atter lykkedes en københavnsk fagforening at øve en afgørende indflydelse i en lige så afgjort uheldig retning.

Venner af den så meget omtalte urafstemningskurs vil heraf kunne drage en gavnlige lære."

CO-formanden I.A. Hansen lagde heller ikke her skjul på sin indædte modstand mod urafstemninger.

Fælles fagblad

Centralorganisationen besluttede i efteråret 1914 at udgive et fælles fagblad til alle organisationens medlemmer. Formanden og sekretæren havde i forvejen fået bemyndigelse til "foretage de forberedende skridt til tankens realisering og til at fremkomme med forslag til "Hoved" og "Titel" til et fælles organ."

"Jærn- og Metalarbejderen" udkom fra november 1914 som fælles fagblad en gang månedligt i 18.000 eksemplarer. Redaktør af bladet var CO's formand I.A. Hansen, mens Arnold Nielsen fra Formerforbundet var medarbejder og "ekspeditør" på bladet. (mere om fagbladet side 128).

Første CO-fagblad 1916.

Første CO-blad 1914

"Med nærværende Nummer lægger "Jærn- og Metalarbejderen" ud som Organ for de seks Organisationer, der nu staar tilsluttede Centralorganisationen i Danmark..."

"Sammenslutningens største Form er baseret på at være en Modstand lige overfor Arbejdsgivernes stadig tilbagevendende Lockout-Trusler; derfor etableres straks et delvist Formuefællesskab med henblik herpå..."

Om bladets opgave hedder det bl.a., at det skal "være et godt Meddelelsesmiddel dels fra Ledelsen til Medlemmerne, dels mellem Medlemmerne indbyrdes..."

"Det er en fejl, når visse Mennesker tror, at man beforder Udviklingen ved den evindelige Kritiseren over alt inden for Organisationens. Kritik er godt, men kun når den udøves med Maade og med Ansvarfølelse overfor Organisationens, men det er en fejl at tro, at man ved at bekriige hverandre indbyrdes gavner nogen Mors Sjæl; man gavner i alt fald højest sine Modstandere, derved at vor egen Aktionsevne lider herunder."

Det første blad, der udkom i 18.000 eksemplarer, indeholdt desuden en række angreb på urafstemningssystemet.

(se desuden side 128)

CO's "fæstning" på hjørnet af Gl. Kongevej og Vester Søgade i København 1916. Bygningen blev revet ned i 1972.

I eget hus

I 1916 fik Centralorganisationen sin "egen" administrationsbygning. Smedeforbundet, der dengang holdt til i en bygning på hjørnet af Larslejsstræde og Sankt Peders Stræde i det indre af København, havde pladsproblemer og kunne heller ikke huse Centralorganisationen. Det blev derfor besluttet at opføre en ny administrationsbygning på hjørnet af Gl. Kongevej og Vestersøgade, hvor nu hotel Scandic Copenhagen ligger med Planetariet som genbo. Og det var rent faktisk CO, der stod som ejer af bygningen, og Centralorganisationens navn stod også hen over hele facaden.

Bygningen blev taget i brug i oktober 1916 og havde et bebygget areal på 416 m² med kælder, stue, 1.-4. sal og kvistetage samt en tagetage med arkivrum. Omkostningerne til bygningsarbejdet beløb sig til i alt 300.000 kroner. I bygningen havde Formerne, Gørtlerne, Metaltrykkerne og Sliberne afdelings- og hovedkontorer. Smede- og Maskinarbejderne havde deres anvisningskontor og plads til københavnske smedeafdelinger. På 2. sal havde Centralorganisationen kontor og mødelokaler ligesom der her var plads til hovedkontor for Smede- og Maskinarbejderne. På 3. sal boede Handels- og Kontormedhjælpernes organisation (senere HK) samt den nyoprettede Sygekassen "Danmark" til leje, mens 4. sal med to 5-værelseslejligheder var udlejet til beboelse. Kvistetagen blev udlejet som atelier for et arkitektfirma og til kontorer for private.

"Den nye bygning har vakt almindelig opmærksomhed ved sin solide, smagfulde og jævne udstyrelse, og Centralorganisationen har her bygget sig en fæstning, der sikkert vil kunne stå til sene tider og modstå stormangreb," fortæller CO's beretning fra 1917.

Industriforbund trækker ud

De første år var I.A. Hansen og den øvrige ledelse i Centralorganisationen stærkt optaget af, at sammenslutningen skulle udvikles til et egentligt industriforbund. Med fælles a-kasse, fælles kongres osv., som det også klart fremgår af de første vedtægter. Men den del af planerne gik ikke helt som forventet. I 1917 gik kun tre af a-kasserne sammen, smedenes, formernes og metalslibernes. I beretningerne fra årene op til 1920 berettes igen og igen om, at det "ikke har været muligt at nå til det sammenslutningsstadium, som Centralorganisationens love forudsætter," og at det trækker længere ud end man havde tænkt sig med industriforbundsplanerne.

8 timers arbejdsdag og 3 dages ferie

I 1919 indgik Centralorganisationen for første gang en samlet overenskomst for alle inden for CO. Og hvilken overenskomst. Fagbevægelsen og Socialdemokratiet havde i

8 TIMERS ARBEJDSDAG

Efter en af de største og mest omfattende mobiliseringer i arbejderbevægelsens historie lykkedes det i 1919 De samvirkende Fagforbund (LO) at få arbejdsgiverne med til et forlig om 8 timers arbejdsdag eller 48 timers arbejdsuge med virkning senest fra 1. januar 1920. Når arbejdsgiverne gik med på kravet var det helt åbentlyst af frygt for noget "værre". Sporene fra kommunisternes magtovertagelse i Rusland og arbejderopstande og uroligheder i en række andre europæiske lande skræmte arbejdsgiverne og borgerskabet i Danmark.

8 timers arbejdsdagen var uden lønkomensation, og landbruget, søfarten, kuske og fyrbødere var ikke omfattet. Men fagbevægelsens venstrefløj, syndikalister og mere revolutionære socialister var langt fra tilfredse. De pustede til ilden, og det kom til uroligheder mange steder i landet, hvor politiet slog ned på uromagerne med en selv for den tid uhørt brutalitet.

Og i den "etablerede" del af fagbevægelsen og Socialdemokratiet var der mildt sagt ikke megen sympati for "uromagerne". I en ledende artikel i "Social-Demokraten" årgang 1919 hed det:

"de gode frugter plukkes kun, hvor sammenhold er ageren, og hvor troskaben mod socialismens principper er den gærende saft i hver eneste gren og fiber i vor stolte bevægelse.

Lad syndikalister, spartakister, separatister af hvad navn nævnes kan, kun mødes i sur misundelse og galdegrønt had."

årevis kæmpet for 8 timers arbejdsdagen. Det lykkedes. Arbejdstiden blev sat ned til 8 timer dagligt eller 48 timer ugentligt med virkning senest fra 1. januar 1920. Desuden fik medlemmerne for første gang nogensinde ret til en årlig ferie, nemlig "3 på hinanden følgende feriedage" som arbejderne ganske vist selv skulle betale. Desuden blev der givet fri til en årlig skovtur eller lignende og evt. til begravelse. Endelig blev 1. maj fredag, og på valgdage til Folketinget fik arbejderne fri kl. 12 og ved kommune- og landstingsvalg kl. 16.

I 1919 lykkedes det efter utallige demonstrationer og aktioner at få gennemført 8 timers arbejdsdagen – 6 dage om ugen.

1920 holdes første internationale metalarbejderkongres efter 1. Verdenskrig i København. "Det var mærkbart, at de fremmødte repræsentanter for de store krigsførende lande endnu havde svært ved at finde hinanden. Derfor blev det vedtaget, at der allerede året efter skulle afholdes en ny kongres."

CO-beretning 1920.

Gullaschbaroner

1. Verdenskrig 1914-1918 satte på mange måder skub i udviklingen. Mange virksomheder profiterede af Danmarks neutralitet ved at levere varer til de krigsførende lande. Det skabte behov for arbejdskraft, men også store spændinger i samfundet med pres på priser og lønninger. Ikke mindst ved fordyrelsen på levnedsmidler "har krigen sendt sit bud til alle arbejderhjem i Danmark. Her har det dertil vist sig, at handelens og omsættningens mænd på en ofte rent ud grådige måde har været om sig for af situationen at udvinde berigelse på den øvrige befolknings bekostning," som det hedder i CO-beretningen fra 1915 om "gullaschbaronerne." Det var kornhandlere og kulgrossister og ikke mindst fødevarer-producenter, der berigede sig under krigen. Ved blandt andet at levere madvarer til fronten ofte af endog meget tvivlsom kvalitet.

Sortlistning af organiserede

Det var ikke kun, når der skulle forhandles løn- og arbejdsvilkår, det kom til sammenstød mellem arbejdere og arbejdsgivere. Arbejdsgiverne støttede konsekvent "de agrariske tendenser ud fra den instinktmæssige følelse, at vel var det ikke behageligt med disse agrariske, industrifjendtlige tendenser, men et gode var der dog ved storbønderne og herremændene, nemlig det, at de var rørende enige med arbejdsgiverne om at trykke arbejdernes lønninger ned," som det hedder i CO-beretningen 1920-21 om Venstre-regeringen, der kom til i forsommeren 1920.

Der var også andre områder, "hvor arbejdsgiverne konsekvent anvender den kraft, der ligger i deres organisation. Vi nævner således virksomheden inden for Fællesbureauet til oplysning ved antagelse af arbejdere, en virksomhed, der rummer adskillig fare for arbejderne," som det hedder. Denne særlige "virksomhed" havde til opgave at registrere og sortliste de fagligt aktive og de organiserede arbejdere, hvis antal var vokset voldsomt i krigsårene. I foråret 1921 havde De samvirkende Fagforbund (DsF) således 279.255 medlemmer. Dertil kom 83.108 medlemmer i 31 faglige organisationer uden for DsF. "Alt i alt stod der altså nu organiseret en hær på 362.363 medlemmer."

Et andet område var arbejdsgivernes opsigts og indflydelse på funktionærorganisationerne, "der i strategisk henseende med hensyn til udførelse af arbejde under konflikter søges vendt imod arbejdernes organisationer. Den faste Voldgiftsret har dog i nogen grad vist sig som et værn imod de allerværste udslag, og vi tvivler om, at

arbejdsgiverne i længden vil kunne regne med at have funktionærerne mobiliserede mod arbejderne.”

Statskup og generalstrejke

En af de helt store dramatiske begivenheder efter krigen blev Påskekrisen 1920, hvor kong Christian d. 10. med opbakning fra Venstre og de konservative og efter pres fra fremtrædende erhvervsfolk (skibsreder A.P. Møller, ØK's H.N. Andersen og brygger Vagn Jacobsen, Carlsberg) afsatte den radikale statsminister C. Th. Zahle i strid med Grundloven og selv udpegede en ny regering uden at indkalde den hjemsendte Rigsdag. Den samlede fagbevægelse truede med en altomfattende generalstrejke, og i en særudgave proklamerede Social-Demokraten: “Kongen begår statskup.”

Centralorganisationen fik en helt central rolle ved løsningen af krisen, da CO-formand I.A. Hansen sammen med Socialdemokratiets formand Th. Stauning, formanden for Arbejdsmandsforbundet M.C. Lyngsie og formanden for De samvirkende Fagforbund C.F. Madsen overbragte en resolution til kongen, hvor de faglige organisationer “i harme over det af kongen begåede statskup blev opfordret til generalstrejke med det formål at få Rigsdagen indkaldt, tilvejebringelse af en ny og mere retfærdig valglov og derefter valg på et ærligt grundlag.”

Med Th. Stauning og CO-formand I.A. Hansen i spidsen mødte en deputation fra Københavns Borgerrepræsentation op hos kongen på Amalienborg med krav om fjernelse af kupmagerne og genindførelse af demokratiet.

Triumftoget til Amalienborg

Som medlem af Borgerrepræsentationen var I.A. Hansen også i spidsen, da en delegation fra Københavns Borgerrepræsentation mødte frem med en udtalelse hos kongen, der indtrængende bad ham afsætte den regering, han havde indsat og udpege en ny regering, der kunne opnå parlamentarisk tilslutning for at afværge den forestående generalstrejke. Udtalelsen fra Borgerrepræsentationen blev overbragt kongen "efter et sandt triumftog fra Rådhuset til Amalienborg under tonerne af "Socialistmarchen," "Internationale" og "Marseillaisen", alt mens hurraråbene ustandselig lød ude fra slotspladsen." Truslen om generalstrejke, demonstrationer og arbejdsnedlæggelser flere steder fik kongen til at bøje sig og afskedige ministeriet Liebe. Og kort tid efter blev de varslede lockouter af 100.000 arbejdere afblæst, da parterne tiltrådte et mæglingsforslag fra forligsmanden om uændret forlængelse af overenskomsterne i et år dog "med dyrtidstillæg på 2 øre pr. time pr. 3 point som dyrtidsstigningen andrager." Mæglingsforslaget fastslog desuden, at "der optages en forhandling angående spørgsmålet om arbejderens andel i ledelsen af virksomhederne og kontrol med disses drift."

Ingen ministerpost

Efter påskekrisen i 1920 afskedigede kongen kupministeriet – skønt Venstre og de konservative frarådede kongen at gøre det – og udpegede overformynder M.P. Friis til at danne ny regering. I det i hast dannede forretningsministerium skulle indtræde to repræsentanter for arbejderbevægelsen, men der opstod personvanskeligheder.

"Der var straks enighed i den socialdemokratiske rigsdagsgruppe om at den ene repræsentant skulle være borgmester J. Jensen. Men da forretningsfører for Smedeforbundet (og CO-formand-red.) I.A. Hansen blev bragt i forslag som den anden, blev der karakteristisk nok af fagforeningsrepræsentanter udtalt betænkelighed. Betænkeligheden vedrørte aldeles ikke I.A. Hansens person; men alene dette, at man var i tvivl om,

INGEN SVENSKERE – TAK

En sag fra stålvejværet i Rødbyhavn: "Støbemesteren, der er svensker, indforskrev selv svenske formere eller bombarderedes af svenske formere med anmodning om arbejde, og af og til dukkede pludselig en svensk former op i støberiet og skulle påbegynde arbejde uden at have meldt sig her eller der." Formernes afdeling havde flere gange klaget over det, og forbundet havde skrevet om sagen til det svenske formerforbund, der lovede at sætte en stopper for det bl.a. ved at skrive om det i det svenske formerforbunds fagblad.

"I begyndelsen af august indfandt sig trods dette 2 svenske medlemmer, som var antagne til arbejde på støberiet. Resultatet blev, at understøttelsesretten blev dem frataget i et år. Det hjalp. I alle tilfælde kom der ikke flere svenske formere i arbejde på den måde i resten af tiden, stålvejværet var i gang."

CO-beretning 1920.

Syndikalisten Johs. Sperling svinger fanen fra toppen af sporvognen ved demonstrationen ved Grønttorvet i København i november 1918. Et par måneder tidligere besatte syndikali­ster Børsen og smed børs­handlerne ud.

hvorvidt arbejderne ville forstå betydningen af, at en så aktiv fagforeningsrepræsentant som I.A. Hansen blev medlem af ministeriet under de givne forhold...,” fortæller tidligere minister C.N. Hauge i sine erindringer.

Efter nogen drøftelser opfordrede man typografernes formand P. Hvidtfeldt til at overtage stillingen som minister og sendte en deputation ud til ham tidligt om morgenen, men han takkede pænt nej og lod deputationen forstå, ”at han ikke på denne tid af natten ville lege aprilsnar.” I stedet blev det borgerrepræsentant, skoleinspektør P.J. Pedersen, der fik ministerposten.

Lønnen ned med 13 øre

Ved overenskomstforhandlingerne i 1921, hvor arbejdsløsheden nærmede sig 20 procent, krævede Jernindustriens arbejdsgivere drastiske lønnedskæringer. Det kom til omfattende lockouter i halvanden måned, da et mæglingsforslag blev forkastet, hvorefter et nyt mæglingsforslag med en lønreduktion på 13 øre i timen blev vedtaget.

IKKE PÅ DEN LADE SIDE...

Ud over møder, forhandlinger m.m. bestod en stor del af medlemsforbundenes arbejde af ”korrespondancer.” I CO-beretningen 1920-21 fremgår det, at Smedeforbundet i den del af virksomheden, der bestrides af formanden, har udsendt 2.575 korrespondancer (breve-red.). I kopibog­sider giver dette antal skrivelser 3.279 sider i kvart format. Skrivelserne har været ledsaget af 760 håndskrevne, maskinskrevne eller trykte bilag, hvoraf der findes en genpart på kontoret...”

Den samlede Arbejderklasses Kamp for de Arbejdsløses Ret

Repræsentanter for 312,000 lagorganiserede Arbejdere udtaler deres Harm og Protest mod Reaktionsens Magthavere. — Mødet vedtager en enstemmig Henvendelse til Regeringen med Krav om Arbejde og Hjælp til de Arbejdsløse. — Et Forslag om 24 Timers Proteststrejke fik kun ganske få Stemmer.

Denne Konvention under Mødet.

ART. 102820 1920. Arbejderklasses Kamp og protest mod Reaktionsens Magthavere.

Erhvervsituationen og Arbejdsløsheden. Skæbnings indledningsbetragtning.

Udvalget har vedtaget et Forslag om at indføre en 24 timers Proteststrejke mod Reaktionen.

Udvalget har vedtaget et Forslag om at indføre en 24 timers Proteststrejke mod Reaktionen.

Udvalget har vedtaget et Forslag om at indføre en 24 timers Proteststrejke mod Reaktionen.

Den bedste chef er den, der har fornuft nok til at vælge gode medarbejdere til at gøre arbejdet og selvbeherskelse nok til at lade være med at forstyrre dem, mens de gør det.

Theodore Roosevelt, 1858-1919, tidl. præsident i USA.

1922-1932

1922: Mussolini tager magten i Italien. Landmandsbanken og 30 andre banker krakker. Almindelig aldersrente indføres ved lov. Slagsmål mellem strejkende og politi og militær i Randers. **1923:** Tysklands økonomi bryder sammen. Første radioavis via Lyngby Radio. **1924:** Th. Stauning danner første S-regering med Danmarks første kvindelige minister – Nina bang som undervisningsminister. **1926:** Madsen-Mygdal (V) danner regering. Arbejdsmandsforbundet melder sig ud af De samvirkende Fagforbund. **1927:** Socialistisk opstand i Wien. **1928:** Flyveforbud over København efter flyulykke over Østerbro. **1929:** Børskrak i New York udløser verdensomfattende økonomisk krise. Stauning danner SR-regering. Arbejdsmandsforbundet igen ind i DsF. Skoleskibet "Danmark" forsvinder sporløst undervejs fra Argentina til Australien med 60 ombord. **1930:** Attentat mod socialminister K.K. Steincke i Folketinget. Danmark afskaffer dødsstraf samt tugt- og forbedringshusstraffe. **1931:** Al Capone idømmes 11 års fængsel for skattesvig.

De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg september 1922. Forrest tv. CO-formand I.A. Hansen. På den modsatte side af bordet længst væk arbejdsmændenes formand M.C. Lyngsie. De to var politisk og fagligt vildt uenige, og møderne udartede sig ofte til pinlige opgør mellem de to. Men privat kom de to faglige lederes familier sammen.

Social-Demokraten marts 1925 efter at arbejdsgivernes formand Hans Langkjær har varslet lockout af 100.000 arbejdere.

Sammenstød med politiet

Starten af 1920'erne blev en hård tid for Centralorganisationens medlemmer. Priserne steg, og lønningerne var under hårdt pres, da antallet af arbejdspladser faldt drastisk efter opsvinget under 1. Verdenskrig. Arbejdsløsheden nåede op på omkring 20 procent. Det kom også til adskillige langvarige arbejds konflikter i jern- og metalindustrien.

I 1922 krævede arbejdsgiverne lønnen sat ned med 25-30 procent og arbejdstiden sat op. Det sluttede med en lønreduktion på 15 procent. Det kom til uroligheder i flere byer med voldsomme sammenstød mellem politi og demonstranter. Det toppede i 1925, hvor Danmark oplevede sin mest omfattende og langvarige konflikt nogensinde. 160.000 arbejdere var i strejker og lockout i hele 11 uger, og antallet af tabte arbejdsdage på grund af konflikten blev på godt 4 millioner. Til sammenligning var antallet af tabte arbejdsdage under storkonflikten i 1998 "kun" 3,2 millioner. Desuden var befolkningstallet i 1920 kun godt tre millioner mod godt fem millioner i 1998, og arbejdsstyrken betydeligt mindre, da kvinderne endnu ikke for alvor var kommet ud på arbejdsmarkedet i 1920'erne.

Johannes Kjærboel – ny formand for Centralorganisationen.

I juli 1926 dør Centralorganisationens mangeårige formand I.A. Hansen. Ny formand bliver smeden Johannes Kjærbøl, der sad på formandsposten de næste ni år indtil han blev udnævnt til minister i Stauning-regeringen i 1935.

FORSLAG OM BEDRIFTSRÅD

Oprettelse af bedriftsråd eller arbejdsråd på danske virksomheder optog de faglige organisationer i begyndelsen af 1920'erne. I oktober 1920 godkendte Landsorganisationens repræsentantskab et udspil, og der blev holdt en række møder mellem hovedorganisationerne til drøftelse af forslagene. Baggrunden var omvæltningerne efter 1. Verdenskrig og bl.a. den russiske revolution, arbejderuroigheder i mange lande og omfattende reformer i organiseringen af de store industrier i Tyskland, Østrig og en række østeuropæiske lande mod en form for industrielt demokrati. Også den borgerlige presse i Danmark efterlyste forslag fra arbejdernes organisationer til gennemførelse af en lignende nyorganisering af produktions- og arbejdsforholdene. Næppe af lyst, men nok mere af frygt for, at revolutionen i Rusland skulle sprede sig.

“Man kan ikke beskyldte Arbejdsgiverforeningens Ledelse for, at den tog velvilligt på Forslagene. Stillingen var nærmest forsigtig afvisende under Hensyn til, at man ikke kunne vide, om ikke det alligevel kunne lykkes Arbejderne at gøre et almindeligt Fremstød på disse områder. Praksis viste dog, at de ikke behøvede at frygte for nogen “Fare” i saa henseende,” fremgår det af CO-beretningen 1921.

Et år senere udsendte arbejdsgiverforeningen en fortrolig skrivelse, hvor man afviste forslagene. På et punkt var der måske en lille åbning, hvor man under alle mulige forbehold erklærede sig villig til at drøfte tillidsmandsinstitutionen. Det blev anledningen til at Centralorganisationen ved udarbejdelsen af sine overenskomstforslag i begyndelsen af 1922 tog sagen op og fremsatte et “Forslag til Bedriftsnævn.”

I CO's beretning marts 1923 hedder det: “Forslaget gik, som det vil ses, ud på en udvidelse af Tillidsmandsinstitutionen, og det tør nok siges, at det vakte adskillig Interesse hos de mindre fanatiske elementer inden for Jærnsammenslutningen, men det maa samtidig ikke skjules, at Sammenslutningens Formand,

DsF forslag til bedriftsråd og Centralorganisationens konkrete udspil, som arbejdsgiverformanden “bogstaveligt talt vendte ryggen til ved forelæggelsen.”

afdøde Aage Hassel, bogstavelig talt vendte Ryggen til under Centralorganisationens Formands Forelæggelse af Forslaget, hvad der vakte adskillig Opmærksomhed.”

Ikke revolutionerende

Hovedpunkterne i forslaget så således ud:

1. Hvor Flertallet af Arbejdere inden for en Virksomhed, eller hvor Flertallet af de ved en Virksomhed beskæftigede Fag beslutter sig derfor og for en Virksomheds ledelse fremsætter Meddelelse herom, er Arbejderne berettigede til at oprette Bedriftsnævn efter følgende regler:
2. Samtlige Tillidsmænd inden for Virksomheden eller samtlige Tillidsmænd inden for de Flertal eller Fag, som i henhold til Punkt 1 har besluttet at oprette Bedriftsnævn, danner tilsammen et saadant, og hvor der findes flere end 2 Tillidsmænd, vælger disse af deres midte en Formand, hvis opgave det er i alle fornødne Tilfælde at sammenkalde til Møde inden for Nævnet, og til hvem Arbejdsgiveren kan rette Henvendelse, hvor det drejer sig om indkaldelse af Møder eller i øvrigt Spørgsmål af formel art.

Bedriftsnævnet skulle bl.a. bistå de valgte tillidsmænd ”med Hensyn til Varetagelse af Arbejdernes almene Interesse inden for Virksomheden, samtidig med at de bør støtte den Virksomhed, hvori de er beskæftigede, til Opnåelse af dens legitime tekniske og økonomiske Opgaver.”

Bedriftsnævnet skulle til enhver tid have ret til at begære møde og forhandling med arbejdsgiveren med 3 dages varsel, og arbejdsgiveren skulle have pligt til mindst en gang om måneden at sammenkalde bedriftsnævnet til møde, hvor arbejdsgiveren er pligtig til at fremsætte almindelige oplysninger om forretningens gang i teknisk og økonomisk henseende. Desuden skulle bedriftsnævnet komme med henstillinger til ledelsen om driftsforhold, lønforhold, sanitære forhold m.m. og informeres om resultatet af virksomhedens drift.

Selv om der ikke var noget vildt revolutionerende i forslaget blev det pure afvist af arbejdsgiverne.

En af de mange arbejdsløshedsdemonstrationer under Neergaard-regeringen (1920-24). I midten Stauning og til venstre for ham former Ludvig Christensen, der var en af stifterne af Centralorganisationen i 1912, og senere blev socialminister i Stauning-regeringen.

Arbejdsløse smede til kontrol i CO-bygningen på Gl. Kongevej i København midt i 1920'erne.

Arbejdsgiverne mod industriforbund

I 1928-29 tager Centralorganisationen på ny spørgsmålet om industriforbund op. Det kommer til drøftelse i et nedsat fællesudvalg mellem CO og arbejdsgiverne i Jernindustriens Sammenslutning. Endnu en gang uden resultat. Men denne gang skyldes det modstand fra arbejdsgiverne, der ikke ønskede at bidrage til en løsning.

“Vi lægger mindre vægt herpå, da vi har grund til at antage, at når spørgsmålet engang er modent til løsning, vil arbejdsgiverne ikke hverken organisationsmæssigt eller retsligt kunne modsætte sig, at de grupper, der måtte søge samarbejde med os, sikres i overenskomstmæssig henseende”, fremgår det af beretningen fra CO samme år. At der fortsat er modstand fra arbejdersiden fremgår også, men CO-ledelsen er overbevist om, at udviklingen vil tvinge fagbevægelsen over “i en anden organisationsmæssig opdeling, og de mange grænsestridigheder er for os et bevis for, at tankens realisation mere og mere trænger sig på....”

Tugthusloven

I 1926 mister Stauning-regeringen sit flertal og Madsen-Mygdal (Venstre) danner regering støttet af de konservative og de radikale. Der gennemføres drastiske nedskæringer mod syge, ældre og ledige, og mange arbejdsløse mister deres dagpenge. Resultatet var en reel fattigdom, der ramte mange tusinde. En fattigdom, ingen i dag kan forestille sig med familier, der ikke havde penge til helt elementære livsfornødenheder til sig selv og børnene. Og i et forsøg på at stække fagbevægelsen og komme fagforeningerne til livs gennemtrumfer regeringen den forhadte tugthuslov – eller som loven officielt hed: Lov om arbejds- og erhvervsfrihed. Med loven ville Madsen-Mygdal-regeringen hindre strejker og blokader mod uorganiserede arbejdsgivere med trusler om skadeserstatninger og bøder på op til 100.000 kroner og fængselsstraf. Bødestørrelsen skal ses i relation til, at maksimum-bødestraf efter den da gældende straffelov var på 4.000 kroner. De 100.000 kroner svarer til godt 2 millioner kroner i dag. Trods voldsom modstand både fra De samvirkende Fagforbund, CO, arbejdsgiverne og en lang række eksperter fik regeringen loven gennemført.

Loven fastslog, at kollektive aftaler, der begrænser den enkeltes adgang til erhverv eller arbejde, er ugyldige, og at enhver form for økonomisk eller personlig forfølgelse, der begrænser de enkeltes frie adgang til erhverv eller arbejde eller adgang til at være medlem af eller stå udenfor en organisation, er ulovlig. Og Venstre-folkene lagde ikke

skjul på, at det eneste formål med loven var at begrænse fagbevægelsens indflydelse. Loven blev først endeligt ophævet igen i 1937, da det borgerlige flertal i Landstinget blev brudt.

Aggressive arbejdsgivere

Efter regeringsskiftet i 1929 så CO dog lidt lysere på situationen. I CO-beretningen fra 1928-29 hedder det: "Det er dog at håbe, at de forventede ændrede politiske forhold (Madsen-Mygdal tabte valget og Stauning blev statsminister – red.) vil kunne medføre, at loven kan ophæves og under alle omstændigheder vil et mere frisindet statsstyre sikkert øve indflydelse på domstolene..."

"Tugthusloven" kan dog ikke, selv om den kan volde vanskeligheder, på nogen måde hindre fagbevægelsens fremdrift, så lidt som reaktionære anslag imod arbejderklassen har kunnet gøre det."

Arbejdsløshedsdemonstration starter i Nørre Voldgade i København på vej mod Christiansborg – oktober 1921.

INJURIESAG MOD CO-FORMAND

Overenskomstfornyelsen i 1931 blev på mange måder kaotisk og førte til den helt enestående situation, at formanden for Dansk Arbejdsmands Forbund M.C. Lyngsie anlagde injuriersag ved de borgerlige domstole mod CO-formand Johs. Kjærbøl.

Forud var gået et dramatisk forløb, hvor et stort flertal af Centralorganisationens medlemmer ved urafstemninger havde forkastet forligsmandens mæglingforslag. Men da de organisationer – med Arbejdsmandsforbundet i spidsen – der havde tiltrådt mæglingforslaget, omfattede 95.000 medlemmer, mens de, der havde forkastet det talte ca. 60.000, bad Forligsmanden DsF (LO) om at indkalde til en generalforsamling. Her vedtog et stort flertal at sende mæglingforslaget til en ny urafstemning. Ved den fornyede urafstemning blev forslaget nu tiltrådt af Smedeforbundet, mens de fire andre forbund i CO forkastede det igen. I Formerforbundet var majoriteten for forkastelse dog så ringe, at hovedbestyrelsen i henhold til lovene kunne træffe afgørelsen, og den vedtog at tiltræde mæglingforslaget. Da forslaget ikke omfattede de enkelte organisationer, men derimod Centralorganisationen, og da langt den overvejende del af medlemmerne her havde tiltrådt "måtte det være at betragte som tiltrådt af Centralorganisationen som helhed, hvilket da også blev meddelt De samvirkende Fagforbund og derigennem Forligsmanden."

Forløbet med to urafstemninger om nøjagtigt samme forslag gav voldsom intern debat i flere organisationer.

På en ekstraordinær kongres i Dansk Arbejdsmands Forbund kom M.C. Lyngsie med udtalelser, "som i deres videre udformning gav anledning til en del rygter om den stilling, som Centralorganisationens formand, Johs. Kjærbøl, havde indtaget under forhandlinger hos Forligsmanden, og som efterhånden nærmest fik karakteren af, at det ikke så meget var arbejdsgiverne, der havde krævet reduktioner, eller Forligsmanden, der havde været følgagtig, som det var Kjærbøl, der havde været tilbudsgivende." Efterhånden fik rygterne en sådan karakter, at Kjærbøl meget skarpt tilbageviste dem. Kjærbøl kaldte bl.a. Lyngsie for løgnagtig og hans fremfærd for "simpel og uværdig." Lyngsie redegjorde for sit syn i en tryksag, han lod omdele på Smedeforbundets kongres i Århus og anlagde samtidig injuriersag mod

Kjærbøl. Da Smedeforbundets forretningsudvalg mente, at sagen ikke egnede sig for en offentlig retsforhandling, forbød man ganske enkelt Kjærbøl at møde i retten. Det betød, at CO-formanden to gange fik bøder på 200 kroner for udeblivelse. I øvrigt blev de famøse udtalelser "kendt døde og magtesløse."

"Vi skal ikke nærmere opholde os ved denne meget pinlige sag, ved hvis vurdering må tages i betragtning, at Dansk Arbejdsmandsforbunds mangeårige formand på det tidspunkt allerede var mærket af døden," hedder det i CO-beretningen for 1931. Lyngsie døde et par måneder senere.

M.C. Lyngsie – formand for Arbejdsmandsforbundet.

Ved overenskomstforhandlingerne i 1931 krævede arbejdsgiverne lønnen sat ned med 5 procent. Parterne opgav at forhandle, og forligsmanden opgav at mægle. Efter indgreb fra statsminister Stauning indkaldte forligsmanden på ny parterne og fremsatte et mæglingsforslag. Her forlængedes overenskomsterne uændret et år, hvorved arbejdsgivernes varslede storlockout blev afværget. Arbejdsgivernes aggressive skridt med storlockout midt i en verdensomspændende økonomisk krise blev i øvrigt stærkt fordømt – også i den borgerlige presse.

KUN UDGIFTER

De første års regnskaber i Centralorganisationen indeholdt kun udgifter: "Normalt afholdes udgifterne af indtægterne, men i Centralorganisationen foregår det anderledes, idet udgifterne præsteres af Smede- og Maskinarbejderforbundet, og herefter pålignes de tilsluttede organisationer enten et ligeligt beløb pr. medlem eller et beløb, der svarer til det forbrug vedkommende forbund har gjort af det materiale, det drejer sig om."

Beretning 1929-1930. Her var største udgiftspost fagbladet med 27.975 kr., hvor det gennemsnitlige sidetal er 22 og prisen pr. blad 8,7 øre. Det anføres, at "når bladet fylder mere nu end tidligere skyldes det de tekniske artikler og beskrivelserne af virksomhederne med tilhørende billedstof."

Venstre-regeringen sætter politi og militær ind mod lockoutede arbejdere under generalstrejke i Randers 1922. Venstre-minister truer med at lade militæret skyde demonstranter.

Fra de Arbejdsløses Tog.

Demonstranterne i Rigsdagens Gaard.

Social-Demokraten 10. januar 1918. De arbejdsløses tog til Rigsdagen med krav om arbejde, mad og boliger. Mens "gullaschbaronerne" og landbruget tjente styrtende med penge under 1. Verdenskrig havde mange arbejdere svært ved at skaffe mad og andre fornødenheder til familien.

1932-1942

1932: Charles Lindberghs søn kidnappes og myrdes. Arbejdsløsheden i USA er på 33 pct. eller 14 millioner ledige, i Tyskland 6 mill. ledige og i Danmark på 31,7 pct. ledige. **1933:** Adolf Hitler bliver tysk kansler. Rigsdagsbranden i Berlin. Spiritusforbud i USA ophæves. Kong Christian d. 10. taler som første danske konge i radioen. Kanslergade-forliget standser strejker og lockouter et år og indfører sociale reformer. Danmark indfører uniformsforbud for ungdomsorganisationer. **1934:** Københavns første S-togslinje åbnes. Danmark vinder strid med Norge om retten til Grønland. Hitler bliver tysk Führer og rigskansler. **1935:** S får 45 pct. af stemmerne ved Stauning eller kaos-valget. I Kina overtager Mao Zedong ledelsen af det kommunistiske parti. Den første Lillebæltsbro indvies. Italien invaderer Abessinien (Etiopien). **1936:** Spanien får demokratisk valgt folkefrontsregering, der bekæmpes af Francos fascister støttet af Tyskland og Italien. Den engelske Edward d. 8. frasiger sig tronen for at gifte sig med Wallis Simpson. Første danske indenrigsflyrute København-Ålborg. **1937:** Tyske bombefly bomber Guernica i Spanien. Dansk nazist bag bombeattentat mod forsvarsminister Alsing Andersens bolig. Storstrømsbroen åbnes. **1938:** Tyske tropper ind i Østrig. Neville Chamberlain vender tilbage til London med budskabet: "Fred i Vor tid". Under Krystalnatten afbrænder nazisterne i Tyskland hundredevis af synagoger og ødelægger tusindvis af jødiske beboelser og forretninger og mange bliver pryglet ihjel. Funktionærloven vedtages. **1939:** Sidste offentlige henrettelse i Frankrig, da en morddømt får hovedet kappet af i guillotinen. Folkeafstemning om grundlovsændring (afskaffelse af Landstinget) forkastes, 91,9 pct. stemte ja og kun 8,1 pct. nej, men ja-stemmerne udgjorde kun 44,5 pct. af de nødvendige 45 pct. Ferieloven vedtages. 2. Verdenskrig begynder med Tysklands invasion af Polen. Sovjetunionen angriber Finland i Vinterkrigen. Spiritusforbud mange steder, især i Vestjylland. Danmark og Tyskland underskriver ikke-angrebspakt. **1940:** Danmark og Norge besættes af Tyskland, der invaderer Frankrig, Holland og Belgien. Sovjetunionen annekterer Estland, Letland og Litauen. Isvinter lukker Øresund. **1941:** Tyskland invaderer Jugoslavien og Grækenland og starter felttog mod Sovjetunionen. Japan angriber Pearl Harbor og får USA til at gå ind i 2. Verdenskrig.

Kanslergade-forhandlingerne januar 1933 i Jensenius' streg i Blåksprutten 1933. Teksten lød: „Det er os.“ „På et hemmeligt bankesignal åbnedes porten i Kanslergade“. Forrest blandt de formummede herrer ses venstremanden dr. Krag, mens Christmas Møller holder sig i baggrunden under lygtepælen.

Ledighed i CO: 41,5 pct.

De voldsomme depressionsår i begyndelsen af 1930'erne ramte CO's medlemmer hårdt med stigende priser og arbejdsløshed. Og krav fra arbejdsgiverne i Jernindustrien om betragtelige lønreduktioner. Den verdensomspændende økonomiske krise betød, at stort set al dansk industrieksport blev stoppet. I februar 1932 var 13.975 personer eller hele 41,5 procent af CO's medlemmer uden arbejde. Fra midten af 1933 begyndte ledigheden at falde, fra 14.268 ledige CO-medlemmer i starten af 1933 til 10.026 i slutningen af året. Det skyldtes ikke mindst en række politiske foranstaltninger som begrænsning

Når man vil Arbejdsløsheden til livs, må man forandre det, der er Oprindelsen til den, nemlig Udbyttefordelingen.

Th. Stauning, 1873-1942, tidl. statsminister.

af importen til fordel for hjemlig produktion, støtte til byggeriet og ikke mindst forbedring i fragtmarkedet, der gav nye ordrer til skibsværfterne.

6 dages ferie – med løn

Ved overenskomstforhandlingerne i 1932 kræver arbejdsgiverne lønnen og samtlige satser sat ned med 20 procent og en 3-årig overenskomst og varsler på ny altomfattende lockout. Forligsmandens mæglingforslag sammenkæder for første gang alle overenskomster. Efter hele tre forsøg ved urafstemninger bliver mæglingforslaget godkendt. Med mæglingforslaget indføres en uges ferie til CO's medlemmer i form af fri i seks arbejdsdage i forbindelse med to søndage. Og denne gang er der tale om ferie med løn på henholdsvis 75 kroner i København og 67 kroner i provinsen og for nyansatte og ufaglærte 55 kroner i København og 50 kroner i provinsen.

“Omvendt” eksklusivaftale

I 1933 blev overenskomstsituationen løst ved et regeringsindgreb. Stauning-regeringen forlængede overenskomsterne et år og stoppede en varslet stor-lockout.

Ved overenskomstforhandlingerne i 1934 var kravet fra arbejdsgiverne igen lønreduktioner, men også et andet bemærkelsesværdigt krav: For at undgå “ubillig” (urimelig – red.) konkurrence fra uorganiserede arbejdsgivere ønskede arbejdsgiverne, at “overenskomstrådet mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund kunne udvides mest muligt ved at Arbejdsgiverforeningen forpligtede sig og sine medlemmer til i deres virksomheder kun at anvende organiserede lønarbejdere, mod at De samvirkende Fagforbund til gengæld arbejdede hen til, at deres medlemmer kun arbejdede for og afsluttede overenskomster med organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening.”

Arbejdsgiverne mente, at den “ubillige” konkurrence fra uorganiserede arbejdsgivere især inden for byggeri og entreprenørvirksomhed skyldes, at de organiserede arbejdsgivere var bundet af de kollektive lønaftaler, mens de uorganiserede arbejdsgivere var frit stillet og derfor kunne få arbejdet udført på en billigere måde end de organiserede.

Forhandlingerne mellem parterne kom aldrig for alvor i gang, da arbejdernes side ikke ville i realitetsforhandlinger så længe arbejdsgiverne fastholdt krav om lønreduktion. Derfor endte forhandlingerne hos forligsmanden, der efter udsættelser af strejke- og lockoutvarsler fremsatte et mæglingforslag. Det forlængede overenskomsterne uændret et år. Det indeholdt desuden bestemmelse om nedsættelse af et nævn med repræsentanter for parterne til at se på ubillig konkurrence overfor overenskomstmæssige aftaler ligesom det skulle søge at “tilvejebringe foranstaltninger henimod overenskomst mellem de kontraherende parter med det formål, at de kollektive overenskomsters lønniveau sikres mod underminering fra uorganiseredes side, således at den ubillige konkurrence kan afværges.”

DsF fik desuden pålæg om, at organisationen forpligtede sig og sine medlemmer til

ikke at arbejde for eller afslutte overenskomster med "nogen udenfor Dansk Arbejdsgiverforening stående arbejdsgiverorganisation eller arbejdsgiver på ringere løn- og arbejdsvilkår end de mellem Arbejdsgiverforeningen og DsF aftalte vilkår.... – alt under forudsætning af, at organisationerne ikke derved kommer i konflikt med bestående lovgivning." Mæglingsforslaget blev i øvrigt vedtaget med stort flertal.

Peter Andersen
– ny CO-formand 1935.

Demonstration på pladsen
foran Christiansborg.

CO-formand ny minister

I november 1935 bliver Centralorganisationens formand Johs. Kjærbøl udnævnt til handelsminister i Stauning-regeringen. Han afløses som både formand i Smedeforbundet og i CO af Peter Andersen.

I 1937 fejrede CO 25 års jubilæum. På det tidspunkt med 8 tilsluttede forbund og 39.640 medlemmer.

Året efter gennemførte Stauning-regeringen ferieloven med ret til 14 dages betalt ferie for alle. Lovens ophavsmand var socialminister Ludvig Christensen (S). Han var tidligere ledende medlem af Formerforbundet og var en af ophavs-mændene bag oprettelsen af Centralorganisationen i 1912, hvor han var blandt de først valgte medlemmer af den nye organisations forretningsudvalg.

STØTTE TIL LUFTVÆRNSFORENING

Centralorganisationen har i årenes løb ydet økonomisk støtte til en lang række aktiviteter. Til strejkende kolleger i andre lande, til spanske arbejdere, der blev brutalt nedkæmpet af general Francos fascister, til DUI og meget andet.

En af de lidt mere pudsige ting, der i sin tid er blevet støttet af CO, er foreningen Dansk Luftværn.

I Centralorganisationens 23. beretning for 1936-37 hedder det:

“Et spørgsmål, der har været genstand for grundig overvejelse, er, hvorvidt de faglige organisationer kunne deltage i Luftværnsforeningens arbejde, bl.a. ved at yde tilskud. Foreningens arbejde går som bekendt ud på i hver enkelt by at skabe en organisation, som kunne være behjælpelig med dels at forebygge ulykker under et eventuelt bombardement og dels at yde tilskadekomne bedst mulig støtte. Opråb om støtte til dette formål er udsendt til institutioner, aktieselskaber og organisationer over hele landet, derunder også de faglige. Resultatet af overvejelserne blev, at man tilsluttede sig De samvirkende Fagforbunds standpunkt, gående ud på at yde et tilskud på 10 øre om året pr. medlem. Medvirkende hertil var også, at man derved forhindrede, at eventuel tilslutning til Luftværnsforeningen skete periodevis og planløst.”

Det fremgår i øvrigt af regnskabet samme år, at CO's samlede bidrag til Dansk Luftværn var på 3.968,60 kroner.

Dansk Luftværn var en privat forening, hvis formål det var at beskytte civilbefolkningen mod følgerne af et eventuelt luftangreb. Det var Danmarks første redningsberedskab, hvor frivillige, ulønnede civile gjorde en indsats for at beskytte andre civile. Da 2. Verdenskrig sluttede i 1945 var 594.000 personer med som frivillige i Luftværnsforeningen. Det er det, der i dag hedder Beredskabsforbundet.

I Frøslevlejren ved Padborg er indrettet et lille museum, der fortæller om Luftværnsforeningen.

CO's støtte til Dansk Luftværn fortsatte årligt frem til 1942.

Også Matteotti-fonden – (opkaldt efter en italiensk socialist-leder, der i 1924 blev myrdet af Mussolinis fascister i Rom) blev støttet af Centralorganisationen op gennem 1930'erne. Den hjalp blandt andet tyske socialdemokrater på flugt fra det nazistiske Tyskland og ofrene for den spanske borgerkrig ligesom der blev sendt mælk til spanske børn.

Med den tyske besættelse af Danmark 1940-45 blev de faglige organisationer reelt sat ud af spillet, da aktionsretten blev lammet. I stedet fastlagde et særligt arbejds- og forligsnævn arbejdsvilkårene. I en del brancher blev beskæftigelsen øget i starten af krigen, men mangel på råvarer og vareknaphed satte hurtigt sine spor. Det særlige arbejds- og forligsnævn fastslog i en kendelse i 1943, at "Jernets" bevægelige lønssystem ikke er afskaffet. Det sikrer en gennemsnitlig lønstigning på 25 øre pr. time ud over dyrtidsreguleringen.

1942-1952

1942: Stauning dør og efterfølges af finansminister Buhl (S). Tyskerne indleder jagt på danske kommunister, 250 anholdes bl.a. Aksel Larsen. **1943:** De tyske tropper ved Stalingrad overgiver sig. Ved valget får danske nazister kun tre mandater i Folketinget. Tyskerne afsætter den danske regering. Besættelsesmagten indleder jagt på danske jøder, 7.000 slipper væk til Sverige, mens 472 deporteres til kz-lejren Theresienstadt. **1944:** Gestapo henretter Kaj Munk. De allierede tropper rykker ind i Rom og går i land i Normandiet på D-dag. Island opsiges ensidigt unionen med Danmark og erklærer sig uafhængigt. Folkestrejke i København i protest mod spærretid, tyskerne lukker for el, gas og vand. Dansk politi deporteres til kz-lejren Buchenwald. Royal Air Force (RAF) ødelægger Gestapohovedkvarteret i Århus. **1945:** RAF bomber Gestapos hovedkvarter Shell-huset i København. Ved et uheld bombes også Den franske Skole på Frederiksberg, 86 børn og 18 voksne omkommer. Danmark befries. Russerne bomber Rønne og Nexø. USA kaster atombomber over Hiroshima og Nagasaki i Japan. 50 lande stifter FN. Samlingsregering afløses af ren V-regering med Knud Christensen som statsminister. Ved retsopgøret efter besættelsen dødsdømmes 78, 46 henrettes. Regeringen kræver krigsskadeerstatning af Tyskland på 10 mia. kr. **1946:** Ved Nürnberg-processen dødsdømmes 12 topnazister. **1947:** Isvinter, Storebælt fryser til. Kong Christian d. 10 dør og afløses af Frederik d. 9. Hans Hedtoft danner S-regering. **1948:** Gandhi myrdes. Retskrivningsreform – med bolle å og navneord skal ikke længere skrives med stort. Israel bliver selvstændig stat. Russisk blokade af Berlin. **1949:** Danmark medlem af NATO. Mao udråber Den kinesiske Folkerepublik. **1950:** Korea-krigen bryder ud. Erik Eriksen (V) danner VK-regering. **1951:** Ethel og Julius Rosenberg dømmes i USA til døden for spionage. Kina besætter Tibet. Hospitalsskibet "Jutlandia" til Korea.

Tysklandsarbejdere

I 1944 skifter Centralorganisationen igen formand. Peter Andersen går af på grund af alder og afløses af Hans Rasmussen.

Selv om aktionsretten blev suspenderet under besættelsen forhandlede parterne overenskomst hvert år, men inden for rammer fastsat af hovedorganisationerne og staten. Der blev bl.a. indgået aftaler om særlig betaling ved luftalarmer, flyvervarsling og overarbejde. Og trods strejkeforbudet var der i perioden flere ulovlige strejker, hvoraf en del især var vendt mod besættelsesmagten. I 1943 omfattende strejker og uroligheder i bl.a. Esbjerg, Odense, Ålborg, Fredericia og Helsingør og i sommeren 1944 folkestrejken i København og generalstrejke i september.

I slutningen af 1944 var der mange arbejdsnedlæggelser ikke mindst i utilfredshed "næret af landbrugets og værnemagernes store indtægter, som stod i skærende misforhold til kårene i de fleste arbejderhjem."

Da den tidligere CO-formand Johs. Kjærboel havde været arbejdsminister i Scavenius-regeringen kunne han ikke blive minister i befrielsesregeringen efter krigen. Årsagen var, at Frihedsrådet krævede, at "politikere, der i særlig grad har repræsenteret samarbejdspolitikken med Tyskland eller en særlig eftergivende kurs, ikke optages i det nye ministerium." I stedet blev han sat til at administrere lejrene for de mange hundrede tusinde tyske flygtninge i Danmark efter krigen.

Under besættelsen arbejdede mere end 100.000 danskere i kortere eller længere tid i Tyskland. De fleste tog frivilligt af sted, men i nogle tilfælde truede arbejdsløsheds-kasserne eller kommunerne med fratagelse af understøttelse med mindre de tog arbejde i Tyskland. En del blev anbragt i tvangsarbejdslejre eller kz-lejre,

Hans Rasmussen
– ny CO-formand 1944.

Centralorganisationen fejrer 40 års jubilæum.

Man nævner tit fem, seks mesterværker i kunsten, der blev til, fordi der måtte skaffes brød. Ingen har talt om dem, der ikke blev til, fordi brødet skulle skaffes.

Herman Bang, 1857-1912, dansk forfatter.

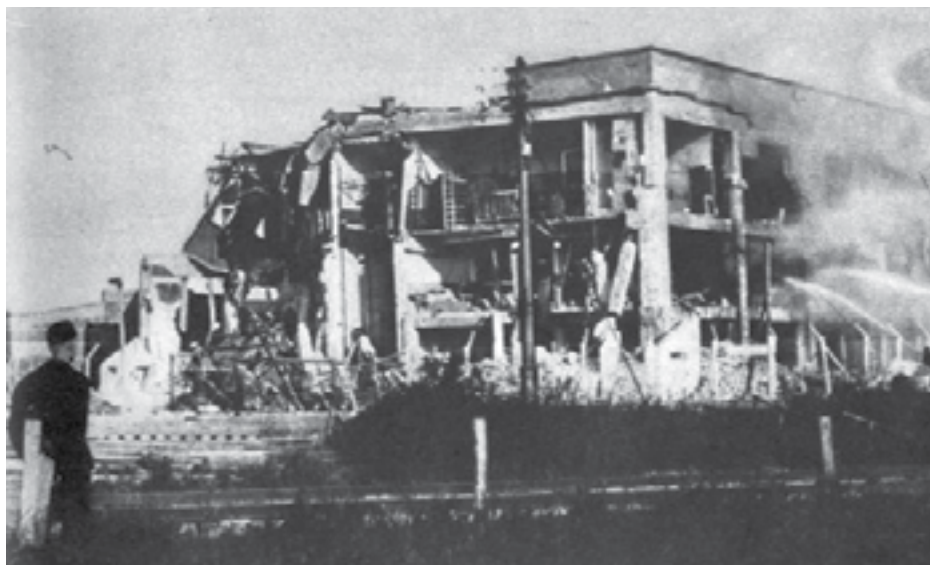
B&W's maskinfabrik på Christianshavn efter sabotage i januar 1944.

hvis de vægrede sig ved arbejdet eller bare klagede over forholdene. Og tyskløst arbejderne blev bestemt ikke modtaget som helte, da de vendte hjem.

Forsøg på stavnsbinding

I årene umiddelbart efter krigen kommer der for alvor gang i beskæftigelsen igen. I 1946 er der udbredt mangel på faglært arbejdskraft, og arbejdsgiverforeningen forsøger at stavnsbinde folk til virksomhederne, men et cirkulære herom underkendes af Arbejdsretten. I cirkulæret fastslog arbejdsgiverne, at det "ville blive betragtet som en ukollegial handling, hvis medlemmer af foreningen forhandlede om ansættelse af en medarbejder, der var ansat hos en kollega uden at være blevet opsagt, til en højere løn, end den, som den pågældende arbejder fik på sin aktuelle arbejdsplads." Men den gik ikke. Arbejdsgiver-

Riffelsyndikatet i Københavns frihavn sprænges i luften ved sabotage i juni 1944. Modstandsfolkene advarede forinden arbejderne på fabrikken, så de kunne komme i sikkerhed.

foreningen fik besked på at trække cirkulæret tilbage og blev i øvrigt idømt en bød på 1.000 kr., "da cirkulæret havde været egnet til at skade arbejdernes tariffmæssige interesser, idet den enkelte arbejder må være berettiget til at søge at opnå den størst mulige løn efter sine kvalifikationer," hed det i kendelsen fra Den faste Voldgiftsret.

Ved overeskomstforhandlingerne i 1948 lykkes det at få arbejdstiden på 3. skiftehold sat ned til 42 timer. Desuden indføres løn under sygdom efter en vis anciennitet.

22 forbund i CO

I årene 1945-1951 oplever Centralorganisationen sin hidtil største medlemstilgang. Hele 14 nye forbund kommer med. Det er Blik- og Rørarbejderforbundet og Guld- og Sølvarbejderforbundet i 1945. Snedkerforbundet i 1946. Dansk Skibstømrerforbund og Rigger- og Sejlmagerforbundet samt Malerforbundet i 1947.

Drejerforbundet, Tømrerforbundet, Træindustriarbejderforbundet, Sadelmager- og Tapetsererforbundet, Karetmager- og Karrosseriarbejderforbundet i 1948 og endelig Dansk Arbejdsmands Forbund (senere DASF, SiD og 3F) og Kvindeligt Arbejderforbund i 1949. Og i 1951 kom Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund i CO, der dermed når op på hele 22 tilsluttede forbund – det højeste antal nogensinde. Det betød næsten en fordobling af medlemstallet siden 1945 til godt 101.000 medlemmer i 1951. Mange af de "nye" medlemsforbund er siden sluttet sammen med andre CO-forbund.

Ved overenskomstforhandlingerne i 1950 får "Jernet" indført de første opsigelsesvarsler.

RYGEFORBUD PÅ ARBEJDSPLADSEN

Debat om rygning og i særdeleshed rygning på arbejdspladsen er ikke kun af nyere dato. Det viser en sag fra oktober 1945 i Den faste Voldgiftsret.

De ansatte på Titan og på Nordiske Kabel- og Trådfabrikker blev indklaget for brud på Septemberforligets § 4 ved at ryge på arbejdspladsen på trods af ledelsens forbud mod rygning. Medarbejderne krævede sagen afvist med henvisning til, at der hverken i overenskomsten eller i de særlige værkstedsregler fandtes nogen som helst aftale om tobaksrygning, og at der derfor heller ikke kunne være tale om overenskomstbrud.

De henviste blandt andet til, at Septemberforligets § 4 ikke kunne bruges til et forbud mod tobaksrygning, idet rygningen ikke forhindrede arbejdsgiveren i at lede og fordele arbejdet. På andre arbejdspladser havde man heller ikke reageret overfor arbejdernes beslutning om at ville ryge på arbejdspladsen. Den faste Voldgiftsret fastslog imidlertid, at "spørgsmålet om tobaksrygning ikke kunne overlades til den enkelte arbejders forgodtbefindende eller skøn. Afgørelsen om rygning eller ej fandtes nemlig i den grad at være knyttet til den ansvarlige ledelse, at den naturligt måtte siges at henhøre under de beføjelser, der følger af bestemmelserne i Septemberforligets § 4."

Forbuddet var i øvrigt i vid udstrækning blevet lempet efter udtrykkelig aftale eller stiltiende, og man havde erklæret sig villig til forhandling med brandvæsen og forsikringselskab om yderligere lempelser. "Arbejderne burde have modtaget et sådant tilbud i stedet for at have ladet sig provokere til en kollektiv beslutning om fortsat at trods forbuddet mod tobaksrygning på arbejdspladsen," hedder det i kendelsen.

Voldgiftsretten fastslog derfor, at arbejderne havde brudt Septemberforligets § 4 og blev fundet pligtige til at rette sig efter forbuddet mod tobaksrygning. Efter omstændighederne blev der dog ikke pålagt arbejderne bod.

(Den faste Voldgiftsret, der i 1964 ændrede navn til Arbejdsretten, blev oprettet ved lov i 1910. Medlemmerne har blandt andet været CO's første formand I. A. Hansen, den senere statsminister Vilhelm Buhl, CO-formændene Johs Kjærboel og Hans Rasmussen.

IND I STILHED

Indmeldelserne i 1947-51 af en lang række forbund skete bemærkelsesværdigt uden en mere omfattende debat i de pågældende forbund. I de fleste tilfælde førtes debatten alene i forretningsudvalg og hovedbestyrelser. Indmeldelserne foregik i en kongresperiode, sådan at kongresserne ikke havde lejlighed til at tage stilling til spørgsmålet. Det er karakteristisk, at fagbladene ikke altid omtaler indmeldelsen. Det blev således ikke omtalt hos Arbejdsrådene og Kvindeligt Arbejderforbund. En undtagelse var Elektrikerforbundet, der både havde kongresdebat, urafstemning og referater i fagbladet. (Bogen "Sammenslutningen og Centralorganisationen – tilblivelse og udvikling" udgivet af Socialforskningsinstituttet i 1972.

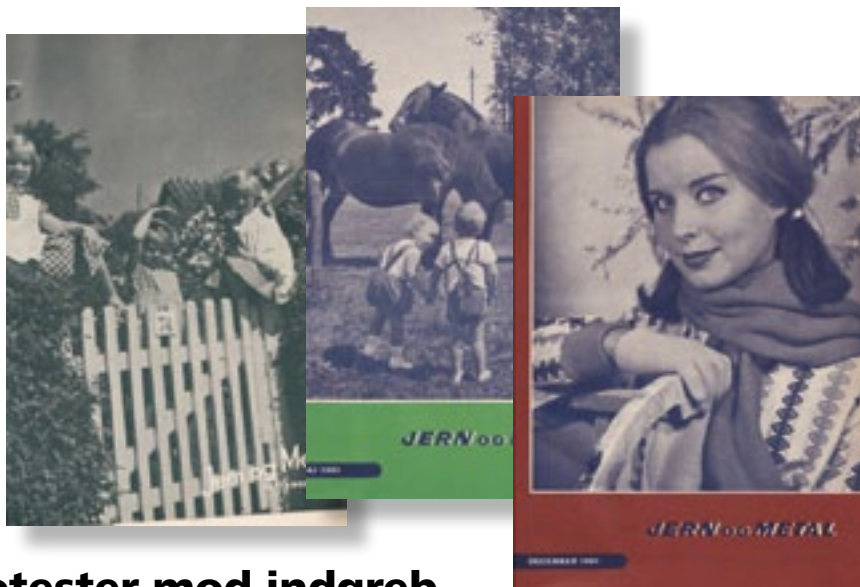

Sammensetningen, og forbundsformand Hans Haasmann.

1952-1962

1952: Kurt Carlsens skæve skib Flying Enterprise synker. Nordisk Råd dannes. Kafferationeringen ophæves. **1953:** Hans Hedtoft (S) statsminister igen. Brændselsrationeringen ophæves. Der indføres fri hastighed i Danmark. Ny grundlov med kvindelig arvefølge vedtages ved folkeafstemning, Landstinget afskaffes, nedsættelse af valgretsalderen fra 23 til 21 år forkastes. Folkeopstand i DDR slås ned af sovjetiske tropper. Josef Stalin dør. Eisenhower ny præsident i USA. **1954:** USA sprænger brintbombe ved Bikini i Stillehavet. **1955:** Statsminister Hans Hedtoft (S) dør og afløses af H.C. Hansen (S). Warszawa-pagten stiftes. **1956:** Opstand i Ungarn slås ned af Sovjetunionen. Israel erobrer Sinai-halvøen. England og Frankrig angriber Egypten, FN-tropper til Suez. Rock'n'Roll-tumulter i København. **1957:** Seks lande underskriver Rom-traktaten. Efter folketingsvalg kommer de radikale og Retsforbundet med i H.C. Hansens regering. Folkepensionen indføres. **1958:** Charles de Gaulle bliver Frankrigs præsident. Fidel Castro og Che Guevara og deres oprørshær erobrer Cuba. Britiske faldskærmssoldater ind i Jordan, amerikanske marineinfanterister ind i Libanon. Radio Mercur sender fra skib i Øresund. **1959:** Dagbladet Social-Demokraten skifter navn til Aktuelt. Aksel Larsen stifter Socialistisk Folkeparti. Danmark tilslutter sig frihandelsområdet EFTA. Grønlandsskibet "Hans Hedtoft" forliser på sin jomfrurejse med 95 om bord. **1960:** Statsminister H.C. Hansen (S) dør og efterfølges af finansminister Viggo Kampmann (S). Top-nazisten Adolf Eichmann fanges af israelske agenter i Argentina. Otte danske fodboldlandsholdspillere omkommer ved flyulykke i Kastrup. **1961:** John F. Kennedy ind sættes som præsident i USA. De københavnske barbersvende slutter verdens længstvarende strejke efter 33 år. Opførelsen af Berlinmuren begynder. Anden anti-atommarch fra Holbæk til København med 2.000 deltagere. Valgretsalderen ned til 21 år.

Protester mod indgreb

Ved overenskomstforhandlingerne i 1952 indføres 3 ugers ferie med løn i jernindustrien. De tre ugers ferie bliver året efter lovfæstet. Ved overenskomstforhandlingerne i 1954 lykkes det at få indført betaling for "skæve" helligdage.

Overenskomstforhandlingerne i 1956 ender i en af de mest omfattende og langvarige konflikter, der er tæt ved at lamme hele landet. Efter mere end fire ugers konflikt, hvor strejker stopper leverancer af benzin og olie, skibsfart, aviser og store dele af industrien, bliver et mæglingsforslag fra forligsmanden forkastet af arbejderne, der forgæves havde rejst krav om nedsættelse af den ugentlige arbejdstid fra 48 til 44 timer. H.C. Hansens regering ophøjer mæglingsforslaget til lov og stopper konflikterne. Det fører til voldsomme protester og til en af de største demonstrationer nogensinde foran Christiansborg samt fortsatte arbejdsnedlæggelser og uro mange steder. Kommunisternes formand Aksel Larsen var en af hovedmændene bag demonstrationerne mod regeringen og udfordrede statsminister H.C. Hansen, da han på et efterfølgende tillidsmandsmøde udråbte tillidsrepræsentanterne som "situationens generalstab", hvortil H.C. Hansen øjensynligt lettere rystet skulle have sagt: "Mig skal de ikke tage pis på." En af "gevinsterne" ved mæglingsforslaget var, at opsigelsesbestemmelserne i jernindustrien forbedres ligesom der indføres en sygelønsordning.

Det er en selvfølge, at arbejde er mest produktivt, hvor lønnen er størst. Dårligt betalt arbejde er verden over ubrugeligt arbejde.

Henry George, 1839-1897, amerikansk økonom og sociolog.

100.399 ANSATTE

Jern- og metalindustrien beskæftigede i juli kvartal 1960 48.428 faglærte, 40.063 ufaglærte og 11.908 kvinder.

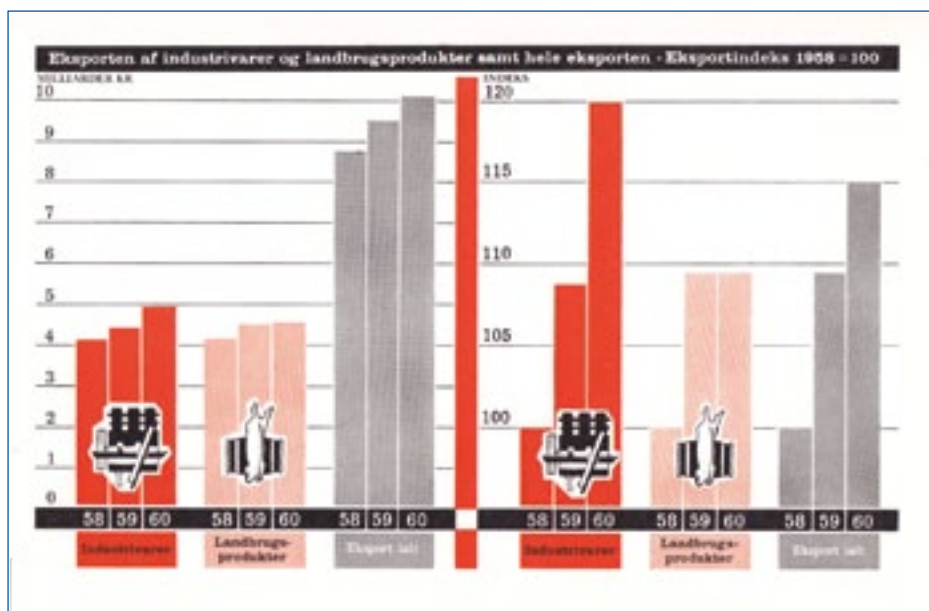
Først ved den efterfølgende overenskomstforhandling i 1958 lykkedes det Centralorganisationen at få en aftale med jernets arbejdsgivere om en arbejdstidsforkortelse til 45 timer ugentligt. Den kom senere til at gælde hele arbejdsmarkedet.

Ny hovedaftale

I 1960 bliver indgået en ny hovedaftale mellem arbejdsmarkedets parter til afløsning af "Septemberforliget" helt fra 1899. I årevis havde fagbevægelsen søgt at få ændret den gamle aftale, idet man mente, arbejdsgiverne misbrugte septemberforliget til at undergrave møjsommeligt tilkæmpede rettigheder. Mange havde nok håbet på at få gjort helt op med arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet.

"Det ville dog nok ikke være rimeligt at antaste en sådan ret, når den blot udøves på en for arbejderne forsvarlig måde," hedder det i CO-beretningen fra 1960-61. Med den nye hovedaftale blev der til bestemmelsen om retten til at lede og fordele arbejdet også knyttet blandt andet den forpligtelse, at arbejdernes overenskomstmæssige rettigheder herved ikke må krænkes.

Danmarks eksport i årene 1958-1960.

23 dages strejke

Ved overenskomstforhandlingerne i 1961 lykkedes det ikke Centralorganisationen og Jern- og Metalindustriens arbejdsgivere selv at finde en løsning. Forhandlingerne strandede først og fremmest på krav fra CO om forhøjelse af mindstelønnen. Et mæglingsforslag fra forligsmanden om en 2-årig overenskomst blev forkastet med knebent flertal (56.911 ja og 57.949 nej), hvorefter de varslede strejker trådte i kraft. Strejken og varsler om omfattende sympatistrejker satte på ny gang i forhandlingerne, og det lykkedes CO og arbejdsgiverne i "Jernet" at blive enige om en supplerende bestemmelse til det forkastede mæglingsforslag. Det betød blandt andet en væsentlig forhøjelse af mindstelønnen og kortere arbejdstid på 2. skift (42 timer), bedre sønehelligdagsbetaling og bedre feriebetaling. Det nye forslag blev vedtaget med meget stort flertal, hvorefter arbejdet blev genoptaget efter 23 dages strejke.

Mere end 100.000 arbejdere på Christiansborg Slotsplads protesterer mod regeringsindgreb i overenskomsterne i marts 1956. Ved et efterfølgende møde med 800 tillidsmænd betegnede kommunisterne formand Aksel Larsen tillidsmændene som "situationens generalstab."

Den gennemsnitlige fortjeneste for de faglærte ved akkord og timeløn tilsammen for hele landet steg fra 565 øre pr. time i januar kvartal 1958 til 668 øre pr. time i juli kvartal 1960 inkl. dyrtidstillæg. For ufaglærte fra 480 øre pr. time til 560 øre og for de kvindelige arbejdere fra 352 øre til 414 øre.

Bilsamlefabrikker

Helt frem til midten af 1970'erne havde Danmark en omfattende bilproduktion med Ford og General Motors samlefabrikker som de største. General Motors begyndte i 1924 i Sydhavnen i København, men flyttede i 1930 til en ny og moderne fabriksbygning på hjørnet af Haraldsgade og Aldersrogade på Nørrebro i København. I 1955 beskæftigede GM 1.200 ansatte på fabrikken, der på sit højeste fremstillede 10 biler i timen.

Fords samlefabrik lå oprindeligt på Nørrebro i København fra 1919, men flyttede i 1924 til Sydhavnen, hvor den i starten bl.a. fremstillede den populære Ford T-model til Danmark, Sverige, Norge, Finland, Tyskland og Polen. Fords samlefabrik nåede at producere ikke mindre end 325.482 biler inden den lukkede i 1966.

Også andre bilproducenter og importører havde samlefabrikker i i Danmark, bl.a. Mercedes, Citroen og DOMI.

Med udgangen af 1974 lukkede General Motors sin samlefabrik på Nørrebro efter mere end 50 år i Danmark. Centralorganisationen søgte forgæves sammen med fællesklubben at få etableret en ny produktion. Med lukningen stod hele tre bilsamlefabrikker i Danmark tomme. Billedet her er fra Ford samlefabrik i Sydhavnen fra omkring 1934. Ford lukkede sin fabrik i Danmark i 1966.

50

1962-1972

1962: Viggo Kampmann (S) trækker sig som statsminister og afløses af Jens Otto Krag (S). Cuba-krisen. **1963:** Fugleflugtslinjen Rødby-Femern åbnes. Folkeafstemning forkaster jordlovene. John F. Kennedys berømte Berlin-tale. Martin Luther King holder sin "I have a dream-tale" i Washington. Kennedy myrdes i Dallas, Texas, Lyndon B. Johnson bliver ny præsident. **1964:** Den lille havfrue mister hovedet. Prinsesse Anne-Marie vies til Grækenlands kong Konstantin. Valby Gasværk springer i luften. **1965:** USA sætter kamptropper ind i Vietnam. På Amager nedskydes fire politibetjente af den flygtende biltyv Palle Sørensen. **1966:** Tina-sagen ender lykkeligt, da det forsvundne spædbarn findes efter en måned. **1967:** Danmark indfører postnummersystem. Militærkup i Grækenland. Der indføres moms på 10 pct. Kronprinsesse Margrethe bliver gift med prins Henrik. Udbrydere fra SF stifter VS. **1968:** J.O. Krag går af efter valgnederlag, Hilmar Baunsgaard (R) bliver ny statsminister i KVR-regering. Martin Luther King myrdes. **1969:** Richard Nixon ny præsident i USA. Neil Armstrong første menneske på månen. Olof Palme (S) ny svensk statsminister. Willy Brandt (S) ny vesttysk forbundskansler. Nedsættelse af valgretsalderen til 18 år forkastes. Forsvarets Efterretningstjenestes lyttecentral i Kejsergade afsløres. **1970:** Kildeskatten indføres. Ved kommunalreformen skæres antallet af kommuner ned fra 1260 til 277 og antallet af amter fra 25 til 14. Den ny Lillebæltsbro indvies. 5 dages uge i folkeskolen. **1971:** Ved folketingsvalget mister KVR-regeringen flertallet, Krag på ny statsminister. Første musikfestival i Roskilde. Valgretsalderen ned til 20 år vedtages ved folkeafstemning.

50 års jubilæum

Centralorganisationen fejrede i 1962 50 års jubilæum med en stor jubilæumsreception og udgivelsen af jubilæumsbogen "50 år i metal" – som medlemmer fik tilbudt til en pris af 6,50 kr. indbundet! På 50 årsdagen havde CO 21 medlemsforbund og 148.535 medlemmer.

52

Ved overenskomstforhandlingerne i 1963 kom det til et sammenbrud i forhandlingerne mellem CO og Jernet allerede efter fire dage. Hovedkravene fra CO var højere løn til lavtlønnede – herunder kvindernes krav om ligeløn og samme dyrtidstillæg som mændene – og gennemførelse af en efterlønsordning. Forhandlingerne blev sprængt på grund af et krav fra arbejdsgiverne om begrænsning af aktionsretten på akkordområdet og en fuldstændig afskrivning af denne ret på timelønsområdet. Det ville totalt udhule løfteparagraffen i jernindustrien og gøre lokale forhandlinger nærmest umulige, hvis arbejderne blev afskåret fra at sætte truslen om strejke bag fremsatte lønkrav. Det ville reelt betyde dødsdommen over den mere end 60 år gamle løfteparagraf i jernindustriens overenskomst.

Heller ikke hovedorganisationerne kunne nå til enighed og forhandlingerne blev afbrudt.

“Helhedsløsningen”

CO's centralledelse valgte herefter at opsigte overenskomsterne, men traf i hvert fald for offentligheden det meget overraskende skridt ikke samtidig at varsle strejke, men opfordrede til nye forhandlinger. Også andre faglige organisationer udskød afgivelse af strejkevarsler uden at det bragte skred i forhandlingerne. Det blev i CO udlagt som om Dansk Arbejdsgiverforening simpelthen stilede mod en storkonflikt. Opfordringen fra CO satte ikke gang i nye forhandlinger, og forligsmand Sigurd Wechseltmann måtte meddele statsminister J.O. Krag, at han anså det for udsigtsløst at fortsætte mæglingstræbslerne. Statsministeren optog herefter orienterende forhandlinger med arbejds-

Under Overklassens Haan og Latter er Beslutningen om (1. maj) Demonstrationen i alle Lande blevet til, under deres løgnagtige Præk, Latter og Haan.

De kaldte dette for Dovenskab! Disse Fyre, der tjener Hundredtusinder om Aaret for slet ingen Ting at bestille, de raabe Dovenkroppe efter os, fordi vi ikke vilde arbejde 11-12 Timer i Døgnet. Men nu er al den Haan og Latter forstummet. For i de ca. 30 Aar er der sket Ting, der lærer Overklassen noget, hvis den da overhovedet er saa fornuftig, at den kan tænke og lære noget. Det er jeg heller ikke sikker paa, at den kan!

M.C. Lysie i tale ved demonstration i Nykøbing Falster under storlockouten i 1925 – Lyngsie, 1864-1932, leder af Dansk Arbejdsmands Forbund fra 1897.

markedets organisationer om en såkaldt "helhedsløsning" omfattende både en løsning på arbejdsmarkedets forhold og andre aktuelle samfundsproblemer. Det gav parterne tilslutning til.

Det viste sig meget hurtigt, at arbejdsgiverne med en "helhedsløsning" forstod helt uændrede overenskomster og bortfald af den automatiske dyrtidsregulering. Arbejdsgiverne tog derfor skarpt afstand fra statsministerens oplæg til en "helhedsløsning", mens fagbevægelsen gik i realitetsforhandlinger med regeringen og fik held til at få en række afgørende forbedringer i den to-årige overenskomstlov, der kom ud af det. Ud over overenskomstloven indeholdt "helhedsløsningen" også pris- og avancementstop, udbyttebegrænsning, huslejeregulering i nybyggeri, forhøjelse af sygedagpenge, skærpet priskontrol og et nyt reguleringspristal.

For Centralorganisationen var den helt afgørende motivering for at medvirke, at man fik brudt arbejdsgivernes stejle nej-politik, fik sikret den sociale balance med tiltrængte løntillæg til de lavestlønnede og en vis udligning af dyrtidstillæg til mænd og kvinder ligesom der blev taget tilløb til nye sociale fremskridt i samfundet som eksempelvis en efterlønsordning.

Bedst uden indgreb

Centralorganisationens helt principielle holdning til overenskomstfornyelsen gennem lov var dog uændret den, at man fandt det bedst, at organisationerne selv aftaler arbejds- og lønvilkår. Det fremgik blandt andet af en leder i CO-fagbladet "Metals" april-nummer 1963:

"Vi har ikke opgivet det principielle synspunkt, at arbejdsmarkedets forhold bør ordnes af arbejdsmarkedets organisationer ved forhandling direkte mellem dem. Vi tror, at den form, hvorunder overenskomstafslutningen i år fandt sted, vil have belært en og anden i arbejdsgiverkredsen om, at det lønner sig dårligt fremover at prøve at spille ikke bare fagbevægelsen, men hele samfundet på næsen ved at nægte enhver realitetsforhandling."

"Helhedsløsningen" blev i øvrigt vedtaget i Folketinget, hvor CO-formanden Hans Rasmussen var Socialdemokratiets ordfører.

"LØFTEPARAGRAFFEN"

Optræden første gang i jernets overenskomst af 13. januar 1902: "Parterne er enige om, at i tilfælde, hvor misforhold på dette område som helhed taget skønnes at være til stede, har begge organisationer påtaleret lige over for hinanden i overensstemmelse med de regler, som til enhver tid måtte være gældende for behandling af faglig strid."

"Løfteparagraffen" er gået igen i alle senere overenskomster i industrien dog med en lidt anden sproglig formulering.

FULD BESKÆFTIGELSE

Arbejdsløsheden i jern- og metalindustrien var i 1962 rekordlav med et årgennemsnit på kun 0,9 procent. I sommermånederne maj, juni, juli, august og september lå den på kun 0,2-0,3 pct. Det er det laveste nogensinde.

ATP

54 Et vigtigt led i "helhedsløsningen" var et pålæg til arbejdsministeren om i Folketinget at fremsætte et lovforslag om oprettelse af en Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), der skulle baseres på indbetalinger fra såvel arbejdsgivere som lønmodtagere fra 1. marts 1964. Med loven om ATP fik Centralorganisationen opfyldt et af sine vigtigste programpunkter i flere år, og det var også CO-formand Hans Rasmussen, der var sit partis ordfører under behandlingen af ATP-loven i Folketinget. Det blev i øvrigt under lovforslagets behandling fra regeringens side understreget, at man her "stod ved

Forhandlingsammenbrud ved OK 1965. CO's forhandlere med Hans Rasmussen i spidsen (med hat og ryggen til) forlader Jernsammenslutningen, mens Sammenslutningens formand, dir. Knud Brædstrup, ser til.

indledningen til indførelse af en egentlig tjenestepension for alle erhvervsudøvere i landet." Der var dog tale om en forholdsvis beskedent start med en samlet indbetaling på 5,40 kroner pr. uge – 3,60 for arbejdsgiveren og 1,80 kroner for lønmodtageren og for månedslønnede 21,60 kroner pr. måned fordelt med 14,40 kroner for arbejdsgiveren og 7,20 kroner for lønmodtageren.

I foråret 1964 trådte nye regler for behandling af faglig strid inden for jern- og metalindustrien i kraft efter langvarige forhandlinger mellem Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien og Centralorganisationen. Der var dels tale om en modernisering af de gamle regler og dels forskellige nydannelser. De gamle regler var fra 1902, men revideret i 1947. Det afgørende nye i aftalen var indførelse af forhandlingsmøder og organisationsmøder, som fortsat udgør en vigtig del af det fagretlige forhandlingssystem.

Indkomspolitik

Ved overenskomstforhandlingerne i 1964-1965 rykkede begrebet indkomspolitik for alvor ind på det danske arbejdsmarked. Det kom til udtryk i de nye forhandlingsregler, der blev aftalt mellem arbejdsmarkedets to hovedorganisationer i juni 1964. Det betød, at arbejdsmarkedets parter blev sikret en ret til frie forhandlinger om egne forhold samtidig med, at man tog hensyn til den såkaldte samfundsøkonomiske balance. Efter de nye forhandlingsregler skulle der føres såkaldt centraliserede forhandlinger om generelle spørgsmål, mens de enkelte fagområders specielle spørgsmål og krav skulle forhandles og afgøres mellem de direkte overenskomstparter.

De nye regler betød, at hovedorganisationerne skulle søge frem til en økonomisk ramme, inden for hvilken de generelle krav kunne løses. Forhandlinger om beløbsrammen skete dels på grundlag af de økonomiske vurderinger, der forelå fra regeringens økonomiske sekretariat og fra Det Økonomiske Råds formandskab og dels på grundlag af økonomisk-statistisk materiale, parterne selv fremskaffede eksempelvis om udsigterne for den fremtidige produktions- og produktivitetsudvikling.

Arbejdstiden ned til 44 timer

Med forligsmanden som forhandlingsleder lykkedes det hurtigt i begyndelsen af 1965 at nå til enighed om forligsmandens forslag, der kom til at fremstå både som et forlig mellem parterne og et mæglingsforslag. Herefter forhandlede CO og Jernets Sammenslutning specielle krav omkring blandt andet tillidsmandsregler, opsigelsesvarsler og tillægsbetalinger.

Det samlede mæglingsforslag betød for CO-området en forhøjelse af timelønnen på 15 øre og forhøjelse af mindstebetalingen med 317 øre pr. time og en forhøjelse af dyrtidstillægget med 15 øre pr. time til 308 øre i timen i 1. overenskomstår. I 2. overenskomstår steg timelønnen yderligere 10 øre og mindstebetalingen med 350 øre. Samtidig blev arbejdstiden sat ned fra 1. marts 1966 med en time fra 45 til 44 timer ugentligt. Arbejds-

1969-1970 var præget af stor uro på arbejdsmarkedet og mange arbejdsnedlæggelser i protest mod VKR-regeringen under Hilmar Baunsgaard. Her er en demonstration mod regeringen ved at passere Hovedbanegården i København.

tidsnedsættelsen skulle ske samlet som én time, men kunne også gennemføres i form af et årligt antal frilørdage.

Mæglingforslaget blev vedtaget med stort flertal i samtlige CO-medlemsforbund.

Ny samarbejdsaftale

1. marts 1965 trådte en ny samarbejdsaftale mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer i kraft. Den afløste aftalen fra 1947.

Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund var enige om, "at samarbejde på virksomhederne er en betingelse for at fremme virksomhedernes og de ansattes trivsel. Det er således i fælles interesse, at virksomhedsledelse og ansatte samt organisationerne i samarbejde tilstræber at øge effektiviteten, nedsætte produktionsomkostningerne og styrke konkurrenceevnen. Samarbejde om disse formål vil ikke blot muliggøre bedre arbejdsforhold, men er tillige en væsentlig forudsætning for at bevare og forbedre reallønnen, herunder også sikringen af et højt beskæftigelsesniveau," hed det i aftalen.

Samarbejdsudvalg

Aftalen betød bl.a. oprettelse af samarbejdsudvalg i virksomheder inden for industri og håndværk, der beskæftiger 50 voksne helårsarbejdere og derover, hvor enten arbejdsgiveren eller et flertal blandt arbejderne foreslår det. Hvor oprettelse af samarbejdsudvalg ikke skønnes formålstjenlig, anbefales det, at der i samarbejde mellem ledelse og ansatte søges afholdt informationsmøder på virksomheden eller virksomhedskonferencer.

Om formålet hedder det i aftalen, at Samarbejdsudvalget gennem rådgivning, information og oplysning skal fremme et sagligt samarbejde og arbejde for at bevare gode og rolige arbejds- og beskæftigelsesforhold på den enkelte virksomhed.

Mere overarbejde

Den høje beskæftigelse i begyndelsen af 1960'erne betød, at Jern- og Metalindustriens Sammenslutning i 1964 rettede henvendelse til Centralorganisationen for at få dispensation fra overenskomstens bestemmelser om begrænsning af overarbejde. Principielt ønskede arbejdsgiverne, at begrænsning af overarbejde helt skulle bortfalde. Det kunne Centralorganisationen ikke acceptere, men af hensyn til de voksende eksportordrer, mange virksomheder lå inde med, accepterede man, at det kunne være nødvendigt også at sikre arbejdet med dem udført. Derfor indgik man en aftale om midlertidig udvidet adgang til afspadseringsfrit overarbejde. I aftalen hed det, at "man på de enkelte virksomheder midlertidigt, og for så vidt der opnås enighed mellem ledelsen og tillidsmanden (tillidsmændene) og de enkelte arbejdere, når presserende forhold nødvendiggør det, kan udføre op til 6 timers afspadseringsfrit overarbejde pr. uge, dog højst 24 timer på 4 uger." Aftalen udløb med udgangen af oktober samme år, men Centralorganisationen erklærede sig parat til at drøfte overarbejdsproblemerne på ny i sommeren 1965, hvis beskæftigelsessituationen gjorde det rimeligt. Reelt kom aftalen til at virke indtil udgangen af maj 1968, hvor ledigheden begyndte at stige igen. En tilsvarende aftale er med mellemrum siden blevet taget op igen. Blandt andet i 1969-1970.

Kvinder på deltid i industrien

En aftale af samme karakter, men alene med henblik på at fremskaffe mere kvindelig arbejdskraft til jern- og metalindustrien blev samtidig indgået mellem Sammenslutningen af Jernets Arbejdsgivere og Centralorganisationen. Indtil udløbet af oktober 1964 blev givet tilladelse til, at medlemmer af Sammenslutningen antager kvinder til korttidsbeskæftigelse (deltid). Betingelserne var blandt andet, at de kvinder, der antages, ikke i forvejen måtte være beskæftiget på fuld tid i industrien, at arbejdstiden for de korttidsbeskæftigede skulle ligge uden for virksomhedens normale arbejdstid og at den ugentlige arbejdstid skulle udgøre mindst 20 og højst 30 timer. Endelig måtte virksomhederne ikke reducere antallet af fuldtidsbeskæftigede kvinder i forbindelse med etablering af korttidsbeskæftigelse. Desuden skulle lønnen følge den gældende overenskomst. Også aftalen om korttidsbeskæftigelse af kvinder i jern- og metalindustrien blev senere forlænget og uændret taget op igen.

Svejsørøg

I 1966 blev der gennemført en helbredsundersøgelse af svejsere. Formålet var at klarlægge om el-svejsere var mere udsatte for helbredsfare end andre arbejdere. Det var Centralorganisationen, der tog initiativet til undersøgelsen, og Arbejdstilsynet og Sammenslutningen af Jernets Arbejdsgivere medvirkede til undersøgelsens praktiske gennemførelse – sidstnævnte ved en aftale dels om, at de berørte udtagne 200 arbejdere skulle have fri til undersøgelsen dels ved sammen med Centralorganisationen at dække arbejdernes tab af arbejdsfortjeneste.

Undersøgelsen kom til at omfatte 156 arbejdere og blev afsluttet i foråret 1968. Den resulterede i en meget "opmuntrende" rapport, der fastslog, at der ingen helbredsmæssige afvigelser var mellem svejsere og andre arbejdere. "Der vil dog stadig være grund til at anbefale, at der arbejdes med røgafsuignings- og ventilationsproblemer i virksomhederne," hed det.

Undersøgelsen var dengang den hidtil mest omfattende af sin art i verden.

Ny struktur i CO

I juni 1967 nedsatte CO et udvalg til at forberede en ændring af Centralorganisationens hidtidige struktur. Hovedformålet var at give CO en fastere selvstændig placering dels i det fagretlige arbejde mellem overenskomstssituationerne og dels over for offentligheden og offentlige myndigheder, ligesom det var hensigten at få et selvstændigt sekretariat, der kunne give "Centralorganisationen, der hyppigt i offentligheden forveksles med Smedeforbundet, et selvstændigt ansigt."

Udvalget forelagde en skitse til de nye principper på centralledelsesmødet i april 1968. Her blev principperne tiltrådt, og medlemsforbundene blev opfordret til at indsende eventuelle forslag til udvalget, så de kunne indarbejdes i konkrete lovparagraffer. På et centralledelsesmøde i september samme år forelagdes det udarbejdede lovforslag, og efter på ny at have indkaldt ændringsforslag fra medlemsforbundene kom strukturudvalgets indstilling til endelig beslutning på et centralledelsesmøde i februar 1969. Her blev det samlede lovkompleks enstemmigt vedtaget.

Selvstændigt sekretariat

De nye vedtægter betød blandt andet valg af en organisationssekretær, som er daglig leder af Centralorganisationens administration og tillige er næstformand, og det vil

sige, at CO dermed fik sit eget selvstændige sekretariat fra 1. april 1969.

Efter indstilling fra Forretningsudvalget valgte Centralledelsen enstemmigt sekretær i Smedeforbundet Charles Hansen som organisationssekretær og næstformand i Centralorganisationen. Kontingentet til CO blev samtidig – på baggrund af et opstillet budget – fastsat Charles Hansen – organisationssekretær i CO 1969.

Vrede B&W arbejdere demonstrerer foran CO-bygningen 1970.

til 3 kroner pr. medlem pr. år. Det blev året efter hævet til 5 kr. pr. medlem. Centralorganisationens nye selvstændige kontorer med sekretariat og konsulentafdeling blev indrettet på adressen Vester Søgade 4, 3. sal.

Demonstration mod CO

I eftersommeren 1969 opstod en lang række uvarslede arbejdsnedlæggelser på mange arbejdspladser i og udenfor jern- og metalindustrien. Det fik Centralorganisationen til at henstille til medlemsforbundene, at de stærkest muligt skulle bidrage til at sikre overholdelse af den overenskomst, som var indgået i marts samme år og vedtaget ved urafstemning blandt medlemmerne.

Mange af arbejdsnedlæggelserne var iværksat som protest mod VKR-regeringens politik, men Centralledelsen fastholdt i et møde 1. oktober, at "skal regeringen styrtes, hvad vi fra fagbevægelsen er højest interesseret i, så må det nu engang være vælgerne, der bestemmer i et demokratisk samfund." CO's formand Hans Rasmussen sagde på mødet: "Vi forlanger, at modparten overholder aftaler, og det agter vi også selv at gøre." Uroen fortsatte i 1970. Og der var fra en del af Smedeforbundets afdelinger krav om at Centralorganisationen optog forhandlinger med Sammenslutningen af arbejdsgivere om et generelt løntillæg. Men både Smedeforbundet og CO afviste kravet og henviste til at rejse lønkrav ved lokale forhandlinger.

På mange arbejdspladser iværksatte man herefter lokale lønfremstød, men på andre gik man udenfor overenskomsten. I slutningen af januar 1970 kom det til demonstrationer foran blandt andet Centralorganisationens bygning, hvor arbejdere fra B&W demonstrerede, fordi virksomheden havde afvist lokal forhandling om lønkrav. B&W-arbejderne nedlagde arbejdet, og arbejdsnedlæggelserne bredte sig. Værftsarbejdere over hele landet gik i strejke 2. februar og opfordrede alle arbejdere til at følge trop. CO opgjorde efterfølgende, at omkring 30.000 deltog i 2. februar strejken.

Fyring af 26 tillidsmænd

Arbejdsnedlæggelserne 2. februar fik imidlertid værftsledelserne til at skrive til 26 tillidsmænd med henstilling om, at de nedlagde deres tillidshverv – idet de dog kunne blive på værfterne som arbejdere. Denne aktion fra arbejdsgiverne fremkaldte kun nye protester og nye arbejdsnedlæggelser. CO bakkede tillidsfolkene op, idet man betragtede værftsledelsernes skridt som et ulovligt kollektivt kampskridt, og man fastholdt, at tillidsmændene fortsat var tillidsmænd med alle tillidsmænds rettigheder og pligter. CO opfordrede Sammenslutningen til at lægge pres på værfterne og få dem til at tilbagekalde henstillingerne.

I en udtalelse fra CO's Forretningsudvalg hed det, at man "tager skarpt afstand fra værftsledelsernes forsøg på repressalier overfor tillidsmændene i anledning af de

gennemførte arbejdsnedlæggelser, som var vendt mod regeringens økonomiske politik. Centralorganisationen betragter det som et kollektivt kampskridt, som dels er uden grundlag i arbejdsretten og dels må betragtes som et forsøg på generelt at svække tillidsmandsinstitutionen." CO opfordrede derfor til en forhandling med Sammenslutningen for at få en løsning på problemerne.

På et møde med værfternes fællesklubber med 110 deltagere aftaltes det, at værfternes fællestillidsmænd skulle deltage i forhandlingerne mellem CO og Sammenslutningen. Her blev striden bilagt, idet "Centralorganisationens Forretningsudvalg og værfternes fællestillidsmænd erkender, at opfordringen til at etablere arbejdsnedlæggelse den 2. februar er en overtrædelse af overenskomstens bestemmelser, og beklagede det skete." Sammenslutningen modtog denne beklagelse og trak sagerne mod tillidsmændene tilbage.

Debat om Arbejdsretten

Hermed var forholdene på værfterne igen normaliseret, og arbejdet blev genoptaget. Selv om Arbejdsretten senere fastslog, at det var en formildende omstændighed ved arbejdsnedlæggelsen på B&W, at arbejdsgiveren uberettiget havde nægtet at medvirke til en lokal lønforhandling, blev de strejkende idømt bod. Efterfølgende kom det til strid om formerne for bodens inddrivelse. Og da det ikke alene var et problem for CO's medlemmer bad Centralorganisationen LO rejse spørgsmålet overfor Dansk Arbejdsgiverforening. LO ønskede helt klare retningslinjer i tilfælde, hvor arbejdsgiverne tilbageholdt bodsbeløb i medarbejdernes løn, fremfor at lade det være helt op til den enkelte arbejdsgivers forgodtbefindende. I den aktuelle sag havde Dansk Arbejdsgiverforening givet et pålæg til sine medlemmer om at tilbageholde en dagsbod svarende til ca. 90 kr. om ugen, hvilket ville være en alvorlig økonomisk belastning for mange tusinde arbejderfamilier. Det lykkedes at få en aftale i stand. Den fastslog, at arbejdsgiverne højst måtte tilbageholde 50 kroner pr. uge i lønsummen og 100 kr. for 14-dages lønperioder ligesom aftalen fastslog, at tilbageholdelsen først måtte ske ved første lønudbetaling efter 14. juli – dvs. efter ferien.

Uroen på arbejdsmarkedet i vinteren 1969/70 førte til forøget debat om hele Arbejdsretten og dens arbejdsgrundlag.

På baggrund af uroen omkring arbejdsnedlæggelserne opfordrede Centralorganisationen medlemmerne til større lønaktivitet ved lokale lønforhandlinger. Og der blev udarbejdet en særlig pjec "Hvad med din løn?" til brug for forbundenes lønkampagner i forsommeren 1970. Den fortalte kort medlemmerne om deres lønplacering og deres muligheder for at forbedre lønnen.

Som reaktion på mange arbejdsnedlæggelser i 1969-70 udarbejdede CO pjecen "Hvad med din løn?" Til brug for medlemmerne ved de lokale lønforhandlinger.

MINDSTEBETALING

Mindstebetalingen pr. 1. marts 1971 var 622 øre pr. time for mandlige voksne arbejdere, 557 øre for kvinder og for arbejdere under 18 år på 260 øre pr. time.

Industriforbund igen, igen

Efter overenskomstforløbet kom spørgsmålet om industriforbund på ny op i CO i 1970. CO-formand Hans Rasmussen mente, at Centralorganisationen på sit eget minimal-lønsmråde burde betragtes som en hovedorganisation, der selv var i stand til at forhandle alt stof i en overenskomstsituation.

På et Centralledelsesmøde sagde Hans Rasmussen: "Vi kunne således ved egen hjælp finde frem til en fornyelse af vore overenskomster, men desværre må vi erkende, at når vi kun optræder som et kartel, hvori vi har ca. 50.000 ufaglærte arbejdere fra Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund og 12-13.000 kvinder fra Kvindeligt Arbejderforbund, der henholdsvis har et medlemstal for Arbejdsmandsforbundets vedkommende på ca. 250.000 og for Kvindeligt Arbejderforbunds vedkommende på ca. 60.000, så vil deres fagpolitiske opfattelse, som kan være stærkt afvigende fra den politik, vi anlægger inden for jernindustrien, stærkt spille ind i vore forhandlinger og dermed umuliggøre, at Centralorganisationen kan løse sine egne overenskomstspørgsmål." Han mente, at "Smedeforbundet har vist loyalitet og en solidaritet overfor ufaglærte grupper... som ikke altid har været i Smedeforbundets medlemmers favør."

"Udviklingen bør derfor medføre, at vi efterhånden får dannet et virkeligt industriforbund inden for jernindustrien med en centraliseret ledelse, der selvfølgelig skal tage hensyn til hele fagbevægelsens interesser, men den skal ikke sætte sine egne på spil, når mulighederne for at opnå bedre resultater faktisk er til stede."

Nye forhandlingsregler

Op til overenskomstforhandlingerne i 1970/71 blev vedtaget nye forhandlingsregler. En væsentlig nyskabelse var, at hovedorganisationerne i de nye regler erstattede den hidtidige og meget omstridte 75 procents regel ved urafstemninger om mæglingsforslag med en ny regel om, at der til forkastelse af et mæglingsforslag kræves dels flertal af nej-stemmer dels at dette flertal udgør mindst 35 procent af samtlige stemmeberettigede. Samtidig blev det alene den rene medlemsafstemning, som afgør et mæglingsforslags skæbne. Den gamle regel forudsatte, at organisationernes kompetente forsamlinger (sædvanligvis hovedbestyrelsen) supplerede stemmerne op til 75 procent af det stemmeberettigede medlemstal. Aftalen om den nye 35-procentsregel krævede en ændring af loven om mægling i arbejdsstridigheder (Forligsmandsloven).

I slutningen af november 1971 opstod en helt enestående situation på det danske arbejdsmarked, da en lang række af landets arbejdspladser, herunder mange af de største i jern- og metalindustrien, var lammet på grund af snestorm. Medarbejderne kunne mange steder ikke forcere snedriverne og komme på arbejde.

Centralorganisationen modtog en række henvendelser fra snevejsramte medlemmer, som fremførte ønske om, at de – i lighed med funktionærerne i de sneramte virksomheder – blev holdt skadesløse for indtægtstab. Centralorganisationen rejste sagen overfor arbejdsløshedskasserne, som stillede sig forstående, men på grund af lovgivningen, der ikke forudså en sådan situation, var forhindret i uden videre selv at foretage udbetaling af erstatning.

Centralorganisationen rettede derfor henvendelse til arbejdsminister Erling Dinesen (S), og regeringen besluttede at sikre dagpenge-erstatning til de snevejsramte gennem en ekstrabevilling i Folketingets finansudvalg. Bevillingen på ca. 6 millioner kroner blev givet, og erstatningerne udbetalt gennem arbejdsløshedskasserne.

Ved OK-forhandlingerne 1970/71 blev CO og Jernets Arbejdsgivere hurtigt enige om de specielle spørgsmål, mens forhandlingerne om de generelle krav overgik til hovedorganisationerne. Det var blandt andet krav om forlængelse af ferien til 4 uger, arbejdstidsforkortelse til 40 timer ugentligt, regler for holddrift, lønforhøjelser, krav om ligeløn for mænd og kvinder, oprettelse af en uddannelsesfond og højere ATP-bidrag og dyrtidsregulering (som arbejdsgiverne krævede skulle bortfalde).

Varsel om 5 dages strejke

Forligsmanden måtte i første omgang opgive at fremsætte et mæglingsforslag, og for at fremskynde nye forhandlinger fremsatte CO strejkevarsler. Der var tale om en helt ny form for strejkevarsel, idet CO alene varslede en konflikt af 5 dages varighed (fra 8. - 15. marts). Gennem arbejdsstandsningen mente Centralorganisationen sig frigjort for det tidligere gældende overenskomstforhold, og at man derfor på de enkelte virksomheder under Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien ved lokale forhandlinger selv måtte finde frem til fastlæggelse af løn- og arbejdsvilkår. Samtidig gjorde CO det klart, at arbejdsgiverne ikke skulle regne med, at der ville blive givet dispensationer under strejken, medmindre det drejede sig om livsvigtige områder – og i så fald uden at CO på forhånd ville godkende en sådan dispensation. Arbejdsstandsningen ville dog kun blive sat i gang, hvis ikke hovedorganisationerne forinden var nået til enighed om en almindelig ordning af de generelle spørgsmål omkring jern- og metalindustriens løn- og arbejdsvilkår. Strejkevarslet ville have omfattet 109.700 arbejdere inden for Sammenslutningens område, nemlig 47.800 faglærte, 46.600 ikke-faglærte mænd og 15.300 ikke-faglærte kvindelige arbejdere. I praksis et altomfattende strejkevarsel mod Sammenslutningens medlemmer.

Ordlyden af strejkevarslet og især dets tidsbegrænsede karakter vakte betydelig opmærksomhed, og Dansk Arbejdsgiverforening protesterede mod varslet, som man fandt ulovligt og truede desuden med en omfattende lockout.

Centralorganisationen afviste protesten fra arbejdsgiverne.

“Centralorganisationen kan så afgjort ikke finde sig i at have sit 2. strejkevarsel svævende frit i luften til fri disposition for Dansk Arbejdsgiverforenings ledelse til overvejelse af, om man vil antaste det, eller om man eventuelt, som den anbefalede skrivelse slutter, vil søge iværksat en omfattende lockout.”

Arbejdsgiverforeningen frafaldt sin protest mod strejkevarslet, men besluttede at sende lockoutvarsel.

Strejke- og lockoutvarslerne fik forligsmanden til at indkalde parterne til nye forhandlinger som resulterede i et mæglingforslag.

4 ugers ferie

Mæglingforslaget forhøjede mindstelønnen til 622 øre pr. time for mandlige arbejdere og til 537 øre for kvindelige arbejdere og til 672 øre og 602 øre i 2. overenskomstår.

Arbejdstiden på 2. og 3. skiftehold blev sat ned fra 41 1/4 til 40 timer ugentligt.

Ferien blev forlænget fra 3 uger til 3 uger og 3 dage (21 hverdage) i ferieåret 1972/73 og til 4 uger (24 hverdage) fra ferieåret 1973-74. Samtidig blev feriegodtgørelsen sat op til 9,5 procent. Desuden blev ATP-bidraget for arbejdsgiverne sat op fra 3,60 kr. pr. uge til 6,00 og 24 kr. pr. måned, mens lønmodtagerbidraget blev sat op fra 1,80 til 3,00 kroner. Endelig blev dyrtidsordningen forbedret.

Ved urafstemningen på CO-området stemte 43.167 ja, mens 40.448 stemte nej. Af de 17 medlemsforbund var der kun nej-flertal i Kvindeligt Arbejderforbund. Modstanden hos kvinderne skyldtes, at der ikke blev ændret ved spørgsmålet om ligeløn mellem mænd og kvinder. Mæglingforslaget forudsatte, at hovedorganisationerne skulle søge ligelønsproblemet løst ved, at et udvalg inden for de enkelte områder skulle forberede en omskrivning af overenskomsterne, hvorefter lønnen fastsættes efter arbejdets art og ikke som hidtil baseret på køn.

Nye samarbejdsformer

I 1971 startede Centralorganisationen i samarbejde med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning en række forsøg med nye samarbejdsformer. Der blev i første omgang udpeget 8 virksomheder til at deltage i forsøget. Det var Hastrup Fabrikker, Odense, Metallic, Skive, Højbjerg Maskinfabrik, Århus, Danfoss, Nordborg, SAS, Kastrup, N. Foss, Hillerød, Philips Radio, København og NKT, Glostrup.

B&W Skibsværft med 3.000 ansatte var truet af lukning i 1967. CO med Hans Rasmussen i spidsen var med til at forhandle en løsning på plads med B&W ledelse.

1972-1982

1972: Kong Frederik d. 9. dør. Statsminister Jens Otto Krag (S) udråber prinsesse Margrethe til dronning. Folkeafstemning siger ja til dansk medlemskab af EF, 56,7 pct. ja og 32,9 pct. nej. Jens Otto Krag træder tilbage. Ny statsminister bliver Anker Jørgensen (S). Ved OL i München myrdes 11 israelske sportsfolk af en palæstinensisk terror-gruppe. **1973:** Ved "jordskredsvalget" får de gamle partier stor tilbagegang og Fremskridtspartiet og Centrum-Demokraterne stormer frem. Poul Hartling (V) danner smal V-regering. USA trækker sig ud af Vietnam. Ved pyromanbrand på Hotel Hafnia omkommer 35. Militærkup i Chile. Egypten og Syrien angriber Israel ved Yom Kippur-krigen. Første oliekrise. **1974:** Ved folketingsvalget fordobler Venstre sit mandattal, men Poul Hartling må gå som statsminister og overlade posten til Anker Jørgensen. Nellike-revolutionen i Portugal. USA's præsident Nixon går af efter Watergate-skandalen. **1975:** Spaniens diktator general Franco dør. **1976:** Massakre på børn og unge i Soweto, Sydafrika. Jimmy Carter ny præsident i USA. **1978:** S og V danner regering, den vælter i 1979. Italiens tidl. premierminister Aldo Moro myrdes af de røde brigader. Undervisningsminister Ritt Bjerregaard går af efter Paris-rejse. Nedsættelse af valgretsaldere fra 20 til 18 vedtages. **1979:** Efterlønnen indføres. Hardy Hansen ny formand for SiD. Shahan af Iran væltes og ayatollah Khomeini overtager magten. Grønland får hjemmestyre. Margaret Thatcher ny britisk premierminister. **1980:** Krig mellem Iran og Irak. Sovjetunionen invaderer Afghanistan. Sojakagefabrikken i København springer i luften. **1981:** Ronald Reagan ny præsident i USA. Kupforsøg i Spanien mislykkes.

Overenskomstforhandlinger 1972. Som nummer to fra venstre ses Paulus Andersen og ved siden af ham Charles Hansen.

“Fremmedarbejdere”

1. november 1972 flyttede Centralorganisationen fra sit “gamle” hus på Gl. Kongevej/ Vester Søgade til Metalarbejderforbundets nye bygning i Nyropsgade 38.

I 1972 oplevede Danmark en højkonjunktur og høj beskæftigelse med arbejdskraftmangel mange steder. Det medførte et stærkt pres fra arbejdsgiverside om lempelser vedrørende fremmed arbejdskraft til det danske arbejdsmarked.

Ligeløn og 40 timers uge

Ved overenskomstfornyelsen i 1973 blev Centralorganisationen og Sammenslutningen efter et sammenbrud enige om de specielle spørgsmål i jernindustrien, herunder en forhøjelse af lærlingelønningerne. Forhandlingerne mellem hovedorganisationerne om de generelle krav endte uden resultat, og forligsmanden opgav at fremsætte mæglingforslag. Herefter varslede CO strejke omfattende godt 100.000 medlemmer, og varslet blev i slutningen af februar udvidet til også at omfatte luftfartsselskaberne.

Forligsmanden udsatte konflikten i to uger, men selv efter udsættelsen lykkedes det ikke at nå frem til et mæglingforslag, hvorfor konflikten brød ud 21. marts 1973.

Det blev en af de største arbejdskonflikter på det danske arbejdsmarked i mange år. Efter at konflikten havde kørt en uge fremsatte forligsmanden et mæglingforslag.

Sammen med de resultater, der var opnået ved de specielle forhandlinger, anbefalede CO's centralledelse enstemmigt det nye mæglingforslag.

Hovedpunkterne var gennemførelse af ligeløn for mænd og kvinder, det vil sige, at de særlige kvindelønssatser forsvinder, 40 timers arbejdsuge fra 1. december 1974 med lønkompensation, arbejdstiden på 2. og 3. skiftehold nedsættes til 38 timer pr. uge, dyrtidsportionerne sættes op fra 30 til 40 øre, forbedring af tillidsmandsreglerne i Jernet og forbedrede opsigelsesvarsler – for arbejdere over 50 år og med 15 års anciennitet: 90

Lad os aldrig forhandle ud fra frygt, men lad os aldrig frygte at forhandle.

John F. Kennedy, tidl. amerikansk præsident, 1917-1963.

dages varsel. Mindstelønnen blev sat op med 3,15 kroner for kvinderne og for mænd med 2,45 kroner. Herefter var enhver kønsdiskriminering fjernet i overenskomsten, idet ligelønsprincippet – i jernindustrien gennemført som ensartede mindstebetaling for alle voksne arbejdere – fuldt gennemført.

Ved urafstemninger blev "Jernets" overenskomstforslag – dvs. mæglingforslaget og løsningen på de specielle spørgsmål – vedtaget med stort flertal, og det samme skete på LO-området, hvorefter arbejdet blev genoptaget 10. april efter 19 dages konflikt.

I slutningen af april 1973 fratræder Hans Rasmussen som CO-formand efter 29 år på posten. Han afløses af Metals nye formand Paulus Andersen.

Paulus Andersen
- ny formand for CO 1973.

Oliekrisen

Oliekrisen efter de olieproducerende landes produktionsbegrænsninger med deraf følgende markante prisstigninger på olieprodukter i løbet af 1970'erne skabte store problemer for hele det danske samfund og ikke mindst for beskæftigelsen. Ved årsskiftet 1974/75 var arbejdsløsheden på 150.000. Venstre-regeringen havde lagt op til en nul-løsning på arbejdsmarkedet, men faldt efter valget 9. januar 1975.

Ved overenskomstforhandlingerne 1975 krævede CO mindstebetalingen sat op til 13,20 kr., dyrtidstillægget op fra 40 til 65 øre, 35 timers arbejdsuge for folk på skiftehold og forhøjelse af feriebetalingen med 3 pct. Desuden krav om højere bidrag til uddannelsesfond, forbedret tryghed gennem længere opsigelsesvarsler og bedre tillidsmandsbeskyttelse. Sammenslutningen af arbejdsgivere afviste kategorisk samtlige krav. Først efter flere resultatløse forhandlinger lykkedes det at nå til enighed om de specielle spørgsmål om bl.a. forbedrede tillidsmandsbestemmelser, forbedring af overtidstillæg og lærlingelønninger. Men forhandlinger mellem hovedorganisationerne om generelle krav brød sammen. CO varslede konflikt på stort set alle Sammenslutningens områder, også på el-, kraft- og varmeværker og lufttrafikken. Forligsmanden udsatte de varslede strejker den 4. marts, men allerede den 7. marts fremsatte regeringen lovforslag om indgreb i overenskomstsituationen med en to-årig aftale om den samlede indkomstdannelse de næste to år. Det var udsigten til en langvarig konflikt med 300.000 i strejke samtidig med, at der var 150.000 ledige, der fik regeringen til at gribe ind.

Dyrtiden bevaret

Overenskomstloven forlængede de kollektive overenskomster med to år med de ændringer, der lå i forligsmandens mæglingsskitse. Det betød bl.a. forhøjelse af dyrtidsportionerne til 60 øre, højere kompensation for arbejdstidsforkortelsen og højere uddannelsesbidrag samt en forhøjelse af satserne for normalløn og mindstebetaling

Charles Hansen valgte at blive i CO som næstformand, da Metal meldte sig ud i 1975.

med 40 øre 1. marts 1976 og med yderligere 40 øre 1. september. Folketinget vedtog samtidig lov om avancestop, begrænsning af udbytter og vederlag, nul-stilling af pristallet, ændring af tjenestemandslønninger, hvor den procentvise dyrtidsregulering opgives så den fremtidige dyrtid reguleres med fast ørebeløb. Arbejdsgiverne rasede

over indgrebet. De havde krævet dyrtidsordningen helt afskaffet. De opgjorde, at lønnen i 1975 som følge af overenskomstfornyelsesloven ville stige 12-14 procent i alt.

Metalarbejderne ud af CO

En af de mere dramatiske begivenheder i Centralorganisationens 100 års historie var da Dansk Metalarbejderforbund meldte sig ud i 1975. På et møde i Centralledelsen 14. juni 1975 meddelte formanden, Metalformand Paulus Andersen, at Dansk Metalarbejderforbunds hovedbestyrelse ved et møde 3. juni havde besluttet at indstille til forbundets kongres senere samme år, at forbundet udtrådte som medlem af Centralorganisationen pr. 1. april 1976. Beslutningen, der blev vedtaget på kongressen med 333 stemmer mod 65, blev begrundet med en resolution vedtaget på Metal-kongressen i 1972, som pålagde hovedledelsen at optage forhandlinger med CO's medlemsforbund med sigte på etablering af industriforbund. Og hvis det ikke kunne føre til tidssvarende organisatoriske forhold bemyndigede kongressen hovedbestyrelsen til at kræve selvstændige overenskomstforhandlinger og i øvrigt selvstændighed i alle fremtidige forhandlingsforhold.

Metalarbejderforbundet begrundede beslutningen om udmeldelse med, at Centralorganisationen som kartel bremsede for indførelsen af industriforbund. Endvidere skønnede man i Metal, at behovet for koordinering af uddannelsen gjorde det påkrævet, at forbundet udmeldte sig af CO.

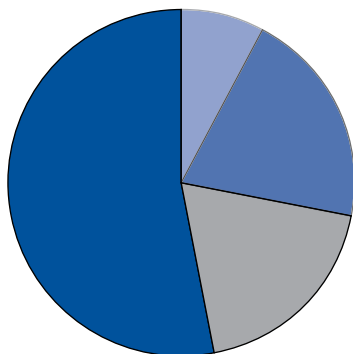
Paulus Andersen fremhævede i sin redegørelse i Centralledelsen, at man med den trufne beslutning ikke på nogen måde ønskede at fremsætte en krigserklæring over for de øvrige forbund.

Efter Metals udmeldelse udsendte CO pjecen "Solidaritets gennem fælles virke for fælles mål."

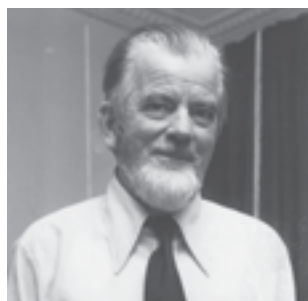
ANSATTE I INDUSTRIEN

Hele landet, 1977. (Gennemsnit)

Kvinder, Funktionærer 8%
Kvinder, Arbejdere 20,24%
Mænd, Funktionærer 18,98%
Mænd, Arbejdere 52,8%

© Danmarks Statistik

Verner Andersen – ny CO-formand 1975.

Metal ville stå friere

Ved Forretningsudvalgets møde 7. oktober og Centralledelsens møde 9. oktober 1975 forelå meddelelse om, at Skibstømmerne-, Rigger- og Sejlmagerne, Karetmagerne samt Blikkenslagerne også ville udtræde af CO pr. 1.

april 1976, idet de to første forbund ville blive tilsluttet Metalarbejderforbundet. Desuden forelå Metalarbejder-

forbundets kongresudtalelse vedrørende organisationsstrukturen, hvoraf det fremgik, at forbundets kongres havde besluttet at udmelde forbundet af CO med virkning fra 1. april "for derved at stå friere i disse forhandlinger og for i givet fald at sikre, at forbundet selvstændigt kunne føre overenskomstforhandlinger i 1977."

De afgående fire forbund repræsenterede tilsammen 104.968 medlemmer, mens de øvrige 11 forbund i CO talte 87.771 medlemmer.

Forretningsudvalget og Centralledelsen tog dette til efterretning, og det blev tilkendegivet, at CO's sekretariat uanset udmeldelserne ville fungere uændret indtil 1. april 1976.

Opløsning af CO

På selve Centralledelsesmødet tilkendegav Paulus Andersen, at det var Metalarbejderforbundets mål at få opløst Centralorganisationen, idet man fandt, at CO stod i vejen for indførelse af industriforbund.

Denne udtalelse gav anledning til meget skarpe meningsudvekslinger og tilkendegivelser, som vel var den egentlige årsag til, at Metalarbejderforbundets hovedbestyrelse umiddelbart efter besluttede, at formanden straks skulle trække sig tilbage som formand for CO. Det skete på et Centralledelsesmøde 1. december. Her konstituerede man samtidig forbundsformand Verner Andersen (Guld- og Sølvarbejdernes Forbund) som formand indtil 1. april 1976.

De 11 tilbageværende forbund opfordrede enstemmigt CO's næstformand Charles Hansen samt sekretariatets personale til at fortsætte i CO.

Charles Hansen bekræftede på Centralledelsesmødet, at han modtog opfordringen til at blive på sin post som næstformand og daglig leder af CO til april 1976. Det medførte, at han fratrådte sin post som forbundssekretær i Dansk Metalarbejderforbund.

Der forelå desuden "meddelelse om, at kontorets damer, fru Inge Nielsen og fru Birte Pedersen, forblev på deres pladser i CO", som det hedder i CO-beretningen 1975-78.

Flytter til SiD

Under de efterfølgende forhandlinger mellem CO's konstituerede ledelse og Metalarbejderforbundet blev der enighed om, at Metalarbejderforbundet efter eget ønske overtog udgivelsen af fagbladet Metal fra 1. april 1976, samt at man bevarede navnet "Metal" for bladet. Der var desuden enighed om, at CO's sekretariat fraflyttede kontor-

Organisationssekretær Charles Hansen og CO-formand Georg Poulsen – 1981.

Georg Poulsen ny CO-formand 1980.

lokalerne i Metalarbejderforbundets bygning til lokaler i Nyropsgade 30, 3. sal, hvor der blev truffet aftale om lejemaal med SiD.

Ved Centralledelsens møde 6. april 1976 vedtoges en række forskellige lovændringer ligesom Verner Andersen formelt blev valgt til CO-formand og Charles Hansen til næstformand og daglig leder.

De 11 medlemsforbund, der var tilbage i CO var:

Dansk El-Forbund, Dansk Funktionærforbund, Dansk Jern- og Metalsliberforbund, Dansk Lokomotivmands-Forbund, Guld- og Sølvarbejdernes Forbund, Kvindeligt Arbejderforbund, Malerforbundet, Sadelmager- og Tapetsererforbundet, Snedker- og Tømmerforbundet, Specialarbejderforbundet og Træindustriarbejderforbundet, med SiD og KAD som de største med henholdsvis omkring 62.000 og 22.000 medlemmer. De 11 forbund, der fortsatte i CO, havde i alt 87.771 medlemmer.

Kampvalg om formandspost

Splittelsen holdt på til 1. februar 1980, hvor Metalarbejderforbundet og Blikkenslager-, Sanitets- og Rørarbejderforbundet genindtrådte. Og 1. april 1980 fratrådte Verner Andersen som formand for CO, og Centralledelsen valgte som ny formand forbundsformand Georg Poulsen, Dansk Metalarbejderforbund. Han havde i 1978 afløst Paulus Andersen som formand i Metal. Ved genindmeldelserne steg medlemstallet i CO fra 92.309 til 199.718 pr. 1. april 1980.

Georg Poulsens valg som CO-formand var dog heller ikke helt uden problemer. Også formanden for Dansk El-Forbund Warni Michaelsen blev foreslået. Han fik 15 stemmer mod Georg Poulsens 37. Og formanden for SiD's fabriksgruppe Willy Strube oplyste på centralledelsesmødet, at SiD havde støttet Warni Michaelsen, fordi "man (Metal) efter at have sprængt samarbejdet ikke bare skulle kunne vende tilbage og overtage lederskabet efter de næsten fem år." Det sluttede ikke her. Da Georg Poulsen i sin beretning til Centralledelsen i marts 1982 meddelte, at CO's sekretariat flyttede tilbage fra SiD's bygning til Metalarbejderforbundets hus på sin gamle adresse Vester Søgade 12, 2. sal, gik SiD imod. Man ville have en selvstændig afstemning om denne flytning, idet man ellers ville stemme imod formandens beretning. Da flytningen forblev en del af beretningen stemte SiD's ni repræsentanter i Centralledelsen imod beretningen. Men flytningen blev en realitet.

Nye opgaver

Som nævnt var det en historisk dag, da Dansk Metalarbejderforbund og Blikkenslager-, Sanitets- og Rørarbejderforbundet på ny indtrådte i Centralorganisationen. Baggrunden for genindmeldelsen var udarbejdelse af en hensigtserklæring om Centralorga-

CO-formand Georg Poulsen og næstformand Charles Hansen 1981.

nisationens fremtidige virke, som på en række områder tilgodeså ønskerne om en opstramning af CO's virksomhed, så CO efterhånden ville kunne påtage sig nogle af de arbejdsopgaver, som det ellers ville være et industriforbunds opgaver at varetage. Bag hensigtserklæringen stod et udvalg med Charles Hansen og Hardy Hansen fra Centralorganisationen, Alex Hansen og Palle Timm, Dansk Metalarbejderforbund og Ingemann Petersen og Vagn Damgaard-Sørensen, Blikkenslager-, Sanitets- og Rørarbejderforbundet. Hensigtserklæringen af 26. november 1979 betød blandt andet, at det udbyggede Metalkartels forretningsudvalgs kompetenceområde også omfatter kompetence til at afgøre mulige grænseproblemer mellem medlemsforbundene, at kartellets forretningsudvalg finder en for organisationerne tilfredsstillende fællesadministration af overenskomsten i overenskomstperioden, ligesom der var enighed i de tre organisationers forretningsudvalg "om at sikre det udbyggede Metalkartel den nødvendige økonomi for at kunne gennemføre den aftalte effektivisering af kartellets virksomhed." Som en konsekvens af hensigtserklæringen om et styrket CO blev forretningsudvalget udvidet til 11 medlemmer, der blev ansat to nye sekretærer, blev holdt konferencer for fællesklubber fra et større antal virksomheder i metalindustrien samt foretaget en revision af regler for behandling af faglig strid.

Økonomisk krise

Slutningen af 1970'erne bød på den værste økonomiske krise siden 1930'erne med høj

arbejdsløshed, inflation, valutaunderskud og politisk-økonomiske indgreb – september-forlig, august-forlig osv.

Samtidig med august-forliget i 1976 med skatte- og afgiftsforhøjelser, energirestriktioner osv. kom en henstilling fra Folketinget til arbejdsmarkedets parter om at overholde en lønstigningsramme på maksimalt 2 procent ud over dyrtidsportionerne med særlig hensyntagen til de lavestlønnede i perioden 1977-1979. Og regeringen bebudede samtidig en delvis indefrysning af dyrtidsportionerne.

Arbejdsgiver-nej

Trods de vanskelige vilkår lykkedes det parterne på arbejdsmarkedet at forhandle sig frem til en overenskomst. Det var ikke alene vanskeligheder udefra, men også de interne strukturproblemer i CO efter Dansk Metals udmeldelse af Centralorganisationen, der gav problemer, da Sammenslutningen afviste en forhandlingsprocedure med flere parter. Det lykkedes imidlertid at nå til enighed mellem CO og Dansk Metal om at koordinere forhandlingerne, så metalarbejderne forhandlede i fællesskab med Sammenslutningen gennem et fælles forhandlingsudvalg. Inden for jern- og metalindustrien opnåedes der enighed om en række specielle bestemmelser, og det mæglingforslag, der blev resultatet af forhandlingerne, blev også tiltrådt af arbejdssiden, måske mest fordi forslaget indeholdt en forhøjelse af feriebetalingen til 10 procent samt en garanteret mindstelønsudbetaling på 29 kroner, bedre opsigelsesvarsler og bedre søgnehellighedsbetaling og højere overtidssatser.

Arbejdsgiverne sagde imidlertid nej til mæglingforslaget, hvilket førte et regeringsindgreb med sig. Forslaget blev ophøjet til lov i april 1977.

Dyrtidsfonden

Folketinget vedtog samtidig en følgelovgivning med bestemmelser om, at staten indbetalte værdien af dyrtidsportioner ud over en pr. gang til de enkelte lønmodtagers ATP-konto i overenskomstperioden, første gang pr. 1. september 1977. Det var det, der senere udviklede sig til Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD). De "indefrosne" dyrtidsportioner udgjorde for perioden 1977-79 for en fuldtidsansat lønmodtager 4.368 kroner, der blev indbetalt til LD. Beløbet var i 2011 vokset til 101.000 kr., og LD forvaltede i 2010 på vegne af 870.000 medlemmer en formue på godt 54 mia. kroner.

Verdenskongres

Det internationale metalarbejderforbund IMF holdt sin 8. verdensskibsbygningskonference i november 1979 i København. Det blev et af de hidtidige højdepunkter for Centralorganisationens stigende engagement i det internationale faglige arbejde. Det var IMF's største arrangement i Danmark siden verdenskongressen i 1947. Der deltog 130 delegerede fra 30 lande fra alle dele af verden. Året efter i maj 1980 blev København europæisk metalcentrum i to dage, da Europæisk Metalarbejderfederation EMF holdt sin 4. kongres med deltagere fra 14 europæiske lande og 30 metalarbejderforbund i

København. Kongressen blev åbnet af statsminister Anker Jørgensen (S).

Dannelsen af SV-regeringen i 1978 gav ikke den ventede politiske stabilitet, blandt andet på grund af interne stridigheder og som følge af brydninger mellem Socialdemokratiet og fagbevægelsen personificeret i modsætningerne mellem LO-formand Thomas Nielsen og statsminister Anker Jørgensen. Det gjorde heller ikke overenskomstforhandlingerne i 1979 lettere.

På forhånd var der meget stor afstand mellem parterne, og man kunne end ikke enes om den sædvanlige opdeling mellem generelle og specielle krav. Fra arbejderside var kravet nedsættelse af arbejdstiden til 35-36 timer pr. uge, 1 uges ekstra ferie, forhøjelse af dyrtidsbetalingen og fuld lønkomensation for både kortere arbejdstid og den længere ferie og endelig en forhøjelse af mindstebetalingerne. Arbejdsgiverne stillede krav om en 3-årig overenskomst, bortfald af dyrtidsreguleringen, lønnedgang svarende til værdien af to dyrtidsportioner samt en suspendering af overenskomstbestemmelser, der gav adgang til lønforhandling i overenskomstperioden. Desuden nægtede arbejdsgiverne pure at gå i gang med forhandlingerne, så længe der var et forslag om Økonomisk Demokrati med i overenskomstkravene.

Det lykkedes kort før jul at nå til enighed om opdelingen i generelle og specielle krav, da LO frafaldt kravet om Økonomisk Demokrati.

Ekstra feriedage

Traditionen tro lykkedes det under forhandlingerne om de specielle krav mellem Centralorganisationen og Jernets Arbejdsgiverforening at blive enige om et forlig. Her lykkedes det CO at tilbagevise samtlige angreb på overenskomstens tryghedsbestemmelser, som arbejdsgiverne havde stillet krav om. Desuden blev der enighed om bedre beskyttelse af tillidsmænd og bedre opsigelsesvarsler, begrænsning af overarbejde og faste regler for arbejdsfordeling m.m.

Derimod lykkedes det ikke hovedorganisationerne at nå en forhandlingsløsning. Inden de varslede strejker brød ud, forelagde regeringen et forslag til løsning af overenskomstsituationen som indeholdt en forhøjelse af ferieprocenten 1. september 1979 til 12,5 procent, to ekstra dages ferie i ferieåret 1980-81 og en ekstra uges ferie fra og med ferieåret 1981-82. Garantibetalingen blev forhøjet med 1,20 kroner, og der blev afsat en beløbsramme på 225 millioner kroner i andet overenskomstår til forbedringer fortrinsvis for de lavtlønnede.

Selvstændige forhandlinger

I 1981 lykkedes det for første gang i mere end 20 år ved decentrale overenskomstforhandlinger inden for "Jernet" at forny overenskomsterne ved selvstændige forhandlinger, som sluttede 15. januar 1981 med enighed om samtlige overenskomstspørgsmål. Der blev aftalt et generelt timelønstillæg på 90 øre og et akkordlønstillæg på 40 øre, begge dele som "erstatning" for 10 måneders stilstand i det bevægelige lønsystem. Garantibetalingen på 36,35 kroner blev afskaffet og erstattet af en ny mindstebetaling

på 38,90 kroner, en fremgang for de lavestlønnede på 2,55 kroner i timen. Den nye overenskomstmæssige mindstebetaling kom derved til at ligge 5,55 kroner højere end før. Der var forhøjelse af søgnehelligdagsbetaling, af lærlinge- og ungarbejderløn, forhøjelse af samtlige tillægsbetalinger på 20 procent og forhøjelse af ATP-bidragene. En nyskabelse var desuden frihed til pasning af syge børn under 14 år på 1. sygedag og frihed til deltagelse i efteruddannelse. Endelig indeholdt aftalen begrænsning af afspadseringsfrit overarbejde fra 10 til 8 timer om måneden, længere opsigelsesvarsel for 50-årige og derover samt forbedringer i tillidsmandsbeskyttelsen. Overenskomstforslaget blev vedtaget ved urafstemning med 72 procents ja-stemmer. Med klart ja-flertal i samtlige 12 medlemsforbund. De decentrale forhandlinger havde derved bestået deres prøve i jernindustrien, trods forsøg fra flere sider på at torpedere disse.

Medarbejdervalgte i A/S

I 1981 blev aktieselskabsloven ændret, så medarbejderne på virksomheder med 50 ansatte og derover kan vælge en tredjedel af bestyrelsesmedlemmerne, dog mindst to, og at medarbejdere i koncerner med mere end 50 ansatte kan vælge en tredjedel af bestyrelsesmedlemmerne i moderselskabet, dog mindst tre. Loven fastsatte, at de arbejdstagervalgte bestyrelsesmedlemmer har samme beskyttelse mod opsigelse som tillids- og sikkerhedsrepræsentanter.

Ved overenskomstfornyelsen i 1971 var der klart nej til mæglingforslaget fra KAD's medlemmer i CO. Kvinderne var meget utilfredse med, at de ikke fik gennemført kravet om ligeløn. I Århus og København demonstrerede kvinderne sammen med rødstrømperne for ligeløn. Men først ved overenskomstfornyelsen i 1973 lykkedes der at få gennemført ligeløn i CO-overenskomsten.

1982-1992

1982: Anker Jørgensen overlader regeringsmagten til Poul Schlüter (K) og firkløverregeringen V, K, CD og KRF. Falklandskrigen mellem Argentina og England. Polen forbyder fagforeningen Solidaritet. **1983:** Strid mellem Sverige og Danmark om Hesselø. 400 politibetjente stormer Allotria-huset på Nørrebro. **1984:** Mogens Glistrup (FRP) genvælges til Folketiget mens han afsoner dom for groft skattesvig. **1985:** Hungersnød i Etiopien, Live Aid-koncert rejser penge til nødhjælp. Farø-broerne indvies. Palæstinensiske terrorister kaprer passagerskibet Archille Lauro. **1986:** Rote-Arme Fraktion myrder chefen for Vesttysklands udenrigsministeriums politiske afdeling Gerold von Braunmühl. Oluf Palme myrdes på vej hjem fra biograf. Atomkraftværk i Tjernobyl springer i luften. Firkløverregeringen fremsætter kartoffelkuren. **1987:** Mathias Rust lander fly på Den røde Plads i Moskva. Anker Jørgensen trækker sig som formand for Socialdemokratiet og afløses af Svend Auken. **1988:** Premiere på TV2. Amerikansk fly sprænges i luften over Lockerbie i Skotland af libyske terrorister. Efter valget danner Poul Schlüter KVR-regering og dropper CD og KRF. **1989:** George W. Bush ny amerikansk præsident. Berlin-muren falder. Massakre på unge demonstranter på Den Himmelske Freds Plads i Beijing i Kina. Politiet optrevler Blekingegade-banden. **1990:** Ved folketingsvalget får Socialdemokratiet ikke mindre end 37,4 procent af stemmerne, men Poul Schlüter fortsætter med KVR-regering. Nelson Mandela løslades efter 38 års fængsel. Brandkatastrofe på færgen Scandinavian Star, 158 omkommer. Iraks invasion af Kuwait fører til Golfkrigen. **1991:** Øst- og Vesttyskland genforenes. Warszawapagten opløses. Mikhail Gorbatsjov går af som Sovjet-præsident. Sovjetunionen opløses.

CO udsender CO-Metal-Nyt i forbindelse med 70 års jubilæet i 1982.

Nye opgaver

Op gennem 1980'erne blev Centralorganisationens konsulenttjeneste stadig mere omfattende med forhandlingsmøder, konferencer, kurser og hjælp til løsning og tilpasning af bonus- og akkordsystemer og lønssystemer samt ved indførelse af ny teknologi på virksomhederne.

Ved indførelse af nye lønssystemer i industrivirksomhederne var ønsket fra medarbejdersiden at få andel i produktivitetstigningerne, mens virksomhederne især ønskede nye lønssystemer for at få en bedre effektivitet og samtidig få bedre styringsredskaber i forbindelse med ordrehjemtagning. Der

blev blandt andet gennemført kurser inden for jernindustrien i teoretisk og praktisk uddannelse i arbejdsstudieteknikker og konstruktion af lønssystemer. Det er i årenes løb blevet til 90ernes lønssystem, Plusløn m.m.

Et andet område, der betød nye opgaver for CO i 1980'erne var konferencer for lønmodtagervalgte medlemmer af A/S-bestyrelser.

1. juli 1982 markerede Centralorganisationen sin 70 års beståen med udsendelsen af bladet "CO-Metal-Nyt," der alene blev udgivet i anledning af 70 års jubilæet. Ved jubilæet havde CO 13 medlemsforbund og i alt 206.526 medlemmer.

Indslusningsløn og lønstop

Ved starten af overenskomstforhandlingerne i 1983 erklærede både Jernets Arbejdsgiverforening (JA) og CO sig parate til at diskutere overenskomststof uden at hovedorganisationerne burde gribe ind. Det viste sig hurtigt, at det ikke var muligt at nå frem til en løsning, hverken når det drejede sig om kravet om en forkortelse af arbejdstiden eller kravet om forbedring af mindstebetalingerne. Det var især arbejdsgivernes krav

Hvert af de mange nedskæringsforslag var som et øksehug mod menneskelykke. Og der var had i hugget, rendyrket klassehad, længe opsparet hævnlyst mod en arbejderstand, der er nået så langt frem, at den endog en stund formåede at trænge storbonden bort fra regeringspladsen."

Leder i Social-Demokraten februar 1927 om Madsen-Mygdal-regeringens voldsomme sociale nedskæringer.

om en formulering, der berettigede arbejdsgiverorganisationerne til at begrænse den samlede lønudvikling i den enkelte virksomhed, som fik forhandlingerne til at bryde sammen. Arbejdsgiverne krævede desuden indført en lav indslusningsløn for unge samt totalt lønstop og forringelser af opsigelsesbestemmelserne. Efter at forhandlingerne var overgået til hovedorganisationerne og Forligsinstitutionen blev der opnået enighed mellem JA og CO om en række ændringer i overenskomsten, der tillige omfattede forligsmandens mæglingsforslag.

Hovedindholdet i den nye overenskomst var et generelt løntillæg på 1,10 kroner til alle tidlønnede og forhøjelse af mindstebetalingen med i alt 4,40 kroner, forhøjelse af lærlingelønninger og alle satser med 8 pct. Desuden etableres en ny uddannelsesfond i "jernet" med bidrag fra arbejdsgiverne på 5 øre pr. time (ca. 10 mill. kroner på årsbasis), mens bidraget til LO/DA-uddannelsesfonden blev fordoblet til 10 øre pr. time. Desuden blev der indført et tidsbegrænset protokollat, som ud fra hensyn til beskæftigelse og produktivitet gav arbejdsgiverne mulighed for styring af lønudviklingen i den enkelte virksomhed. Det betød, at der i 1. overenskomstår, hvor der blev givet et generelt tidlønstillæg på 1,10 kroner, højst én gang kan forhandles om ændring af lønnen, og at der i 2. overenskomstår kun forhandles to gange.

Men helt afgørende lykkedes det at afvise arbejdsgivernes krav om en særlig lav indslusningsløn, lønstop og forringelse af tryghedsbestemmelserne for både tillidsmænd og de enkelt arbejdere.

Ved urafstemningen blev forslaget vedtaget med en ja-procent på 63,3 pct. hos CO-medlemmerne, hvor alle 11 medlemsforbund stemte ja.

Uddannelsesfond

Som nævnt blev der med 1983-overenskomsten oprettet en ny uddannelsesfond fra 1. januar 1984 efter aftale mellem Centralorganisationen og Jernets Arbejdsgiverforening. Arbejdsgiverne betalte 5 øre til fonden pr. præsteret arbejdstime. Fondens opgave var at udvikle og fremme uddannelse inden for jern- og metalindustrien med henblik på at sikre den fremtidige arbejdskraft på området med tilstrækkelige faglige kvalifikationer og at udvikle og afprøve uddannelser, der ikke hidtil havde eksisteret i uddannelses-systemet. Fondens ledelse bestod af seks medlemmer, hvoraf tre udpegedes af CO-Metal og tre af JA og med CO-formand Georg Poulsen som formand for bestyrelsen.

65,91 KR. I TIMEN

Gennemsnitsfortjenesten for samtlige ansatte i industrien var i 4. kvartal 1984 på 65,91 kr. inkl. det overenskomstmæssige dyrtidstillæg på 24,58 øre pr. time. Arbejdernes bidrag til ATP på ca. 20 øre pr. time indgår i timefortjenesten.

Værftslukninger

Antallet af arbejdsløse steg markant i begyndelsen af 1980'erne. I 1983 nåede ledigheden op på 283.000 beregnet på helårsbasis, svarende til en ledighed på 10,8 procent. Det var især fald i byggeriet og i industriens produktion, der satte markante spor i arbejdsløsheden. Ikke mindst skibsværfterne var hårdt ramt. I midten af 1983 var situationen meget truende for værfterne i Helsingør og Nakskov. CO var impliceret i mange og langvarige forhandlinger med henblik på at undgå en lukning af værftet i Helsingør. Men det lykkedes som bekendt ikke. Lukningen var en realitet i eftersommeren 1983. Derimod lykkedes det i hvert fald i første omgang at redde Nakskov værft med ordre på to nye færger til Århus - Kalundborg-overfarten. I hele perioden var Centralorganisationen også dybt engageret i en lang række andre beskæftigelsessager.

Japansk bilfabrik?

Lidt mere specielt var arbejdet med at skaffe en japansk bilfabrik til Danmark. Her deltog Centralorganisationen i en initiativgruppe, der udarbejdede en rapport med danske tilbud på arealer, finansiering og uddannelse af arbejdskraft. Denne rapport blev under CO-Metals besøg i Japan i efteråret 1982 overrakt til topledelsen af NISSAN-koncernen af repræsentanter for CO sammen med den danske ambassadør i Tokyo. Det var ikke

mindst CO's daværende næstformand og daglige leder Charles Hansen, der var primus motor i forsøget på at skaffe en japansk bilfabrik til Danmark. NISSAN meddelte senere, at man ville opføre den europæiske bilfabrik i England.

Charles Hansen går af som CO-næstformand for at gå på pension og efterfølges af Jens Beck-Lauritzen i 1985.

Med udgangen af 1984 sluttede en epoke i Centralorganisationens historie, da næstformanden Charles Hansen fratrådte for at gå på pension. Charles Hansen havde været næstformand og daglig leder lige siden CO fik sit eget selvstændige sekretariat i 1969. Han blev afløst af Jens Beck-Lauritzen, der siden 1980 havde været sekretær i CO.

Centrale OK-forhandlinger

Overenskomstforhandlingerne 1984/85 fandt sted på grundlag af centrale forhandlinger mellem hovedorganisationerne – under protest fra Centralorganisationen med henvisning til, at de overenskomstløsninger, der er gennemført mellem Centralorganisationen og Jernets Arbejdsgiverforening i tidens løb, har været solidariske overfor det øvrige arbejdsmarked.

Ved overenskomstforhandlingerne oplevede CO, at organisationen på intet tidspunkt fik mulighed for at møde den direkte overenskomstmodpart. Ud over de generelle

Demonstranter foran Christiansborg i øsende regnvej i protest mod Schlüter-regeringens indgreb i overenskomsterne – marts 1985.

krav, der var rejst fra LO om nedsat arbejdstid, forhøjelse af mindstelønnen, lavtløns-værn og forhøjelse af ATP-ydelserne havde CO en lang række specielle krav, man ønskede forhandlet med Jernets Arbejdsgivere. Blandt andet om forbedring af tillids-mandsbeskyttelsen, ændringer i lønsystemet, tryghedsbestemmelser, en generel aftale om funktionærbestemmelser, forbedringer for lærlinge, en pensionsordning og en forhøjelse af feriepengene.

Storkonflikt

Efter forligsmanden i første omgang havde udskudt den varslede konflikt brød for-handlingerne totalt sammen den 21. marts, hvorefter storkonflikten trådte i kraft man-dag den 24. marts 1985. Den resulterede i et regeringsindgreb med forlængelse af de kollektive overenskomster lørdag den 29. marts. Her dikterede K-V-CD-KRF-regerin-gen sammen med de radikale, at lønstigninger i 1. overenskomstår ikke måtte andrage mere end 2 procent og i 2. overenskomstår 1,5 procent. Desuden indeholdt lovforslaget en arbejdstidsforkortelse med 1 time fra 1. december 1986 med kompensationsbetaling på 2,56 pct.

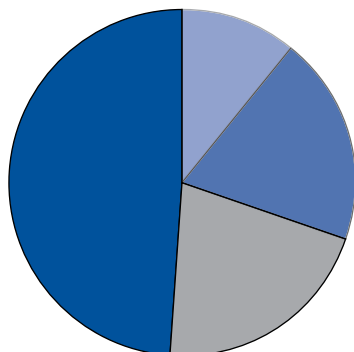
I 1987 lykkedes det ved decentrale forhandlinger at forny overenskomsterne i jernindustrien med en aftale om 37 timers arbejdsuge. Fra venstre Willy Strube, SiD, og CO-formand Georg Poulsen sammen med dir. i Jernets Arbejdsgiverforening Sven Folmer Thomsen.

CO's skrivestue 1987. Fra venstre næstformand Jens Beck-Lauritzen, kontorassistent Inge Nielsen, sekretær Keld Larsen og kontorassistent Birte Pedersen.

ANSATTE I INDUSTRIEN

Hele landet, 1989. (Gennemsnit)

Kvinder, Funktionærer 10,91%
Kvinder, Arbejdere 19,49%
Mænd, Funktionærer 20,93%
Mænd, Arbejdere 48,67%

© Danmarks Statistik

12 minutter om dagen

I forbindelse med arbejdstidsforkortelsen fra december 1986 indgik Centralorganisationen en aftale med Jernets Arbejdsgiverforening om, at forkortelsen af arbejdstiden lokalt kunne tages med 12 minutter om dagen, en time om ugen eller opspares over en 6 måneders periode til en samlet frihed.

Det kom ikke bag på ret mange, at det ved overenskomstløsningen 1985 som nævnt endte i et regeringsindgreb.

Det blev nemlig meget hurtigt klart, at Dansk Arbejdsgiverforenings forbindelse til den borgerlige regering var så tæt, at der reelt ingen forhandlingsmulighed var. Centralorganisationens formand Georg Poulsen sagde allerede i december 1984, at "regeringen kører konfrontationspolitik imod os. Hvis der lægges op til et regeringsindgreb, så lad det komme hurtigt." Og da det hele var overstået, konkluderede han, at "forhandlingsforløbet afslørede den centrale forhandlingsforms fallit."

Decentrale forhandlinger

Overenskomstforhandlingerne 1986/87 fik et helt andet forløb. Hvor overenskomsten i 1985 blev gennemført ved et lovindgreb efter forgæves centrale forhandlinger lykkedes det denne gang gennem decentrale forhandlinger at forny overenskomsten i jernindustrien.

Fireårig OK

Efter mange forhandlinger lykkedes det at nå til enighed om et overenskomstforslag midt i januar 1987. Der var tale om en 4-årig overenskomst med en midtvejsforhandling om betalingsatser. Hovedindholdet var en arbejdstidsnedsættelse med to timer til

37 timer ugentligt frem til 1990 med lønkompensation på 1,86 kroner pr. time, forhøjelse af mindstebetalingen til 55,00 kroner i 1987 og til 58,00 kroner i 1988, uændret ret til en årlig lønforhandling, forhøjelse af alle tillægssatser med 20 procent, forbedring af tillidsmandsbestemmelserne og ret for afdelingsformænd til at drøfte forholdene med ledelsen på den enkelte virksomhed. Endelig blev aftalt en midtvejsforhandling 1. marts 1989 – med konfliktret – om minimalløn, læringesatser og alle tillægssatser. Ikke mindst det sidste skulle være en garanti mod nye politiske indgreb og reallønsfald i OK-perioden. Modydelsen til forbedringerne var, at løfteparagraffen blev suspenderet og afløst af én årlig lønforhandling og central lønstyring.

Samtidig indgik CO og JA et protokollat om, at det forhandlede resultat skal indgå i et samlet mæglingsforslag, i modsat fald skulle aftalen sendes til afstemning alene i CO og JA. Da forhandlingerne i Forligsinstitutionen på de øvrige områder trak ud, gik der meget lang tid, før resultatet kunne sendes til urafstemning.

”Dette gav grupper i fagbevægelsen – der blev støttet af formanden for SiD (Hardy Hansen), som på Centralledelsesmødet havde udtalt, at resultatet inden for jernområdet er det bedste forhandlingsresultat, der nogensinde er opnået, især på betalingsområdet – muligheder for at føre kampagne imod overenskomstresultatet. En kampagne, der må karakteriseres som værende ganske urimelig ikke mindst under henvisning til, at det ikke var selve resultatet, man protesterede imod, men i højere grad det faktum, at vi i Centralorganisationen havde prøvet at gennemføre en solidarisk overenskomstløsning ved at kæde vort resultat sammen med det øvrige resultat på det private arbejdsmarked,” hedder det i CO-beretningen 1984-88.

Det var dette forløb, der i 1987 førte til et brud mellem SiD-formand Hardy Hansen og gruppeformanden for SiD-Fabrik Willy Strube. Striden mellem de to kulminerede i 1989, hvor et flertal på SiD's kongres stemte imod afsnittet om overenskomstforhandlingerne i forbundsformandens beretning til kongressen.

Fogedforbud afvist

I et forsøg på at hindre Centralorganisationens medlemmer i at deltage i den samlede afstemning om overenskomstresultatet i 1987 forsøgte en række afdelinger under Dansk Metalarbejderforbund og Specialarbejderforbundet at få nedlagt fogedforbud mod afstemningsreglerne. Københavns Byret afviste at nedlægge fogedforbud. Kendelsen blev appelleret til Landsretten, der fastslog, at de handlinger Centralorganisationen havde foretaget omkring sammenkædning med de øvrige overenskomstområder hverken var i strid med egne love eller forligsmandsloven.

Ved urafstemningen om den nye overenskomst blev resultatet på CO-området forkastet: 48.264 ja-stemmer og 52.914 nej-stemmer, men i kraft af sammenkædningen af samtlige mæglingsforslag, og fordi nej-stemmerne på intet område udgjorde 35 procent af alle stemmeberettigede blev den varslede konflikt afblæst. I CO var der nej-flertal i Blik og Rør, KAD, Malerforbundet, Snedker-Tømmerforbundet og SiD.

Det viste sig senere, at den omstridte lønstyring blev udhulet mange steder, da antallet

af frynsegoder blomstrede overalt og derfor reelt gennemhullede suspenderingen af løftepragraften.

Opkøb af danske virksomheder

Et af de store spørgsmål i slutningen af 1980'erne var udenlandske virksomheders opkøb af danske virksomheder. CO-ledelsen var dog ikke særligt bekymret over udviklingen. Centralorganisationen opgjorde i 1988, at danske virksomheder ejede ca. 100.000 arbejdspladser i udlandet, og at udenlandske virksomheder ejede ca. 100.000 i Danmark. I årene 1982-85 havde danske virksomheder opkøbt 73 virksomheder i udlandet med 9.495 arbejdspladser. Hertil kom tilbagekøb af 23 udenlandske virksomheder i Danmark med 2.435 medarbejdere. I samme periode opkøbte udenlandske selskaber 104 danske virksomheder med 6.795 arbejdspladser. Samtidig mindede CO om, at "når udenlandske virksomheder køber danske, kan det være fordi de pågældende danske virksomheder er i vanskeligheder. Det normale er, at de derefter får tilført know-how og kan betale til overlevelse eller nødvendig udvikling, så antallet af arbejdspladser stiger," hed det.

Gift for længere OK-aftale

Forløbet af de aftalte midtvejsforhandlinger i 1989 var dramatisk. "Ikke mindst skal man i fremtiden hæfte sig ved Jernets Arbejdsgiverforenings rolle i de langvarige forhandlinger, der udspillede omkring betalings-satserne og ikke mindst den dramatik, man formåede at skabe på et i forvejen snævert forhandlingsstof, hvilket i en lang

CO-formand Max Bæhring og dir. i Jernets Arbejdsgiverforening Sven Folmer Thomsen ved debatmøde om EU.

Den 1. juli 1987 fejrede CO 75 års jubilæum. CO-formand Georg Poulsen tager imod gæsterne.

fremtid kan umuliggøre langsigtede flerårige overenskomstaftaler,” fastslog Centralorganisationen efterfølgende. Baggrunden for den fireårige aftale i 1987 var, at den langsigtede aftale skulle give arbejdsgiverne mulighed for at tilrettelægge og investere langsigtet med det udtrykkelige formål at stå bedre rustet i et indre marked samt øge beskæftigelsen, hvilket ikke var lykkedes. Situationen blev heller ikke bedre af, at Dansk Arbejdsgiverforening efter vedtagelsen af mæglingsforslaget i 1987 udsendte et cirkulære med en generel ramme for de kommende lønforhandlinger på 1 procent. Resultatet af midtvejsforhandlingen i 1989 blev en forhøjelse af mindstebetalingen med 1,25 kroner 1. marts 1989 og med yderligere 1,25 kroner 1. marts 1990 og at en kompensationsbetaling for arbejdstidsnedsættelserne på 93 øre tillægges mindstebetalingen, så den pr. 27. august udgjorde 62,36 kroner. Endvidere blev de øvrige betalingsstater forhøjet med 12,6 pct. Aftalen blev godkendt ved en urafstemning med beskedent flertal (41.969 ja-stemmer mod 37.972 nej-stemmer), med nej-flertal hos Specialarbejderforbundet, KAD og Snedker-Tømmerforbundet.

Når Centralorganisationen i sin tid gik med til indførelse af lønstyringsmekanismer var baggrunden, at jernindustrien var i en meget vanskelig situation, hvorfor det kunne være i egen interesse at sikre, at trængte virksomheder ikke blev hårdere belastet end det var muligt for den enkelte virksomhed at bære. Men det havde aldrig været tænkt som, at man fra arbejdsgiverside skulle udstede generelle klausuler for hele industrien, men alene være en hjælp til de svageste. På den baggrund var der også enighed i Centralorganisationens forretningsudvalg om, at overenskomsten for 1991 kun skulle gælde for to år og at den stramme lønstyring skulle væk – ikke mindst under indtryk af Industriens Arbejdsgiverforenings kontroversielle holdning i hele den 4-årige overenskomstperiode.

Historisk gennembrud

Starten på overenskomstforhandlingerne i 1990/91 blev meget dramatisk – dels på grund af december-valget, hvor Socialdemokraterne fik en overvældende valgsej, og

KAD-formand Lillian Knudsen, CO-formand Georg Poulsen og gruppeformand Willy Strube, SiD, under midtvejsforhandlingerne 1989.

Poul Schlüters beslutning om at blive siddende trods vælgernes dom over den borgerlige regering og dels på grund af et krav fra Industriens Arbejdsgiverforening om en fuldstændig uændret fire-årig overenskomst og arbejdsgivernes ønske om at bevare retten til lønstyring i hele perioden. Desuden afviste arbejdsgiverne enhver tale om arbejdsmarkedspension på trods af, at CO og Industriens Arbejdsgivere i et udvalgsarbejde gennem flere år havde forberedt sig på en løsning af pensionsspørgsmålet. Alt sammen var noget, der ikke ligefrem var fremmede for forhandlingsklimaet.

Alligevel kom der gang i intense forhandlinger, men det kom til sammenbrud, da arbejdsgiverne fastholdt lønstyringsretten. Efter et ekstraordinært centralledelsesmøde fik Centralorganisationens forhandlingsudvalg et nyt mandat og efter en uges nye forhandlinger lykkedes det 15. februar 1991 at opnå enighed om en to-årig overenskomst med en lang række markante forbedringer. Ikke mindst gennemførelsen af en obligatorisk arbejdsmarkedspension blev et historisk gennembrud.

Arbejdsmarkedspension

Hovedindholdet i 1991-aftalen var: Den 4-årige overenskomstperiode erstattes med en 2-årig. Lønstyringsbestemmelsen bortfalder ved overenskomstens udløb 1. marts 1993. Etablering af en arbejdsmarkedspension pr. 1. januar 1993. Forhøjelse af mindstebetalingssatserne til 65,20 kroner 1. marts 1991 og til 66,00 kroner 1. marts 1992. Øget indflydelse til tillidsmanden i forbindelse med ansættelse og afskedigelse og ved ud-

dannelsesplanlægning. Ret til en uges frihed pr. år til relevant uddannelse. Mulighed for at tilrettelægge den ugentlige arbejdstid på færre end fem dage, såfremt enighed herom kan opnås lokalt. Indførelse af regler om weekendarbejde såfremt begge parter er interesseret heri. Forhøjelse af samtlige satser med 6 pct samt forhøjelse af søgnehelldagsbetaling og lærlingelønninger samt højere bidrag til uddannelsesfonden. Aftalen indgik i et samlet mæglingforslag, der ved urafstemning i CO blev vedtaget med stort flertal (58.398 ja-stemmer – 20.475 nej-stemmer), og hvor samtlige medlemsforbund stemte ja.

Med overenskomstaftalen skulle etablere et pensionselskab med begyndende indbetaling pr. 1. januar 1993. Der var langvarige forhandlinger mellem CO og Industriens Arbejdsgivere om, hvordan man skulle opbygge pensionselskabet. I sidste ende kom kampen til at stå om, hvem der skulle være direktør for et sådant selskab. Knuden blev løst på den måde, at man ansatte to, Poul Erik Knudsen, der kom fra PFA og derfra havde den tekniske indsigt i pensionsspørgsmål, samt den tidligere leder af CO-Metal Jens Beck-Lauritzen, som skulle være koordinator til baglandet i fagbevægelsen. Pensionselskabet kom i gang og var på plads, da indbetalingerne startede 1. januar 1993. Det viste sig hurtigt, at der opstod personlige uoverensstemmelser mellem de to direktører, der begge forlod selskabet i november samme år. 1. februar 1994 ændrede man strukturen og ansatte Erik Adolphsen som direktør og eneste medlem af direktionen. Selskabets konstruktion blev således, at CO's medlemsforbund sammen med Dansk Industri ejer aktiekapitalen i et holdingselskab, der igen ejer forsikringselskabet IP-Pension. Formand for selskaberne blev CO's næstformand, gruppeformand Willy Strube, SiD. Han blev efterfulgt af Børge Frederiksen, 3F, og efter ham Mads Andersen, 3F. Bestyrelsen består af 13 medlemmer, seks fra CO, hvoraf tre er arbejdsplads-repræsentanter, og seks fra arbejdsgiversiden samt en repræsentant udpeget af Økonomiministeriet.

400.000 medlemmer

Fra en beskeden start i 1993 med indbetaling på 0,9 procent af den skattepligtige indkomst med 2/3 betalt af arbejdsgiveren og 1/3 betalt af lønmodtageren er pensionsbidraget langsomt sat i vejret ved de følgende overenskomstaftaler. Til 2,1 pct. fra 1. juli 1994 og til hele 12 procent siden 1. juli 2009. Samtidig er antallet af medlemmer fordoblet. Industriens Pension omfatter i dag ca. 400.000 medlemmer i 9.000 virksomheder og har aktiver for omkring 101.198 mia. kroner (2011). De samlede bidrag er på omkring 6,5 milliarder kroner årligt.

I forbindelse med etableringen af arbejdsmarkedspensionsordningen holdt CO en lang række informationsmøder over hele landet med afdelingsrepræsentanter, tillidsrepræsentanter og på virksomheder m.m.

Arbejdspladsforsøg

Centralorganisationens forretningsudvalg besluttede i december 1989 at gennemføre et to-årigt arbejdspladsforsøg omkring uddannelse, lønftaler, tværfaglig kursusvirksomhed, miljø og organisationsforhold. Forsøget startede i april 1990, hvor 32 af landets største jernindustrivirksomheder fik tilbud om at deltage. 27 meldte sig. Det var: F.L. Smidth & Co, København, NKT, Asnæs og Stenlille, NKT Tele, Brøndby, NKT Telekabler, Jyderup, Danfoss, Nordborg, Gråsten og Tinglev, Danfoss, Kolding, Danfoss, Viby, Danfoss, Silkeborg, Bang & Olufsen, Struer, Bang & Olufsen, Lemvig, Bang & Olufsen, Skive, Grundfos, Bjerringbro og Ålestrup, APV Pasilac, Silkeborg, APV Rosita, Horsens, APV Baker, Kolding, Bdr. Gram, Vojens, Wittenborgs Automatfabrikker, Odense, ABB Motors, Distribution & Service, Odense, ABB Distribution & Service, Fredericia, ABB Distribution & Service, København og ABB I.C. Møller, Fredericia.

Sammenlagt omfattede forsøget 17.000 af CO's medlemmer. I forsøgets første år blev der holdt kurser og konferencer, hvor erfaringsudveksling og øget samarbejde mellem tillidsrepræsentanter fandt sted. På den fagretlige side viste det sig positivt, at medarbejderne i sager, hvor der indgår mere end én faggruppe alene repræsenteres centralt af CO. Formelt sluttede forsøget 1. april 1992, men blev fulgt op af Fyns-forsøget på initiativ af Metal-formanden i Odense Palle Timm og formanden for Fabriksarbejderne i Odense, senere gruppeformand Børge Frederiksen. Fyns-forsøget blev i 1997 permanent med CO-Fyn.

Ved åbningen af IMF-kongressen i Tivoli i juni 1989 deltog dronning Margrethe, der her ses sammen med bl.a. CO-formand Georg Poulsen og Svend Auken (yderst th), der på det tidspunkt var Socialdemokratiets formand. Det var første gang, der var kongeligt besøg ved en faglig kongres.

Fyns-forsøget blev i 1994 fulgt op i Esbjerg, hvor 13 fagforeninger gik sammen om forenklet sagsbehandling, lokal overenskomstforhandling, organisering m.m. Også her blev forsøget permanent med CO-industri Esbjerg fra 1998.

International metalkongres

I juni 1989 stod Centralorganisationen som vært for International Metalarbejderforbunds (IMF) 27. kongres i København. Mere end 1.000 delegerede og gæster fra 72 lande repræsenterende 14 millioner medlemmer deltog. Kongressens åbning fandt sted i Tivolis koncertsal med deltagelse af dronning Margrethe – og var formentlig første gang et kongeligt overhoved deltog ved åbningen af en faglig kongres!

Selve kongressen fandt sted i Falkonercentret. Blandt højdepunkterne på kongressen var en tale af Trini Leung, der var en af de unge kinesere på Den Himmelske Freds Plads i Beijing, hvor hæren kort forinden rykkede ind og dræbte et stort antal unge demonstranter. Et andet højdepunkt var, at formanden for Sydafrikas metalarbejderforbund Moses Mayekiso, der netop var løsladt fra fængslet i Sydafrika, dukkede op og takkede IMF for den støtte, han fik, mens han i to og et halvt år sad fængslet på anklager om samfundsomstyrtende virksomhed mod apartheidstyret.

Moses Mayekiso, netop løsladt fra fængslet i Sydafrika, taler på IMF-kongressen i København 1989.

På Metalkongressen i efteråret 1991 trådte Georg Poulsen tilbage som forbundsformand og blev afløst af Max Bæhring, der efterfølgende også overtog formandsposten i Centralorganisationen.

Max Bæhring – ny formand for CO 1991.

80,28 KR. I TIMEN

Den gennemsnitlige timefortjeneste i jernindustrien i 1987 var 80,28 kroner – 86,04 for faglærte mænd, 76,72 for ikke-faglærte mænd og 70,86 for kvinder.

1992-2002

1992: Folkeafstemning om Maastricht-trakten, 50,7 pct. nej, 49,3 pct. ja. Danmark vinder EM i fodbold. Svend Auken væltes som S-formand af Poul Nyrup Rasmussen. **1993:** Statsminister Poul Schlüter (K) træder tilbage efter Tamil-skandalen. Rigsretssag mod tidl. justitsminister E. Ninn-Hansen (K). Poul Nyrup Rasmussen (S) ny statsminister. Bill Clinton ny præsident i USA. **1994:** 852 omkommer, da færgen Estonia synker i Østersøen. Næsten en million bliver dræbt ved folkedrab i Rwanda. Enhedslisten kommer i Folketinget med 6 mandater. **1995:** Sverige, Finland og Østrig med i EU. Verdenstopmøde om social udvikling i København. Prins Joachim bliver gift med Alexandra. Hans Engell bliver formand for de konservative. NATO angriber Serbien. **1996:** Bjarne Riis vinder Tour de France. **1997:** Tog-tunnellen under Østerrenden i Storebælt åbner. Hans Engell går som konservativ partiformand efter spritkørsel. Per Stig Møller ny K-formand. **1998:** Storebæltsbroen åbner. Poul Nyrup Rasmussen vinder kneben valgsejr. Venstres formand Uffe Ellemann-Jensen træder tilbage. 6 bliver dræbt og skader for milliardbeløb ved orkan i Danmark. **1999:** Euroen etableres. Ungarn, Polen og Tjekkiet bliver medlemmer af NATO. **2000:** Øresundsbroen åbner. Brødrene Olsen vinder Eurovisionens Melodi Grand Prix. 8 unge trampes ihjel på Roskilde Festival. Ved folkeafstemning om Euroen stemmer 53 pct. imod og 47 pct. for. **2001:** Poul Nyrup Rasmussen (S) træder tilbage efter valgnederlag. Anders Fogh Rasmussen (V) danner sammen med K ny regering støttet af Dansk Folkeparti. George W. Bush jr. indsættes som ny præsident i USA. Dagbladet Aktuelt lukker. Mere end 3000 bliver dræbt ved terrorangreb på World Trade Center i New York og Pentagon i Washington.

Max Bæhring præsenterer CO's nye logo efter navneskiftet fra CO-Metal til CO-industri i 1992.

Fagbevægelsens struktur

På LO's kongres i efteråret 1991 måtte LO opgive at stå i spidsen for strukturudviklingen i fagbevægelsen. Men planerne om en sammenslutning af Industriens Arbejdsgivere og Industrirådet i en ny organisation, der ville få en altdominerende rolle i Dansk Arbejdsgiverforening og være enerådende i industrien, satte skub i overvejelserne omkring Centralorganisationens fremtidige rolle. Skulle Centralorganisationen fortsat være den modpart, som kunne presse den nye organisation, måtte der sikres yderligere styrke og handlekraft. Mange af CO's medlemsforbund indså dette og tilmeldte flere medlemmer. Det var også nødvendigt at få CO til at dække samme brede spekter som det kommende Dansk Industri. Det gamle industrifagsområde var samlet med Jernets Arbejdsgivere til Industriens Arbejdsgivere. Procesindustrien var også en del heraf, men opererede med selvstændige overenskomster, mens Plastindustriens Arbejdsgivere var på vej ind i DI.

Mere arbejde betyder større fremgang, men fremskridt betyder imidlertid også mere arbejde.

Deng Xiao Ping, 1904-1997, kinesisk statsleder

Verner Elgaard
– ny daglig leder i Centralorganisationen 1992.

CO-Metal blev til CO-industri

I januar 1992 blev forbundssekretær Verner Elgaard, Dansk Metal, daglig leder af Centralorganisationen, hvor han afløste Jens Beck-Lauritzen, der var blevet direktør i Industriens Pensionsforsikring. Den officielle etablering af den nye arbejdsgiverorganisation Dansk Industri skulle foregå den 5. maj 1992, men CO-Metals centralledelse var hurtigere. På et centralledelsesmøde den 31. marts 1992 blev vedtaget et sæt nye vedtægter, hvor CO-Metal blev ændret, så det kom til at dække hele industrien. CO-Metal blev ændret til Centralorganisationen af industriansatte i Danmark – CO-industri. Samtidig ændrede vedtægterne den organisatoriske opbygning i organisationen. Mens det i mange år var den daglige leder, organisationssekretæren, der var CO's næstformand, blev der nu en valgt næstformand. Det blev formanden for SiD's Fabriksgruppe (nu 3F's Industrigruppe) Willy Strube.

Og samtidig kunne CO ved Centralorganisationens 80 års jubilæum i 1992 præsentere CO-industris nye logo for første gang. Ved jubilæet 1. juli 1992 omfattede CO 11 forbund og 309.660 medlemmer.

I begyndelsen af 1994 tog LO's ledelse spørgsmålet om arbejdsdeling mellem forbundene og LO op. Kartellerne skulle etableres som en del af helheden. En række medlems-

OK 1993. Ved det første forhandlingsmøde var stemningen meget munter. Fra venstre Verner Elgaard, Willy Strube, Max Bæhring, alle fra CO, og Gerhard Albrechtsen og Hans Skov Christensen, DI.

rettede aktiviteter og arbejdspladskontakter skulle lægges ud som kartel/forbundsopgaver. Det betød, at mere end en tredjedel af LO skulle afvikles og opgaverne skulle overføres til kartellerne sammen med den dertil hørende økonomi.

5 overenskomster i 1

Ved overenskomstforhandlingerne i 1993 lykkedes det CO-industri at få samlet hele fem overenskomster i en samlet Industriens Overenskomst. Et skridt, der på en gang markerede en sammensvejsning af organisationen og samtidig var med til at forhindre, at arbejdsgiverne kunne spille på uenighed på arbejdernes side. Forhandlingerne med Dansk Industri fik et ganske dramatisk, men relativt kortvarigt forløb. Efter to og en halv februar-nætters forhandlinger, en tænkepause og et sammenbrud, kunne DI's og CO-industri's topforhandlere ved midnatstide natten mellem den 14. og 15. februar tage turen til forligsmanden for at fortælle, at gennembruddet i industrien var en realitet. Aftalen gjorde op med arbejdsgivernes krav om en nulløsning og gav lønmodtagerne økonomiske og tryghedsmæssige fremskridt.

Gennem nogle år havde der været krav om at få overenskomstdækning for HK'erne i Dansk Industris medlemsvirksomheder, så det blev DI og ikke Dansk Arbejdsgiverforening, der havde denne overenskomst. Det lykkedes i 1993 at få et protokollat om et udvalgsarbejde med henblik på at få denne overenskomstdækning i 1995. Samtidig blev parterne enige om, at funktionærerne i CO-medlemsforbundene skulle være omfattet af Teknisk Landsforbunds funktionæroverenskomst. Et udvalgsarbejde skulle se på en endelig løsning med en egentlig funktionæroverenskomst i CO-regi.

I januar 1994 lykkedes det at opnå enighed om overførsel af Teknisk Landsforbunds overenskomst til CO-industri, hvorved CO fik sin første funktionæroverenskomst. Imens fortsatte drøftelserne om en løsning for HK'ernes tilslutning hertil.

CO-industri holder i samarbejde med Berlingske Tidende dialogmøde med EU-Kommissionens formand Jacques Santer i 1995.

Fuld løn ved sygdom

Et helt klart gennembrud kom der i OK 1993 på kravet fra CO-industri om fuld løn under sygdom på timelønsområdet. Det var ganske enkelt et krav fra CO, at en sammenfatning af overenskomsterne skulle have en pris: Det blev et historisk gennembrud med fuld løn under sygdom i de første 14 dages sygdom.

Efter ønske fra CO blev der i øvrigt nedsat et beskæftigelsesudvalg mellem CO og DI til at følge og forstærke indsatsen for at skabe nye arbejdspladser i industrien i form af initiativer omkring blandt andet forskning, produktudvikling, kvalitet og kvalifikationer. Endelig blev uddannelsesfondene fra de fem sammenlagte overenskomster samlet. Aftalen betød desuden fortsat udbygning af pensionsordningen og forhøjelse af minstep betalingen med 3,70 kr. og frem for alt et farvel til en central og restriktiv lønstyring fra arbejdsgivernes side.

Ved urafstemningen i CO's medlemsforbund stemte 72 pct. ja og 28 pct. nej til aftalen. Den samlede stemmeprocent var dog på kun 38.

Nye opgaver til CO-industri

I løbet af 1995-96 overtog Centralorganisationen en lang række nye opgaver fra LO. Det omfattede i første omgang serviceringen af medlemmer i samarbejdsudvalgene og de medarbejdervalgte repræsentanter i selskabsbestyrelser. Andre nye arbejdsopgaver blev at varetage medlemsforbundenes interesser på offshore området samt en styrkelse og øget koordinering omkring det internationale arbejde.

SU-området var første område, der blev flyttet fra LO til CO i 1994. Her blev LO's hidtidige konsulent på samarbejdsområdet Benny Jensen ansat i CO til at varetage de nye udfordringer og sammen med Dansk Industri at etablere TekSam, et udvalg til varetagelse af fælles interesser omkring teknologi og samarbejde.

Fra 1995 kunne medarbejderrepræsentanter i selskabsbestyrelser få råd og bistand fra CO eksempelvis omkring juridisk bistand og regnskabsanalyse. Dette arbejde blev

koordineret af juridisk konsulent Jesper Kragh-Stetting, der også fik arbejde med opgaver omkring EU-direktivernes implementering i overenskomsterne.

Til at varetage det stigende internationale arbejde ansatte CO international sekretær Jens Bundvad, Dansk Metal, i begyndelsen af 1997. Andre nye opgaver blev arbejdet med Europæiske Samarbejdsudvalg (ESU). Mange af de nye opgaver var en direkte følge af overførsel af opgaver fra LO til kartellerne. I den forbindelse blev der samtidig afsat henholdsvis 30, 40 og 50 mill. fra LO til kartellerne i årene 1994-97.

Nye lønsystemer

En anden af de mange nye opgaver CO-industri påtog sig var arbejdet med nye lønsystemer i industrien. Det var sket allerede i 1960'erne og 1970'erne, men i 1991 søsatte CO-Metal og Industriens Arbejdsgivere et helt nyt lønsystem "90ernes lønsystem". Forud gik to års arbejde med udvikling og analyser. Det nye lønsystem baserede sig på et system, hvor den enkelte virksomhed og dens medarbejdere kunne vælge til eller fra. Forudsætningen var, at parterne på den enkelte arbejdsplads var enige. Derfor fik tillidsrepræsentanterne også her en helt central placering. Hvis der var opnået enighed kunne de gamle præstationslønninger afløses af nye kvalifikations- og resultatlønsystemer. 90ernes lønsystem blev i 2004 afløst af "Plusløn."

Barselsordning

For at løse op for en kompliceret overenskomstsituation indgik CO-industri og DI i 1995 en tre-årig overenskomstaftale. Det skete, efter at arbejdsgiverforeningen AHTS og SiD's Transportgruppe sluttede først og lagde en linje på normallønsområdet, som DI under ingen omstændigheder ville acceptere på CO's minimallønsområde.

Den tre-årige aftale betød et gennembrud for en barselsordning med 14 ugers løn under

Den 1. juli 1997 fejrer CO 85 års jubilæum i Tivoli. Her lykkedes det at samle CO-ledere gennem de eneste 28 år. Det er fra venstre: Verner Andersen, formand 1975-1980, Verner Elgaard, daglig leder 1992-2005, Jens Beck-Lauritzen, daglig leder og næstformand 1985-1992, Georg Poulsen, formand 1980-1991, Charles Hansen, daglig leder og næstformand 1969-1985, Willy Strube, næstformand 1991-2001, og Max Bæhring, formand 1991-2003.

barsel for kvinder og 2 uger for mænd med en løndækning på op til 95 kroner pr. time, forbedring af pensionsordningen med 3 x 0,6 pct. hvert af de tre år, forlængelse af perioden med fuld løn under sygdom fra 2 til 4 uger, 10 pct. højere ATP-betaling, forbedring af opsigelsesvarsler og løn under virksomhedsbetalt efteruddannelse. Desuden forhøjelse af mindstebetalingen fire gange med 1,60, 1,75, 1,75 og 1,60, i alt 6,70 kroner. Og etablering af beskæftigelsesudvalg mellem Dansk Industri og CO i hvert amt og en aftale om, at ansatte fra vikarbureauer skal arbejde på overenskomstmæssige vilkår i industriens virksomheder.

Et af de helt store stridsspørgsmål i forhandlingerne var et krav fra arbejdsgiverne om øget fleksibilitet eller varierende ugentlig arbejdstid. Resultat blev her, at der kan varieres fra 37 timers arbejdsuge i en periode på op til seks måneder – forudsat at der er enighed om det mellem de lokale parter. Dermed blev det første gang siden 1969 fastslået, at arbejdsgiverne ikke ensidigt kan fastlægge en arbejdsuge, der varierer fra den gængse.

Funktionæroverenskomst

En anden stor gevinst i 1995 var overførsel af industriens HK'ere til CO-industris funktionæroverenskomst.

Som tidligere nævnt endte et udvalgsarbejde mellem CO og arbejdsgiverne med i januar 1994, at funktionærene i CO-medlemsforbundene skulle være omfattet af Teknisk Landsforbunds funktionæroverenskomst. Den blev i begyndelsen af 1994 overført til CO, der dermed fik sin første funktionæroverenskomst. Og ved overenskomstfornyelsen i 1995 kom industriens HK'ere med.

HK'erne havde kæmpet i 13 år for at få slået dette hul i landsoverenskomsten med Dansk Arbejdsgiverforening. Reglen om 50 procents organisering på den enkelte arbejdsplads for at være overenskomstdækket var dog fortsat gældende for HK'erne. HK/Industri-gruppens mulighed for at vælge egne tillidsrepræsentanter fortsatte

OK 1993. CO-industris daglige leder Verner Elgaard koordinerer underudvalgenes arbejde ved overenskomstforhandlingerne.

Ved demonstrationerne under storkonflikten i 1998 var mange iført nissehuer i protest mod, at kravet om mere ferie kun blev til, at juleaftensdag blev betalt fridag.

uændret, herunder en særskilt mulighed for, at laborantgruppen vælger egen tillidsrepræsentant.

I den nye Industriens Funktionæroverenskomst var blandt andet forhøjelse af satser for elever og praktikanter med 6 procent, forbedrede muligheder for valg af tillidsrepræsentant og bedre beskyttelse af tillidsrepræsentanter.

Ved urafstemningen om industriens nye overenskomster, der blev kædet sammen med mæglingsforslag fra forligsmanden, stemte kun 52,6 pct. ja, mens 46,5 pct. stemte nej på CO-området. Der var nej-flertal hos SiD, Dansk El-Forbund og Malerne. På det samlede område omfattet af mæglingsforslaget stemte kun 33 procent af de stemmeberettigede. Der skulle ikke alene have været et flertal af nej-stemmer for at vælte forslaget, men nej-stemmerne skulle tillige udgøre mindst 35 procent af de stemmeberettigede.

Det betød derfor ikke noget, at flertallet for aftalen var forholdsvis beskedent. Derimod førte forløbet af afstemningen til en ny debat om forligsmandsloven og specielt om 35 procent reglen. Kritikken medførte, at forligsmandsloven i 1997 blevet taget op til revision, hvor 35 pct. reglen blev ændret til en 25 pct. regel. Forligsmandsloven siger nu, at et mæglingsforslag "betragtes som ikke-vedtaget, såfremt et flertal af de i afstemningen deltagende har stemt imod forslaget og, hvis mindre end 40 procent af de stemmeberettigede har deltaget i afstemningen, tillige mindst 25 pct. af de stemmeberettigede har stemt imod forslaget."

CO-industri-hjemmeside

CO-industri får sin egen hjemmeside på internettet (www.co-industri.dk) i 1995 med informationer om CO, nyheder, fakta-oplysninger, OK-nyt, Industriens Pension, miljø og informationer på engelsk. Ved brug af et særligt password (nu Nem ID) bliver der senere indført en særlig service for tillidsrepræsentanter, medarbejdervalgte i selskabsbestyrelser m.m. om indholdet af de seneste overenskomster samt faglige voldgifter med registre og tilknytning til de enkelte paragraffer i overenskomsterne. Hjemmesiden er siden løbende blevet udbygget og moderniseret – senest i 2011.

Storkonflikt og hamstring af gær

Overenskomstforhandlingerne i 1998 blev dramatiske og resulterede i en omfattende storkonflikt på det danske arbejdsmarked. Forhandlingerne mellem CO-industri og Dansk Industri begyndte 8. januar 1998, hvor CO-industris forhandlere blev mødt med et krav fra arbejdsgiverne om en nulløsning og en uændret forlængelse af overenskomsterne. Efter fire uger var der reelt ingenting sket, og CO's topforhandler Max Bæhring betegnede DI's vægring ved at gå i realitetsforhandling som "arbejdsvægring." Forhandlingerne blev ikke lettere af, at statsminister Poul Nyrup (S) midt i det hele udskrev folketingsvalg til den 11. marts. Når det ikke i de første hårde forhandlinger før valget lykkedes at komme igennem med noget som helst, er forklaringen muligvis, at arbejdsgiverne nok havde regnet med et regeringsskifte, da meningsmålingerne tydede på en klar borgerlig valgsejr, og dermed en vis politisk opbakning til den totale afvisning af lønmodtagernes ønsker. Men valgresultatet betød, at Poul Nyrup Rasmussen og SR-regeringen fortsatte.

Fri juleaftensdag

Efter valget kom der gang i forhandlingerne, og efter flere sammenbrud og flytning af forhandlingerne fra DI's hovedsæde på Rådhuspladsen til Forligsinstitutionen indgik CO-industri og DI den 23. marts en to-årig aftale med forhøjelse af pension til et samlet pensionsbidrag på 5,3 procent for arbejdere og 4,4 procent for funktionærer, kortere arbejdstid på skiftehold, højere løn under barsel, fri juleaftensdag (som medlemmer hidtil selv havde betalt), forhøjelse af mindsteløn og genetillæg, lærlinge- og elevløninger og øget uddannelsesindsats. Samlet betød aftalen forbedringer på omkring 4 procent, hvortil skulle lægges resultater ved lokale lønforhandlinger. Aftalen indgik i et samlet mæglingsforslag, der ved en urafstemning blev forkastet. Af CO's godt 297.000 stemmeberettigede stemte 49,5 pct. Heraf stemte 41,8 procent for, mens 57,9 pct. stemte nej. Samtlige CO-forbund med undtagelse af HK og TL havde nej-flertal. På det øvrige private arbejdsmarked var stemmetallene stort set de samme. En af forklaringerne på, at CO's medlemsforbund stemte nej til aftalen, ligger måske også i måden, aftalen blev kommunikeret ud til medlemmer på. Ved et fælles pressemøde i en sen natte-time i Forligsinstitutionen efter aftalens indgåelse skabte Dansk Industris topforhandlere usikkerhed om indholdet af aftalen ved at bagatellisere arbejdsgivernes

omkostninger ved det indgåede forlig til kun 0,7 pct. pr. år. Det førte allerede næste morgen til arbejdsnedlæggelser på blandt andet en række skibsværfter, inden CO-industris forhandlere havde haft lejlighed til at forelægge resultatet for Centralledelsen og CO's medlemmer. Samtidig blev der gjort godt og grundigt grin med den opnåede fridag juleaftensdag, selv om det nok var den dag på hele året, medlemmerne i vid udstrækning ellers selv betalte for at holde fri på.

450.000 i strejke

Med forkastelsen af forliget udløstes for første gang i 13 år en storkonflikt på det danske arbejdsmarked. Omkring 450.000 personer var omfattet af strejken, der startede 27. april. Godt ansportet af store dele af medierne blev der i konfliktens første dage pisket en stemning af hysteri op, som førte til massehamstring af især gær, brød og mælk – varer, der stort set ikke ville blive berørt af konflikten. Også spørgsmål om dyrevelfærd blev et af de helt store emner under konflikten – ikke mindst blandt kyllingeopdrættere. Der blev dog etableret "nødslagtinger" mod et særligt bidrag, som CO-industri betalte til Dyrenes Beskyttelse.

Efter 11 dage stoppede regeringen storkonflikten ved et lovindgreb. Ved indgrebet blev de væsentlige dele af CO-DI-aftalen fastholdt. Det var bl.a. forhøjelse af løn under barsel fra 95 til 115 kr. pr. time, en times nedsat arbejdstid for skiftehold fra 35 til 34 timer, juleaftensdag som betalt fridag og forhøjelse af mindstelønnen med 2x2 kroner til i alt 80,40 kroner. Imidlertid blev den mellem parterne aftalte forhøjelse af pensionsbidraget for arbejdsgiverne sat 0,4 pct. ned. I stedet blev indført en ret til to dages frihed i 1998 for ansatte med hjemmeboende børn under 14 år og med mindst seks måneders anciennitet (børnefridage) og tre børnefridage i 1999. Desuden blev som noget helt nyt indført én feriefridag årligt med fuld løn for ansatte med mindst seks måneders anciennitet. For de mange, der hverken var omfattet af børnefridagene eller fik ret til den ekstra feriedag, var der reelt tale om en mindre forringelse i forhold til den aftale, medlemmerne havde forkastet, idet de gik glip af en del af forhøjelsen af pensionsbidraget. Hvad man imidlertid ikke skal glemme i forbindelse med storkonflikten i 1998 var, at den også pustede gevaldigt liv i det faglige arbejde og gav en opbakning til de faglige organisationer, som ikke var set længe.

I-BAR

Industriens Branchearbejdsmiljøråd I-BAR bliver etableret i 1998-99. Efter aftale mellem CO-industri og Dansk Industri skulle formandskabet gå på skift hvert andet år. Som leder af I-BAR's sekretariat i CO blev miljøkonsulent Michael Jørgensen, SiD, Lyngby, ansat, og miljøkonsulent Keld Høgh blev overflyttet fra det gamle BSR 1 til CO.

I sommeren 1999 besluttede CO at udsende en informationsavis, A/S Nyt, til alle medarbejdervalgte i selskabsbestyrelser fra både CO og tre andre karteller.

I sommeren 1999 stod CO-industri som arrangør af de europæiske metalarbejderforbunds (EMF) kongres i København med stor succes.

6. ferieuge

Ved overenskomstforhandlingerne i 2000 ønskede både CO-industri og DI for alt i verden at undgå at komme i samme situation som 1998. Der blev derfor i god tid aftalt en "køreplan" for forhandlingerne. Efter et omfattende udvalgsarbejde blev de egentlige forhandlinger indledt 4. januar. Efter det første møde i det såkaldt snævre forhandlingsudvalg med adm. dir. Hans Skov Christensen og dir. Jørgen Hansen fra DI og formand Max Bæhring og næstformand Willy Strube fra CO enedes parterne om at nedsætte ni udvalg til behandling af bl.a. arbejdstid, pension, samarbejde, funktionærspørgsmål, uddannelse m.m. Efter et par ugers udvalgsarbejde og forhandlinger i det "snævre" forhandlingsudvalg indkaldte parterne deres store forhandlingsudvalg fredag den 21. januar. Og efter drøftelser hele natten indgik CO og DI en aftale om en fire-årig overenskomst uden forligsmandens mellemkomst. Og for at undgå de meget divergerende meldinger fra parterne udlagde CO og DI i fællesskab teksten på et fælles pressemøde, hvor parterne vurderede, at aftalen over de fire år ville koste arbejdsgiverne ca. fire procent i øgede lønomkostninger, hvortil skulle lægges resultaterne af de årlige lokale lønforhandlinger ude på virksomhederne.

Hovedindholdet af aftalen var: Den 6. ferieuge indføres ved, at den hidtidige ene feriefri dag og de tre børnefridage til ansatte med børn under 14 år afløses af først fire (fra 2001) og fra 2003 fem feriefridage for samtlige ansatte med mindst ni måneders anciennitet, ligesom juleaften fortsat er betalt fridag. Pensionen blev forhøjet til i alt 9,0 pct. for arbejdere og 8,1 pct. for funktionærer. Lønnen under barsel på 14 uger og

OK 2000 – Det "snævre" forhandlingsudvalg ved starten på overenskomstforhandlingerne. Fra venstre Willy Strube og Max Bæhring, CO-industri, og Hans Skov Christensen og Jørgen Hansen, DI.

2 ugers fædreorlov blev forhøjet fra 115 kroner gradvist til fuld løn fra 1. maj 2003, lønnen under sygdom blev udvidet fra 4 til 5 uger og løn ved barns første sygedag blev ændret til fuld løn. Mindstebetalingerne blev sat op fra 80,40 til i alt 86,40 kroner, lærlinge- og elevløbninger med i alt 13 procent og genetillæg med i alt 7 pct. Desuden var parterne enige om en genforhandling af satserne for mindstebetaling, genetillæg, lærlinge- og elevløbninger i januar 2003. For at skabe mere fleksibilitet blev det aftalt, at den normale arbejdstid kan placeres i tidsrummet fra kl. 6 morgen til kl. 18 aften uden der skal betales genetillæg. Samtidig indførtes mulighed for, at arbejdstiden kan fastsættes enten på uge-, måneds- eller årsbasis. Lokal enighed var dog fortsat en klar forudsætning for varierende ugentlig arbejdstid.

Endelig blev det aftalt at åbne for forsøgsordninger, hvor overenskomstens bestemmelser kan fraviges, hvis der er enighed om det på den enkelte virksomhed og aftalen i øvrigt kan godkendes af overenskomstparterne CO og DI.

Industriforliget satte hurtigt gang i forhandlingerne i de øvrige overenskomstområder på det private arbejdsmarked med nye aftaler, der i hovedtrækkene fulgte industriens fireårige aftale med 6. ferieuge i form af fem feriefridage m.m. De indgik i et samlet mæglingsforslag, der ved urafstemninger blev vedtaget med stort flertal. På CO-området stemte 82,87 pct. ja og 16,72 pct. nej. Samtlige medlemsforbund stemte ja.

Euro-afstemning

I begyndelsen af 2000 iværksætter CO-industri og Dansk Industri i fællesskab en landsomfattende oplysningskampagne op til folkeafstemningen om den officielle EU-valuta Euroen med møder rundt om i hele landet med tillidsvalgte. Det hjalp dog ikke meget. Ved folkeafstemningen 28. september 2000 stemte 53,2 pct. nej til Euroen og 46,8 pct. ja.

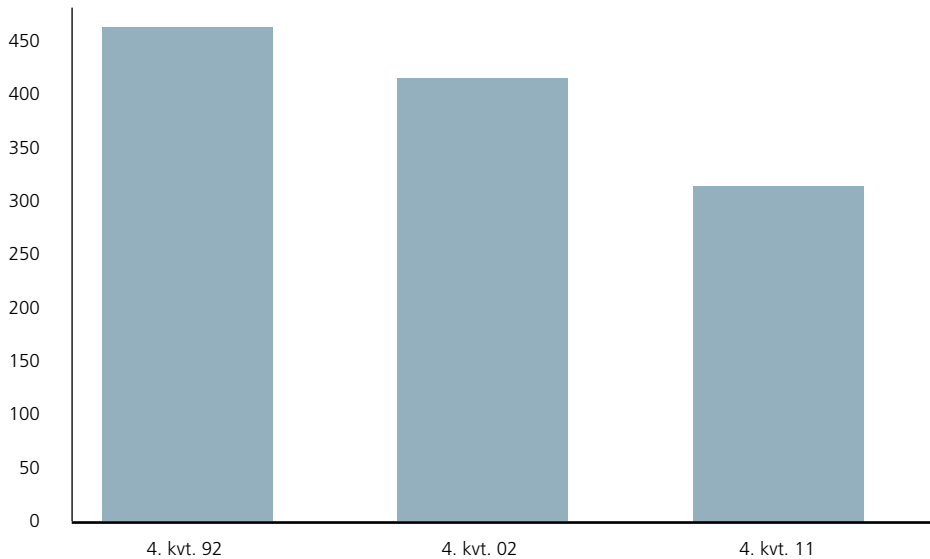
Ny struktur i CO-industri

I begyndelsen af 2001 godkender CO's forretningsudvalg en ny struktur i CO-industri. Faglig sekretær Jørgen Juul Rasmussen bliver ny souschef, mens faglig sekretær Jørn Larsen bliver områdeleder for det fagretlige område, faglig sekretær Peter Rimfort områdeleder for det organisatoriske område, miljøsekretær Michael Jørgensen på miljøområdet og informationschef Bjarne Kjær for informationsområdet.

I oktober 2001 blev Børge Frederiksen ny formand for SiD's industrigruppe og ny næstformand i CO-industri efter Willy Strube, der begik selvmord efter at være blevet afsløret i svindel for 1,2 mill. kroner overfor SiD.

**BESKÆFTIGELSE (1.000 PERS). IKKE SÆSONKORRIGERET, SAMLET ANTAL
BESKÆFTIGEDE, INDUSTRI.**

© Danmarks Statistik

Beskæftigelsen i industrien 4. kvartal 1992 til 4. kvartal 2011

2002-2012

2002: 12 lande indfører Euroen som fælles mønt. **2003:** USA angriber Irak med bl.a. dansk støtte. Sveriges udenrigsminister Anna Lindh bliver dræbt af knivstikker. **2004:** 10 nye lande optages i EU. Mogens Lykketoft afløser Poul Nyrup Rasmussen som S-formand. Nyrup får mere end 400.000 personlige stemmer ved EU-parlamentsvalget. Tsunami rammer Sydøstasien, op mod 150.000 omkommer. **2005:** Mogens Lykketoft (S) taber valget til Anders Fogh Rasmussen (V) og går af som S-formand. Helle Thorning-Schmidt ny S-formand efter kampvalg mod Frank Jensen. Ny folkeafstemning om Euroen udskydes. Jyllands-Posten offentliggør 12 muhammed-tegninger. Ritt Bjerregaard (S) ny overborgmester i København. **2006:** Den danske ambassade i Syrien og konsulatet i Libanon sættes i brand i protest mod Muhammed-tegninger. Store demonstrationer mod VK-regeringens "velfærdsreform". Saddam Hussein dømmes til døden. Forbud mod rygning på arbejdspladser, serveringssteder m.m. **2007:** Kommunalreformen træder i kraft, 271 kommuner bliver til 98 og amterne erstattes af 5 regioner. De danske soldater i Irak trækkes hjem. Politiet rydder Ungdomshuset på Jagtvej i København. Ved folketingsvalget vinder SF 12 mandater, de radikale mister 6, Venstre 6 og Ny Alliance får 5. **2008:** Ledigheden er rekordlav med kun 45.600 uden arbejde i juli/august. John McCain udpeger Alaskas guvernør Sarah Palin som republikansk vicepræsidentkandidat. Lene Espersen ny formand for de konservative. **2009:** Barack Obama indsættes som ny præsident i USA. Statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) udnævnes til NATO-generalsekretær. Ny statsminister bliver Lars Løkke Rasmussen (V). Tronfølgeoven ændres ved folkeafstemning så tronen skal overgå til den afdøde regents førstefødte uanset køn. FN's klimakonference i København. **2010:** 33 minearbejdere i Chile reddes op efter at have været fanget 700 meter under jorden i 69 dage. **2011:** Lene Espersen træder tilbage som formand for de konservative, Lars Barfoed bliver ny K-formand. Egyptens og Tunesiens præsidenter væltes efter folkelige masseprotester. I Bahrain, Yemen og Syrien slås oprør ned. I Libyen vælter oprørsstyrker Muammar Gaddafi, der bliver dræbt. Højernationalist dræber 77 ved terrorangreb i Oslo og på Utøya i Norge. Ved folketingsvalget taber V og K regeringsmagten. Helle Thorning-Schmidt (S) bliver ny statsminister i S-R-SF-regering. Tidl. skatteminister Troels Lund Poulsen (V) går på orlov efter anklager om magtmisbrug og ulovlig videregivelse af fortrolige oplysninger fra skatteministeriet i Helle Thorning-Schmidts skattesag. **2012:** Folketinget nedsætter kommissionsdomstol til at kulegrave evt. magtmisbrug og ulovligheder i skatteministeriet under VK-regeringen.

Thorkild E. Jensen – ny formand for CO-industri 2003.

Ny formand for CO-industri

I sommeren 2002 fejrer CO-industri 90 års jubilæum med udgivelsen af jubilæumsbogen "Ingen ting kommer af ingenting", skrevet af redaktør Kjeld Hammer. Ved 90 års jubilæet har CO 324.281 medlemmer i 12 fagforbund.

Ved "midtvejsforhandlingerne" om satserne i industriens overenskomster bliver der helt udramatisk enighed mellem CO og DI om en samlet forhøjelse på 3 procent. VK-regeringen fremsætter lovforslag om forbud mod eksklusivaftaler. Lovforslaget rammer alene fagbevægelsen, mens eksklusivaftaler for landbruget, læger, dyrlæger, advokater og andre ikke bliver omfattet.

Den 29. september 2003 bliver formanden for Dansk Metal Thorkild E. Jensen valgt til ny formand for CO-industri. Han afløser Max Bæhring, der har været formand siden 1992.

Optaktsmøder til OK

Som noget nyt holder CO-industri en række optaktsmøder over hele landet med tillidsrepræsentanter m.m. forud for overenskomstforhandlingerne i 2004. CO's formand

Uretfærdighed noget sted er en trussel mod retfærdighed alle steder.

Martin Luther King Jr., 1929-1968. Amerikansk præst og borgerrettighedsforkæmper, leder af den afro-amerikanske borgerretighedsbevægelse, modtager af Nobels fredspris (1964).

Thorkild E. Jensen og CO-næstformand Børge Frederiksen møder på en landsomfattende turné omkring 1.500 tillidsrepræsentanter. Det er første gang CO's topforhandlere på denne måde mødes med tillidsrepræsentanterne forud for en overenskomstforhandling. På møderne bliver hovedelementerne i Centralorganisationens udspil til de nye overenskomster præsenteret, og tillidsrepræsentanterne kommer med deres ønsker. I begyndelsen af 2004 indledes de egentlige overenskomstforhandlinger mellem CO og DI. Forud var foretaget en teknisk gennemgang i en række udvalg. Efter omkring 10 dages forhandlinger gik parterne hver til sit uden at aftale nye forhandlinger. Efter en pause på 14 dage og en række sonderinger blev forhandlingerne genoptaget lørdag den 31. januar. Næste dag indgik DI og CO-industri en aftale om en ny tre-årig overenskomst.

Uddannelse ved afskedigelse

Hovedindholdet i aftalen var en forhøjelse af pensionsbidraget til 10,8 pct., en udvidelse af perioden med fuld løn under barsel fra 14 til 20 uger ligesom der fra 1. juli 2004 ydes løn under 4 ugers graviditetsorlov. Løn under sygdom blev udvidet fra fem til ni uger. Som noget helt nyt blev indført løn under forældres indlæggelse på hospital sammen med deres syge børn.

Som en nyskabelse blev det aftalt, at arbejdsgiverne skal betale for to ugers efteruddannelse for afskedigede medarbejdere med mindst tre års anciennitet. Søgnehelligdagsbetalingen blev sat op og mindstebetalingen blev forhøjet med tre gange 2,25 kroner til i

OK 2007 – CO-industri's topforhandlere Thorkild E. Jensen og Børge Frederiksen på vej ind til forhandlinger i Industriens Hus på Rådhuspladsen i København.

▲ OK 2007: Børge Frederiksen og Thorkild E. Jensen, CO-industri og Hans Skov Christensen og Kim Graugaard, DI, orienterer om den indgåede aftale.

▲ OK 2012. De fire topforhandlere. Forrest Thorkild E. Jensen, CO-industri, og Karsten Dybvad, DI. Bagerst Mads Andersen, 3F, og Kim Graugaard, DI.

alt 95,15 kroner, ligesom genetillæg blev forhøjet med tre gange 3 procent. Lærlinge- og elevløbninger blev forhøjet med 4,5 pct. pr. år.

Endelig blev der indført en række bestemmelser, der øger muligheden for varierende egentlig arbejdstid, hvor de lokale parter fastlægger rammerne. Samt en række bestemmelser, der skal hindre arbejdsuro i at bryde ud. Det skal ske i form af såkaldte konfliktløsningsmøder. Endelig en regel om, at hvis overenskomststridige arbejdsnedlægninger fører til produktionstab, der skal indhentes ved overarbejde, skal dette ske uden overarbejdstillæg.

Aftalen indgik i et samlet mæglingforslag. Ved urafstemningen i industrien stemte 60,5 pct. for og 38,8 pct. imod, med nej-flertal i SiD og Blik og Rør.

I samarbejde med Handelshøjskolen offentliggøres en rapport i slutningen af 2004, der viser, at de medarbejdervalgte i selskabsbestyrelser har indflydelse.

3F størst i CO-industri

Fra 2005 bliver 3F og Kvindeligt Arbejderforbund lagt sammen, og de udgør herefter CO-industris største medlemsforbund med 139.200 tilmeldte medlemmer.

CO's forretningsudvalg indstiller samme år forhandlingssekretær Arne Sørensen, 3F, til ny daglig leder af CO-industri fra 1. september, hvor han afløser Verner Elgaard, der har været daglig leder af CO-industri siden 1992.

Som optakt til overenskomstforhandlingerne i 2007 holdt CO-industri i oktober og november 2006 hele 12 optaktsmøder med tillidsvalgte. Et par tusinde deltog i møderne, hvor Thorkild E. Jensen og Børge Frederiksen gennemgik hovedtemaerne ved de kommende OK-forhandlinger, og hvor tillidsrepræsentanterne kom med deres forslag. De egentlige OK-forhandlinger blev indledt 5. januar i Industriens Hus på Rådhuspladsen i København. Efter drøftelser i en række arbejdsudvalg indkaldte parterne 8. februar deres store forhandlingsudvalg, men efter kun fem timers drøftelser sendte CO-industri sit forhandlingsudvalg hjem, da der var for stor afstand mellem parterne. Efter en række sonderinger mellem topforhandlerne Thorkild E. Jensen og Børge Frederiksen fra CO og Hans Skov Christensen og Kim Graugaard fra DI og møder med forligsmanden og i parternes forhandlingsudvalg brød forhandlingerne endeligt sammen 17. februar. Her konstaterede CO-formanden, at det ikke var muligt at komme videre og understregede, at grunden til sammembruddet var DI's manglende vilje til at imødekomme CO-industris krav på ét bestemt område, nemlig at der skulle være forskel på at være organiseret og ikke-organiseret i et CO-forbund.

Tre dage efter sammenbruddet havde de to parter topforhandlere fem timers drøftelser i Forligsinstitutionen, hvor der blev enighed om at genoptage forhandlingerne. Den 23. februar indkaldte parterne deres store forhandlingsudvalg, og søndag den 25. februar lykkedes det at nå til enighed om en tre-årig OK-aftale.

Arne Sørensen – ny daglig leder i CO-industri 2005.

Frit-valg-ordning

Et af de helt nye elementer i aftalen var en frit-valg-ordning for de ansatte. Den betyder, at der kan oprettes en særlig konto, hvor der løbende indsættes et samlet beløb svarende til betaling for blandt andet fem feriefridage. Oveni lægges en ekstra procent af lønsummen i løbet af de tre år. Med kontoen kan de ansatte selv vælge, om de eksempelvis vil holde deres fem feriefridage med løn, om pengene skal bruges til en ekstra indbetaling til pension, eller om pengene skal udbetales.

Forældreorlov til mænd

En anden nyskabelse med 2007-overenskomsten blev, at der for første gang i Danmark øremærkes forældreorlov med løn til mænd. Industrien havde i forvejen seks ugers betalt forældreorlov, men dertil lægges tre ekstra uger. De fordeles således, at der fremover reserveres tre ugers lønnet forældreorlov til kvinderne, tre ugers orlov med løn reserveres til mænd og derpå tre uger til deling mellem far og mor. Hvis ikke mor eller far benytter sig af de personlige tre uger falder de bort. Det blev samtidig sikret, at kvinder fik udlignet en del af det pensionsefterslæb, der ellers opstår, når der ikke indbetales pension, mens de får barseldagpenge.

Vederlag til tillidsfolk

Helt nyt i den nye overenskomst var også særlige goder og rettigheder til medlemmer af forbund under CO-industri. Overenskomsten betød blandt andet, at tillidsrepræsentanterne fremover får et fast vederlag for deres faglige arbejde på virksomheden. Beløbet er afhængigt af, hvor mange ansatte de enkelte tillidsrepræsentanter repræsenterer. Hvis valggrundlaget er 0-49 ansatte er beløbet 8.000 kr. årligt, ved 50-99 ansatte på 15.000 kr. årligt og over 100 ansatte er vederlaget 30.000 kr. årligt.

I fjerde kvartal 2008 blev der udbetalt vederlag til 3.790 CO-tillidsrepræsentanter og i 2009 til 3.954. Desuden blev der indført en bestemmelse om, at på virksomheder, hvor der ikke er valgt tillidsrepræsentant, får de ansatte ret til at vælge en talsrepræsentant, der kan føre deres sag. Endelig fik nyvalgte tillidsrepræsentanter ret til 2 x 2 dages betalt kursus med fuld løn.

Betalt uddannelse

Nyt var også ret til to ugers betalt, selvvalgt uddannelse for industriens ansatte. Hertil oprettes en særlig uddannelsesfond, Industriens Kompetenceudviklingsfond. Arbejdsgiverne betaler til fonden fra 2008, og de ansatte kan søge penge til uddannelse fra fonden fra 2009. Allerede det første år, 2009, modtog fonden 6.998 ansøgninger om penge til uddannelser, hvoraf 6.062 fik bevilget i alt 18,5 mill. kroner. 936 ansøgninger blev afvist. De fleste fordi ansøgerne selv valgte at annullere dem på grund af jobskifte. Allerede året efter – 2010 – behandlede IKUF 7.993 ansøgninger og bevilgede 22,6 mill.

OK 2012. Mads Andersen, 3F, og Thorkild E. Jensen CO-industri og Karsten Dybvad, DI, orienterer om den indgåede aftale.

kroner. Listen over de mest søgte kurser viser i øvrigt, at truckcertifikat kommer ind på 1. pladsen efterfulgt af en række it-kurser.

Endelig var der de "sædvanlige" punkter: Forhøjelse af pensionsbidraget til i alt 12 procent fra 1. juli 2009, forhøjelse af lærlinge- og elevlønninger med i gennemsnit 3,5 procent, forhøjelse af alle satser med 3 procent og forhøjelse af mindstelønnen med henholdsvis 3,00, 2,50 og 2,50 kroner til i alt 103,15 kroner i 2009. Endelig aftales længere varsler ved holdskifte, ligesom der blev nedsat et udvalg til at se på problemer omkring natarbejde.

Ved urafstemningen om OK-aftalen, der indgik i et samlet mæglingforslag, stemte 52 pct. ja og 48 pct. nej på CO-området. Der var flertal af nej-stemmer i 3F, hvor 66 pct. stemte nej. I HK og Teknisk Landsforbund stemte henholdsvis 85 og 77 pct. ja.

Finanskrise

Overenskomstforhandlingerne i 2010 begyndte i skyggen af den internationale finanskrise med udflytning af danske arbejdspladser til lavtlønslande i Asien og stigende arbejdsløshed. Forhandlingerne blev indledt 6. januar, men de første egentlige forhandlinger fandt først sted lørdag den 13. februar 2010. Der forhandles lørdag fra kl. 13 til kl. 2 natten til søndag, og igen søndag, hvor topforhandlerne skilles uden at have aftalt nyt møde. Fredag den 19. februar kalder forligsmand Asbjørn Jensen parterne til et orienteringsmøde i Forligsinstitutionen, og på opfordring fra forligsmanden gør CO-industri og DI et nyt forsøg på at blive enige. Søndag den 21. februar mødes de igen, og dagen efter indgår de en ny to-årig aftale om en ny overenskomst.

Fratrædelsesgodtgørelse

Et af de nye hovedelementer i OK 2010 er indførelse af en fratrædelsesgodtgørelse i forbindelse med afskedigelser. Fra 1. maj 2010 udgør fratrædelsesgodtgørelsen forskellen mellem dagpenge og lønnen med fradrag af 15 procent. Der kan udbetales en måneds

godtgørelse efter tre års ansættelse, efter seks års ansættelse udbetales to måneders fratrædelsesgodtgørelse og efter otte års ansættelse tre måneders fratrædelsesgodtgørelse. Mindstebetaling sættes op fra 103,15 kroner med i alt 2,85 kroner og genetillæg med i alt 2,5 pct., lærlinge- og elevlønninger med i alt 4,5 pct. Anciennitet for pensionsindbetaling ændres fra 9 til 2 måneder. Fra 1. marts 2011 udvides perioden med betalt forældreorlov med en uge til både moderen og faderen. Det blev aftalt, at genetillæg i forbindelse med natarbejde kan konverteres til fridage. Desuden fastslås det, at medarbejdere beskæftiget på natarbejde skal tilbydes gratis helbreds kontrol inden de begynder på natarbejde og herefter en regelmæssig kontrol hvert andet år. Grundlovsdag bliver fridag for funktionærer i lighed med hvad der har været gældende for timelønnede. Endelig enes parterne om at nedsætte et Ligelønsnævn til behandling af klager over brud på love og regler om ligeløn.

Ved urafstemningen, der blev kædet sammen med mæglingforslaget på LO/DA-området, stemte 67,4 pct. ja i CO-industri, mens 32,1 pct. stemte nej. I HK stemte 86,3 pct. nej som protest mod, at det ikke var lykkedes at komme af med den særlige 50 procents regel, der betyder, at HK-medlemmer kun omfattes af overenskomsten, hvis 50 procent af medlemmerne på en arbejdsplads er organiseret i HK.

Ny næstformand

I september 2010 går Børge Frederiksen af som gruppeformand i 3F's industrigruppe og som næstformand i CO-industri, en post han har haft siden 2001. Hans efterfølger som formand i industrigruppen Mads Andersen vælges som næstformand i CO-industri. Mads Andersen overtager også Børge Frederiksens formandspost i Industriens Pension.

I 2010 og 2011 holder CO-industri en lang række lean-kurser over hele landet, hvor deltagerne får indblik i produktivitet og forståelse af lean, de forskellige lean-værktøjer, og hvordan man indfører lean på den helt rigtige måde på de enkelte arbejdspladser.

Industriens Ligelønsnævn

Ved overenskomstfornyelsen i 2010 blev CO-industri og DI som anført enige om at nedsætte et Ligelønsnævn. Det kom på plads i maj 2011. Nævnet kan afgøre sager om manglende ligeløn blandt mænd og kvinder og brud på overenskomsternes ligelønsbestemmelser. Oprindeligt valgte parterne at overdrage opgaven til LO og Dansk Arbejdsgiverforening, så der kunne oprettes et fælles ligelønsnævn for hele det private arbejdsmarked. Men forhandlingerne endte uden resultat. Derfor indledte CO og DI forhandlinger om et ligelønsnævn alene for industriens ansatte. Det kom på plads i foråret 2011.

Højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen sidder for bordenden, når Industriens Ligelønsnævn skal behandle sager om brud på ligelønsloven på industriens arbejdspladser. I samarbejde med Arbejdsretten har CO og DI derudover udpeget højesteretsdommerne Jytte Scharling og Poul Dahl Jensen som stedfortrædere.

“Vi håber, at vi med Ligelønsnævnet får et effektivt system til behandling af sager om uligeløn, så vi kan få gjort op med uligelønnen på arbejdspladserne. Det er forhold, som hører fortiden til,” sagde organisationssekretær i CO-industri Arne Sørensen, da aftalen var faldet på plads.

291.537 I INDUSTRIEN

Den seneste opgørelse fra Danmarks Statistik viser, at industrien i 3. kvartal 2011 beskæftigede 291.537 fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, heri medregnet ansatte ved råstofudvinding og energiforsyning. Til sammenligning beskæftigede industrien 361.495 i 1. kvartal 2008. Det vil sige et fald på 69.958 arbejdspladser på kun tre år.

De mest markante fald er sket i føde-, drikke- og tobaksvareindustrien, i tekstil- og læderindustri, plast-, glas- og betonindustri, metalindustri, maskinindustri og møbelindustrien.

IKKE KANONOVERENSKOMST

“Det er ikke en kanonoverenskomst, men den er o.k. tiden taget i betragtning. Man skal være mand nok til at indgå overenskomst, når vi kan se, at det er det, der kræves.”

Thorkild E. Jensen, CO-industri's formand, efter indgåelsen af OK 2012.

Nye topforhandlere

Overenskomstforhandlingerne i 2012 fandt sted i skyggen af den økonomiske krise, der har ramt store dele af de danske industrivirksomheder med omfattende fyringsrunder mange steder. Som optakt til forhandlingerne holdt CO-industri 12 optaktsmøder med

OK2012 – De fire topforhandlere fra venstre gruppeformand Mads Andersen, 3F, CO-industri's formand Thorkild E. Jensen, adm. dir. Karsten Dybvad og dir. Kim Gravgaard, DI. Både Mads Andersen og Karsten Dybvad var nye forhandlere i 2012.

tillidsrepræsentanter over hele landet. Og budskabet herfra var klart: Øget tryghed i ansættelsen, mere uddannelse og mere på sygeløn og barsel.

Forhandlingerne med Dansk Industri startede lige efter årsskiftet med to helt nye topforhandlere i det "snævre" forhandlingsudvalg. Fra Dansk Industri var det den nye adm. dir. Karsten Dybvad og fra CO-industri gruppeformand Mads Andersen, 3F's industrigruppe. Karsten Dybvad afløste i efteråret 2010 Hans Skov Christensen, som har forhandlet industriens overenskomster siden 1991. DI's nye topforhandler kom fra en post som departementchef i Statsministeriet. Tidligere har han bl.a. været i Finansministeriet, Bikuben, LO og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Industrigruppeformand Mads Andersen afløste i 2010 Børge Frederiksen både som gruppeformand for 3F Industri og som næstformand i CO-industri. Han har tidligere været forhandlingssekretær i 3F fra 2007 og før det formand for 3F Køge Bugt. Kun CO-formand Thorkild E. Jensen og dir. Kim Graugaard, DI, havde tidligere været med i det snævre forhandlingsudvalg.

Ved forhandlingernes start understregede både DI og CO-industri, at der ville blive tale om vanskelige forhandlinger med særdeles snævre rammer for økonomiske forbedringer.

Efter forhandlinger, udvalgsarbejde m.m. lykkedes det parterne søndag den 12. februar at nå til en ny to-årig aftale for de 240.000 ansatte i industrien. Aftalen gav som ventet ikke de store økonomiske gevinster, men var ifølge CO-formand Thorkild E. Jensen med til at skabe tryghed for de ansatte og med til at sikre, at der fortsat kan være produktion og udvikling i Danmark.

Seniorordning

En af nyskabelserne med OK 2012 var indførelse af en særlig seniorordning i industrien. Med udgangspunkt i en lokalaftale "kan indgå individuelle aftaler om en seniorordning med reduceret arbejdstid med udgangspunkt i den enkeltes ønske og virksomhedens driftsmæssige behov. Medarbejderen kan ved seniorordningen vælge at få den løbende pensionsindbetaling udbetalt som et tillæg til lønnen. Seniorordninger kan etableres for medarbejdere fem år før den aktuelle pensionsalder."

De øvrige hovedpunkter i aftalen var:

- I Funktionæroverenskomsten udvides overenskomstens dækningsområde på HK-delen til at omfatte diplomuddannede kontorassistenter og professionsbachelorer. På det nye område omfattes medarbejderne af overenskomsten såfremt de er medlem af HK. Samtidig indføres jobløn på HK-området.
- Fratrædelsesgodtgørelsen ændres, så den fremover tager større hensyn til lavtlønnede.
- Med udgangspunkt i en lokalaftale får medarbejderne mulighed for uddannelse til fuld løn i forbindelse med arbejdsfordeling. Udgifterne finansieres ved voksen- og uddannelsesgodtgørelse, bidrag fra Industriens Kompetenceudviklingsfond samt bidrag fra virksomheden.

- Retten til løn under sygdom erhverves efter seks måneders ansættelse mod hidtil efter ni måneder.
- Ved genansættelse i en virksomhed inden for ni måneder genindtræder medarbejderen i sin anciennitet. Grænsen har hidtil været seks måneder.
- Med udgangspunkt i en lokalaftale kan der som hidtil indgås individuelle aftaler om øget arbejdstid ud over den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid. Der vil fremover blive mulighed for at få pensionsbidrag og feriepenge for de ekstra timer udbetalt som et tillæg til lønnen.
- Mindstebetalingen på 106,00 kroner forhøjes 1. marts 2012 med 1,35 kroner og med 1,35 kroner pr. 1. marts 2013.
- Genetillæg reguleres med 1,4 pct. pr. 1. marts 2012 og med 1,4 pct. pr. 1. marts 2013.
- Lærlinge- og elevsatser reguleres 1. marts 2012 med 2,25 procent og igen med 2,25 pct. 1. marts 2013.

Stort ja til aftalen

CO-industris Centralledelse godkendte dagen efter aftalen. Og fra bestyrelsen for HK/Privat kom der "et nølende ja," selv om HK endnu en gang ikke fik sit hovedkrav om afskaffelse af 50 procents reglen igennem. Til gengæld fik HK udvidet sit dækningsområde og mulighed for at vælge en talsrepræsentant på virksomheder, hvor HK'ere ikke er overenskomstdækket, da HK ikke opfylder 50 procents reglen.

Efterfølgende blev der på det øvrige private arbejdsmarked i løbet af februar og marts indgået overenskomster, der i store træk fulgte aftalen for industrien.

Samtlige nye overenskomster blev af forligsmanden kædet sammen i et samlet mæglingforslag, der blev sendt til urafstemning.

På CO-området stemte 72,2 procent ja til aftalen ved urafstemningen, mens 26,8 procent stemte nej. Samtlige otte medlemsforbund med undtagelse af Blik- og Rørarbejderforbundet stemte ja. Højeste ja-procent var hos HK med 86,4 pct. ja i HK Handel og 83,1 procent ja hos HK/Privat. Hos TL stemte 83,6 pct. ja. Blandt 3F's medlemmer af CO-industri stemte 64,0 pct. ja, mens Metal havde 78,9 pct. ja-stemmer. Hos Blik- og Rørarbejderforbundets medlemmer af CO var der massivt nej-flertal. Kun 3,5 pct. stemte ja, mens hele 96,5 pct. stemte nej.

Den samlede deltagelse i urafstemningen på CO-området var kun 30,9 pct. en anelse højere end på hele LO-området, hvor kun 29,3 stemte. På det samlede LO-område stemte 69,3 pct. ja. Den lave stemmedeltagelse ved urafstemningerne var historisk bundrekord efter en årrække, hvor deltagelsen har ligget omkring 40 procent.

International samling

I juli 2012 fejrede CO-industri 100 år med en jubilæumsfest og reception i Arbejdermuseet. Umiddelbart forinden var faglige ledere fra stort set hele verden samlet i København, da CO-industri var vært for samtlige internationale faglige sammenslutninger med ansatte inden for industrien. Det internationale metalarbejderforbund IMF,

det internationale forbund for ansatte i mine- og kemisk industri ICEM og det internationale forbund for ansatte i tekstilindustrien ITGLWF holdt "opløsnings-kongresser" i København 18. - 20. juni og en fælles stiftende kongres for et samlet internationalt forbund for ansatte i industrien IndustriALL Global Union. På samme måde sluttede de europæiske organisationer en måned tidligere sig sammen i en fælles europæisk organisation.

Den nye internationale organisation IndustriALL Global Union vil omfatte lønmodtagere fra en lang række sektorer – fra udvinding af olie og gas, miner, fremstilling og distribution af elektricitet, fremstilling af metal og metalprodukter, skibsværfter, bilindustri, flyindustri, ingeniører, ansatte i elektronikindustri, den kemiske industri, i gummi- og papirindustri, byggeindustrien, i tekstil-, beklædning-, læder- og skotøjsindustri til ansatte i miljøvirksomheder.

9 formænd på 100 år

I.A. Hansen 1912-1926

Johs. Kjærboel 1926-1935

Peter Andersen 1935-1944

Hans Rasmussen 1944-1973

Paulus Andersen 1973-1975

Verner Andersen 1975-1980

Georg Poulsen 1980-1991

Max Bæhring 1991-2003

Thorkild E. Jensen 2003-

I.A. Hansen, 1912-1926

Jakob Anton Hansen, i daglig tale kaldet I.A., født 8. oktober 1867 i Alminde på Lolland. Forældrene var husmand Hans Jacobsen og Diderikke Mortensdatter. Han blev udlært som grovsmed i Holeby på Lolland og kom til København i 1885, hvor han arbejdede som nitter til 1889. Han var med til at stifte Skibssmedenes Fagforening i København i 1895 og var formand her indtil 1918, da "separatistiske bevægelser foranledigede hans afgang". Umiddelbart før storlockouten i 1899 blev han formand for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, en post han havde til sin død i 1926. Han fik efter storkonflikten i 1899 gennemført en kollektiv overenskomst for jernindustrien med minimalløn og personlige tillæg (løfteparagraffen) og hvor tillidsmandssystemet blev anerkendt.

I.A. Hansen var hovedkraften bag oprettelsen af Centralorganisationen af Metalarbejdere i 1912. Fra 1907 var han medlem af forretningsudvalget for De samvirkende Fagforbund, fra 1908 af Kontrolkomiteen for Den socialdemokratiske Presse i Danmark, medlem af Den faste Voldgiftsret 1910-1926 og medlem af augustudvalget – det særlige udvalg der stod bag oprettelsen af Den faste Voldgiftsret. Fra 1918 medlem af Københavns Borgerrepræsentation og var medlem af denne, da Borgerrepræsentationen sendte en delegation til kong Christian d. 10 under påskekrisen i 1920, hvor kongen afsatte den lovligt valgte radikale Zahle-regering. I 1920 valgtes han til Landstinget som suppleant for de såkaldt landstingsvalgte medlemmer. Han blev valgt medlem af Landstinget 1924-1926 for Socialdemokratiet. Og han blev formand for Borgerrepræsentationen i 1924. Han havde desuden mange andre tillidshverv. Som formand for Smedeforbundet og Centralorganisationen var han skydeskive for mange angreb fra syndikalister og venstreorienterede grene af fagbevægelsen. I.A. Hansen dør 8. juli 1926.

Johannes Kjærboel, 1926-1935

Johannes Kjærboel, født i København 23. december 1885 som søn af fattig, ugift mor. Han var plejebarn på Tåsinge, blev udlært klejnsmed i Svendborg 1904. Kom som nyudlært til København, hvor han fik arbejde på "Kjøbenhavns Flydedok og Skibsværft", hvor han blev fællestillidsmand. I 1914 blev han tilknyttet Smedeforbundet som bestyrer af Metalarbejdernes Anvisningskontor. 1924 sekretær i Dansk Smede- og Metalarbejderforbund, og ved I.A. Hansens død forbundsformand og formand for Centralorganisationen. Medlem af Folketinget for Socialdemokratiet 1935-1957, handelsminister 1935-1940 i Stauning-regeringen, arbejds- og socialminister 1940-42, arbejdsminister 1942-43, leder af flygtningeadministrationen 1945-52 (der var 250.000 tyske flygtninge i Danmark ved krigens ophør), minister for byggeri og bolig 1947-1949, arbejds- og boligminister 1949-50, indenrigs- og boligminister 1953-55, bolig- og grønlandsminister 1955-57. Posten som grønlandsminister var tæt på at koste ham en sag ved Rigsretten, fordi han havde gennemtrumfet den farlige vintersejlad

til Grønland trods advarsler fra kaptajnerne. Det kom frem efter grønlandsskibet "Hans Hedtofts" tragiske forlis på jomfrurejsen i 1959 hvor 95 omkom. Forslaget om Rigsret blev nedstemt – det var i øvrigt stillet af den konservative Erik Ninn-Hansen, der selv som den eneste minister i nyere tid i 1995 blev idømt fire måneders betinget fængsel ved Rigsretten for sin rolle i tamilsagen. Johs. Kjærbøl mente kritikken af hans rolle ved grønlandsskibets forlis var helt uberettiget. Han døde i 1973.

Peter Andersen, 1935-1944

Peter Andersen, født 28. september 1877 i Stege på Møn. Uddannet som vogn- og beslagsmed i Neble på Møn. Medlem af den lokale afdeling af Smedeforbundet og repræsenterede denne på forbundets kongres i 1899, samme år som I.A. Hansen blev forbundsformand. Flyttede kort efter til København og blev medlem af bestyrelsen for afd. 3 (grovsmedene) og blev afdelingens formand i 1909. Ti år senere blev han sekretær i Smede- og Maskinarbejderforbundet, hvor han i 1926 blev valgt til en nyoprettet stilling som næstformand. I 1935 blev han formand i forbundet og for Centralorganisationen efter Johs. Kjærbøls udnævnelse til minister i 1935. Peter Andersen var i mange år medlem af forretningsudvalget i De samvirkende Fagforbund. Hans første år som formand var præget af stigende beskæftigelse og forholdsvis ro på arbejdsmarkedet, mens hans seneste år var præget af de store vanskeligheder besættelsestiden førte med sig også for arbejdsmarkedet. I hans formandstid gennemførtes ferieloven og den moderniserede lærlingelov. Han var medlem af Metalindustriens Lærlingeudvalg lige fra starten. Peter Andersen døde i 1961 knap 84 år gammel.

Hans Rasmussen, 1944-1973

Hans Rasmussen, født 14. december 1902 i Odense. Han forlod mellemskolen med udgangen af 3. mellem og blev udlært maskinarbejder fra Allerups Maskinfabrik i Odense i 1922, kom til København og var arbejdsløs i perioder inden han tog på Arbejderhøjskolen i Esbjerg. I 1931 blev han fællestillidsmand på Thomas B. Thriges fabrikker i Odense og i 1933 afdelingsformand for smedene i Odense. To år senere blev han sekretær i Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og i 1944 forbundsformand og formand for Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark efter Peter Andersen. Først i 1973 – 70 år gammel – trak han sig fra posten p.g.a. alder. Han sad i Folketinget valgt for Socialdemokratiet i Odense 1950-64 og var i 1961-69 næstformand i partiet. Det var det faglige og ikke det politiske, der var hans hovedinteresse. Han takkede flere gange nej til ministerposter og afslog ligeledes at blive borgmester i sin hjemby, Odense. Hans Rasmussen var medlem af LO's forretningsudvalg, formand for bestyrelsen for Arbejdernes Landsbank, i eksekutivkomiteen for Internationalt Metalarbejderforbund (IMF), hvor han var præsident i 1973. Han var i mange år en af arbejderbevægelsens mest markante personligheder, og gav ofte

sine meninger skarpt til kende i den offentlige debat. Bl.a. under debatten i 1972 om dansk medlemskab af EF, hvor han stod i spidsen for Metalarbejderforbundets nej til EF.

Med tilnavnet den stærke smed var Hans Rasmussen en robust forhandler med sans for, at fuld beskæftigelse, økonomisk demokrati og medindflydelse kan være lige så gode overenskomstresultater som lønforbedringer. Han var en af drivkræfterne bag den første indkomstpoltiske krisepakke, helhedsløsningen i 1963. Ved Viggo Kampmanns tilbage-træden i 1962 var Hans Rasmussen interesseret i statsministerposten, der imidlertid gik til Jens Otto Krag, og han afslog tilbud om finansminister- eller handelsministerposten. Efter sin afgang fra Metal og Centralorganisationen var han i 1975-78 viceborgmester i Birkerød. I 1977 udsendte Hans Rasmussen bogen "Ilden i min esse", der både er en erindringsbog og et politisk-økonomisk debatindlæg. Han blev det første æresmedlem i Dansk Metal i 1972. Hans Rasmussen døde i 1996.

Paulus Andersen, 1973-1975

Paulus Andersen, født 3. 2. 1928 i Horsens. Efter folkeskolen blev han i 1948 udlært som maskinarbejder hos Møller & Jochumsen i Horsens. Han var først tillidsmand for smedene og senere fællestillidsmand på Mælkekondenseringsfabrikken. Han var medlem af bestyrelsen i Metalarbejderforbundets Horsens afdeling. I 1960 udpegede LO ham til at deltage i en ny uddannelse som industri- og arbejdskonsulent, og han startede sin faglige karriere som lønkonsulent i Centralorganisationen i 1962 og blev valgt til sekretær i Metalarbejderforbundet i 1966, til formand i 1972 og til formand for CO i 1973. Han måtte som kun 50-årig forlade formandsposten i Metal i 1978 på grund af sygdom. Han var medlem af LO's forretningsudvalg og repræsenterede LO i Socialdemokratiets hovedbestyrelse. Han var blandt Socialdemokratiets EU-modstandere og kritiserede også partiets ØD-forslag. I 1977 stillede han op som folketingskandidat for Socialdemokratiet i Ribe-kredsen, men opnåede ikke valg.

Paulus Andersen er især kommet til at stå som den, der førte Metalarbejderforbundet ud af Centralorganisationen og ikke blev i stand til at føre det tilbage. Han følte sig bundet af den strukturlinje, som Metalkongresserne i 1972 og 1975 havde fastlagt om at få omdannet CO til et egentligt industriforbund. Men modstanden fra de øvrige medlemsforbund i CO var for stærk. Paulus Andersen fratrådte som CO-formand i december 1975. Paulus Andersen blev æresmedlem i Dansk Metal i 1983. Han døde 67 år gammel i 1995.

Verner Andersen, 1975-1980

Verner Andersen, formand for Guld- og Sølvarbejdernes Forbund siden 1960, blev konstitueret som formand for Centralorganisationen i december 1975 og endeligt valgt til formand i april 1976, da Metalarbejderforbundet og tre andre forbund meldte sig ud af Centralorganisationen. De fire forbund repræsenterede tilsammen 104.968 medlemmer af CO's samlede medlemstal på 160.591.

Verner Andersen var fra 1960 medlem af Centralledelsen og fra 1964 i CO's forretningsudvalg. Han var fra starten indstillet på, at han var en "overgangs-formand" og han kæmpede energisk for at få de udtrådte forbund tilbage i Centralorganisationen igen. Så meget, at han indimellem mødte kritik fra dele af Centralledelsen, der mente, at han var for imødekommende overfor Metalarbejderforbundet.

Verner Andersen trådte tilbage som CO-formand, da Metalarbejderforbundet genindmeldte sig i CO i 1980 og Metalformanden Georg Poulsen på Verner Andersens anbefaling blev formand for CO. Han udtrådte af CO's forretningsudvalg i 1984, da Guld- og Sølvarbejdernes Forbund meldte sig ind i Metalarbejderforbundet.

Georg Poulsen, 1980-1991

Georg Poulsen, født 27. oktober 1929 i Helsingør. Efter syv års skolegang blev han maskinarbejderlærling på Helsingør Skibsværft, hvor han blev udlært i 1949. I 1958 blev han tillidsmand og fællestillidsmand på værftet i 1960-1963. I 1963 blev han formand for Metal i Helsingør, blev ansat i forbundet i 1973, og i 1974 blev han leder af forhandlingsafdelingen i Dansk Metalarbejderforbund, hvor han i juni 1978 på en ekstraordinær Metal-kongres blev valgt til ny forbundsformand efter Paulus Andersen. Han førte forbundet tilbage i Centralorganisationen, hvor han blev formand i 1980.

Han er blevet betegnet som en resultatsøgende formand, der heller aldrig var bange for at sætte de lidt mere venstreorienterede medlemsfraktioner på plads. Georg Poulsen har været medlem af en lang række bestyrelser, bl.a. i broselkaberne på Øresund og Storebælt, ISS, Asea Brown Boveri, Aarhus Flydedok, B&W, Dansk Erhvervsinvestering, Parken og siddet i LO's øverste ledelse. I Helsingør har han siddet i bestyrelsen for Værftsmuseet, Skibsklarerergården og Hammermølle. I 2010 fik han Helsingør-medaljen for sin indsats i hjembyen.

Ved siden af det faglige arbejde er Georg Poulsen kendt som en slagfærdig debattør og han har i mange år rejst landet rundt og holdt foredrag om sit liv, fagbevægelsen og Helsingør og gerne ledsaget af en sang eller to ligesom han har optrådt som debattør i radio og tv, bl.a. i det meget populære radioprogram "Spørg bare." I 1994 udsendte han erindringsbogen "Et jern af en smed." Idræt og ikke mindst atletik har altid været en væsentlig del af hans liv. I 1949, 1950 og 1951 var han med til at vinde DM i 4 x 1500 meter løb. I 1994 blev Georg Poulsen æresmedlem i Dansk Metal.

Max Bæhring, 1991-2003

Max Bæhring, født 23. december 1939 i København. Han blev udlært som maskinarbejder i 1959. Han var tillidsmand for de ansatte på Thrige-Titans fabrik i København indtil han i 1976 blev forbundssekretær i Dansk Metal og senere sekretær i LO. I 1980 blev han valgt som næstformand i Dansk Metal, og han afløste i 1991 Georg

Poulsen som formand i Metal og i Centralorganisationen. I årene 1980-2005 var han formand for AOF.

Malin Lindegren har i 2005 skrevet "Metal på banen - En bog om Max Bæhring."

Ved siden af sit faglige virke har Max Bæhring i mange år været en habil jazzmusiker bl.a. i amatørorkestret Sophisticated Five. Han spiller klarinet og i de senere år også sopransax og tenorsaxofon. Privat bor Max Bæhring i Farum.

Sammen med den tidl. gruppeformand for 3F's industrigruppe Willy Strube var Max Bæhring CO-industris topforhandler ved overenskomstforhandlingerne i 1993, 1998 og 2001. I hans formandstid er bl.a. gennemført Industriens Pension fra 1993 og barselsfond i industrien i 1995. I forbindelse med sin afgang i 2003 lagde Max Bæhring op til modernisering af konfliktvåbnet. I stedet for storkonflikter, der lammer hele samfundet, foreslog han mindre og effektive lokale strejker. Max Bæhring har været med i LO's daglige ledelse og i LO's hovedbestyrelse. Han har været bestyrelsesformand i Dansk Erhvervsinvestering og Fagbevægelsens Erhvervsinvestering og med i ledelsen af både de industriansattes sammenslutning i Norden og europæisk- og international metalarbejdersammenslutninger.

I 2006 udnævnte Dansk Metals hovedbestyrelse ham til æresmedlem i forbundet.

Thorkild E. Jensen, 2003-

Thorkild E. Jensen, født 22. marts 1950 i Ydby ved Hurup i Thy.

Uddannet bygnings- og landbrugssmed. Den faglige karriere startede i Esbjerg. I 1977 blev han sikkerhedsrepræsentant og året efter tillidsrepræsentant på Vølund i Esbjerg og kom i bestyrelsen for Metal Esbjerg. Her blev han afdelingsformand i 1984 og samme år medlem af Metals hovedbestyrelse. I 1988 blev han distriktsformand for

Metals distrikt 4, Syd- og Sønderjylland, og dermed medlem af forretningsudvalget i Metal. I 1992 blev han sekretær i Dansk Metals forhandlingsafdeling og året efter konstitueret forbundssekretær og leder af forhandlingssekretariatet. I 1994 blev han næstformand i Dansk Metal med hovedansvar for forhandlingsområdet, miljø- og socialområdet samt forbundets statistikafdeling. Han blev valgt som forbundsformand på Dansk Metals kongres i 2003 og samme år formand for CO-industri.

Thorkild E. Jensen er medlem af hovedbestyrelsen og daglig ledelse af LO, formand for Metalskolen i Jørlunde, med i styrelsen for Europæisk Metalarbejderforbund EMF og for Industriansatte i Norden. Medlem af bestyrelse i bl.a. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdernes Landsbank, ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond, A-pressen, Industriens Pension, Fagbevægelsens Erhvervsinvestering, Ulandssekretariatet, Sampension, Teknologisk Institut og medlem af Det Økonomiske Råd, regeringens vækstforum, Danmarks Vækstråd og dommer i arbejdsretten.

Han var CO-industris topforhandler ved overenskomstforhandlingerne i 2004, 2007 og 2010 sammen med Børge Frederiksen, 3F, og ved OK 2012 sammen med Mads Andersen, 3F.

4 daglige ledere i CO

Mens de skiftende CO-formænd i store træk har tegnet Centralorganisationen udadtil og ved overenskomstforhandlinger har det været de daglige ledere eller organisationssekretærer, der har varetaget det daglige arbejde og ledet sekretariatet.

Charles Hansen havde posten som både daglig leder og næstformand fra CO fik sit første selvstændige sekretariat i 1969 til han gik på pension i 1985. Han kom i den grad til at sætte sit præg på CO og organisationens opbygning. Han var forbundssekretær i Metalarbejderforbundet, da han i 1975 – til stor fortrydelse for mange i hans forbund – valgte at blive i CO, da Metal trak sig ud. Han arbejdede energisk for at sikre danske arbejdspladser og trække udenlandske investorer til at investere i nye danske virksomheder. Charles Hansen døde i 2009.

Jens Beck-Lauritzen afløste Charles Hansen som daglig leder og næstformand 1. januar 1985. Han havde været sekretær i CO siden 1980. Forinden var han konsulent i Dansk Metalarbejderforbund siden 1978 og før den tid formand for Metals afdeling i Struer, hvor han også var medlem af byrådet.

I forbindelse med etableringen af Industriens Pension blev Jens Beck-Lauritzen udpeget til direktør i pensionselskabet. Han blev afløst i CO af Verner Elgaard i 1992.

Verner Elgaard, født 13. oktober 1943 ved Langå, i lære som maskinarbejder i Kjellerup, arbejdede som maskinassistent hos A.P. Møller. I 1969 rejste han med familien til Canada, men vendte tilbage til Danmark i 1971 og fik arbejde på en maskinfabrik i Viborg, hvor han to år senere blev tillidsmand. I 1979 blev han afdelingsformand for Dansk Metal i Viborg og var i årene 1983-89 medlem af Metals hovedbestyrelse. 1. januar 1988 blev han sekretær i Metalarbejderforbundet og 28. januar 1992 daglig leder af CO-Metal, der april samme år blev til CO-industri. Verner Elgaard fratrådte 1. november 2005. I hans tid som organisationssekretær/daglig leder toppede medlemstallet i 1999 til det hidtil højeste med hele 338.241 CO-medlemmer.

Arne Sørensen, født 21. juni 1957 i Middelfart, overtog posten som daglig leder 1. september 2005. Han arbejdede som arbejdsdreng på virksomheder i Middelfart inden han fik job på Domino Køkkener i Fredericia, hvor han blev sikkerhedsrepræsentant i 1976. I 1978 kom han til Durotran Rør (senere opkøbt af I.C. Møller) i Fredericia, hvor han var sikkerhedsrepræsentant og fra 1979 tillidsrepræsentant og 1981-89 fællestillidsmand. 1987 blev han næstformand i SiD Fredericia og fra 1989 afdelingsformand. Han sad i SiD's hovedbestyrelse fra 1992 indtil han i 1995 blev forretningsfører i SiD og senere forhandlingssekretær i 3F's industrigruppe, hvor han var ansvarlig for den fagretlige sagsbehandling. Han var i sin tid bestyrelsesformand for TV-Trekanten, bestyrelsesmedlem i AMU Center Kolding og formand for SiD's Fabriklandsudvalg. Arne Sørensen overtog posten i CO-industri på et tidspunkt, hvor medlemstallet var faldende og hvor den internationale finanskrisen begyndte at sætte sine spor med udflytning af arbejdspladser og stigende arbejdsløshed. Ved fornyelsen af overenskomsterne i både 2007 og 2010 fik CO-industri en række nye opgaver blandt andet i forbindelse med vederlag til tillidsfolk, betalt selvvalgt uddannelse til industriens ansatte og Industriens Ligelønsnævn.

Andre navne i CO

Sekretær Johannes Berg, Dansk Metal.

1961: Sekretær Erik Høiland Andersen, Dansk Metal, næstformand i 1968.

1962: Lønsystemkonsulent Paulus Andersen, siden formand for Metal og Centralorganisationen.

1962: Redaktør Preben Bengtsson.

1970: Konsulent Rudolf Holm, Dansk Metal.

1971: Konsulent Aksel Svendsen, Dansk Metal.

1972: Journalist Dorte Lund Petersen.

1975: Redaktør Ole Andersen.

1978: Sekretær Keld Larsen, Dansk Metal, souschef i Centralorganisationen 1993.

1978: Konsulent Finn Jacobsen, Struer.

1981: Sekretær Simon Sørensen, SiD.

1981: Sekretær Kai Rasmussen, SiD.

1984: Sekretær Maria Jardell, KAD.

1987: Redaktør Kjeld Hammer.

1988: Faglig sekretær Jørn Larsen, SiD.

- 1992: Næstformand Willy Strube, SiD.
1992: Faglig sekretær Aase Dybart, KAD.
1992: Journalist Henrik Munksgaard.
1994: Redaktør Poul Damgaard.
1994: Faglig sekretær Peter Rimfort, Teknisk Landsforbund.
1994: Faglig sekretær Aksel B. Simonsen, SiD.
1994: Konsulent Benny Jensen, LO.
1995: Journalist Lene Søborg.
1995: Juridisk konsulent Jesper Kragh-Stetting.
1997: Journalist Hanne Hauerslev-Munch.
1997: International sekretær Jens Bundvad, Dansk Metal (i 2009 generalsekretær i IN).
1997: Redaktør og informationschef Bjarne Kjær.
1998: Miljøsekretær Michael Jørgensen, SiD, Lyngby, til I-BAR.
1998: Miljøkonsulent Keld Høgh, fra BSR 1 til I-BAR.
1999: Konsulent Ole Larsen, HTS-kartellet/DBTF.
- 2000: Lønkonsulent Claus Krogh-Hansen.
2000: Faglig sekretær Jørgen Juul Rasmussen, Dansk El-Forbund, souschef 2001,
2006 formand DEF.
2001: Næstformand Børge Frederiksen, 3F.
2002: Konsulent Peter Dragsbæk, TL.
2003: Faglig sekretær Henrik Kjærgaard, Dansk Metal, samme år souschef i CO.
2003: Lønkonsulent Nelly Johnsen, KAD/Danfoss, Nordborg.
2005: Faglig sekretær Dennis Jensen, Metal, Bornholm.
2006: Faglig sekretær Jesper Schmidt Sørensen, HK/Privat.
2006: Juridisk konsulent Stephan Agger, LO.
2006: Redaktør og kommunikationschef Linda Hansen.
2007: Faglig sekretær Erik Bjørlik Hansen, 3F.
2007: Juridisk konsulent Erbil Kaya.
2008: Konsulent Erling Jensen, Metalskolen.
2009: Journalist Dorthe Kragh.
2009: Juridisk konsulent Azad Cakmak.
2009: International sekretær René Johansen.
2009: Konsulent Rune Siglev.
2009: Konsulent Erik Mosegaard, Dansk Metal.
- 2010: Konsulent Nadja Christy.
2010: Næstformand Mads Andersen, 3F.
2011: Faglig sekretær Carlo Søndergaard, HK/Privat.

Yderligere information om medlemsforbund, Forretningsudvalg, Centralledelse og sekretariat på www.co-industri.dk

CO-fagblad siden 1914

Ved oprettelsen af Centralorganisationen af Metalarbejdere blev Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds fagblad ændret til et fælles medlemsblad for alle kartellets organisationer.

Centralorganisationens første selvstændige blad "Jærn- og Metalarbejderen – Organ for Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark" udkom første gang den 1. november 1914 med CO-formanden I.A. Hansen som redaktør.

De første mange år var lederartiklen skrevet med gotiske bogstaver, selv om denne skrifttype officielt var afskaffet i Danmark i 1875, mens den øvrige del af det 12 siders blad var skrevet med almindelige bogstaver. Måske for at lederen skulle se mere "officiel" ud. Bladet indeholdt i øvrigt informationer fra medlemsforbundene og fx udførlige lister over medlemmer, der var slettet på grund af restancer – med navns nævnelser, fødested, fødselsår, indmeldelsesdato, afdeling og sidste uge, hvor vedkommende havde betalt. Men det vigtigste var "lederen," der af og til var på to-tre tætskrevne sider.

Bladet udkom en gang om måneden og blev helt frem til 1970'erne udsendt til samtlige medlemmer af Centralorganisationen. Det var i mange år også langt den største udgiftspost i Centralorganisationens regnskaber. Oplaget nåede i 1974 helt op på 1.761.233 eksemplarer årligt og udkom samme år med 14 numre. Største oplag for et enkelt nummer var i marts 1975 med 138.162 eksemplarer.

Første rigtige journalist

I mange år var det de skiftende CO-formænd, der var ansvarshavende redaktører af bladet.

Sekretær Herman Jørgensen fratrådte ved årsskiftet 1961/62 som redaktør af fagbladet "Jern og Metal", en post han havde haft siden 1944. I hans sted ansattes journalist Preben Bengtsson, der indtil da havde været faglig medarbejder på dagbladet Aktuelt. Han var den første "rigtige" journalist på bladet. Han overtog redaktionen af fagbladet 1. januar 1962, hvor bladet samtidig skiftede navn til "Metal." I april 1972 ansattes journalist Dorte Lund Pedersen på bladet.

Kulturformidling

Om den redaktionelle tilrettelægning af "Metal" hed det i 1964, at ud over at bringe orientering og kommentarer vedrørende faglige og politiske problemer har bladet indledt en bredere og mere bevidst kulturelt betonet oplysningsvirksomhed med serier om lyrik, "hvor både den mere traditionelle og den såkaldt moderne, avancerede digtning blev forklaret, så menigmand fik bedre mulighed for at forstå de moderne kunstneriske

udtryksmidler." Desuden artikler og interviews om moderne billedkunst, "længe før den afsporede debat om Statens Kunstfond fandt sted, og i den omstændighed, at kun meget få jernindustrielle virksomheder deltog i protestaktionerne, kan måske ses, at det ikke har været ganske uden virkning," som det hed i CO-beretningen i 1964.

Op i 1970'erne hed det om bladets målsætning: "Ved bladets tilrettelægning har redaktionen bestræbt sig på ikke blot at orientere om fagbevægelsens problemer og være bindeled mellem Centralorganisationen og dens mange medlemmer, men tillige på at bringe stof af mere underholdende karakter... Dette sidste har betydet, at fagbladets redaktion har modtaget mange udtryk for, at bladet også læses af medlemmernes ægtefæller og større børn."

Med CO's nye vedtægter fra 1969 blev det fastslået, at medlemsforbund, som er tilsluttet Centralorganisationen med over 50 procent af deres medlemmer, skal aftage bladet til samtlige medlemmer. Og forbund, som er tilsluttet Centralorganisationen med mindre end 50 procent af deres medlemstal, og som ikke selv udgiver et fagblad mindst en gang om måneden skal aftage fagbladet "Metal" til det medlemstal, hvormed de er tilsluttet Centralorganisationen.

1. januar 1975 blev journalist Ole Andersen (senere borgmester i Gladsaxe) knyttet til bladet som medredaktør efter at Metalarbejderforbundets forretningsudvalg havde udpeget redaktør Preben Bengtsson til at forestå en nyoprettet presse- og informationsafdeling i forbundet.

Da Metalarbejderforbundet sammen med Blik- og Rørarbejderforbundet meldte sig ud af Centralorganisationen 1. april 1976 var der enighed mellem Centralorganisationen og Metalarbejderforbundet om, at forbundet efter eget ønske overtog udgivelsen af CO's fagblad "Metal" og videreførte det under navnet "Metal." Det betød rent faktisk, at Centralorganisationen i en årrække stod uden et fagblad. I forbindelse med CO's 70 års jubilæum i 1982 blev dog udgivet et jubilæumsskrift under navnet CO-Metal-Nyt.

Eget blad

Først fra 1. juli 1987 fik CO sit eget selvstændige blad "Kartellet." Første nummer udkom i forbindelse med CO's 75 års jubilæum 1. juli 1987. "Kartellet" blev alene udsendt til tillids- og sikkerhedsrepræsentanter i industrien med CO's daglige leder Jens Beck-Lauritzen som redaktør af første nummer. Herefter var journalist Kjeld Hammer ansvarshavende redaktør af "Kartellet" fra 1. august 1987 samtidig med at han var redaktør af "Metal." Da Kjeld Hammer blev udnævnt til chefredaktør i Dansk Metal 1. januar 1991 blev redaktørjobbet igen i en kort periode overtaget af næstformand Jens Beck-Lauritzen og i begyndelsen af 1992 CO's nye daglige leder Verner Elgaard, der begge i det praktiske arbejde benyttede sig af freelance arbejdskraft.

“Kartellet” kom i starten fire gange årligt og fra 1991 otte gange.

I 1992 skiftede bladet udseende og navn til “CO-industri” med journalist Henrik Munksgaard som redaktør frem til juni 1994, hvor han blev afløst af journalist Poul Damgaard. Også det kom fire gange årligt.

1. januar 1995 udkom bladet som “CO-Magasinet”, der blev udsendt 11 gange årligt. Samme år blev journalist Lene Søborg, tidl. LO-Bladet, ansat på CO-Magasinet. Samme år fik bladet SAFT-prisen fra Samorganisationen af Arbejderbevægelsens Fagblade og Tidsskrifter. I 1997 blev Lene Søborg afløst af journalist Hanne Hauerslev-Munch. Journalist Bjarne Kjær var redaktør af bladet fra november 1997 til december 2006, hvor journalist Linda Hansen overtog redaktør-posten.

CO-Magasinet kommer nu otte gange årligt i et oplag på 22.000 pr. nummer.

Ud over bladvirksomheden har Centralorganisationen i årenes løb udsendt en lang, lang række pjecer og andet informationsmateriale, ligesom CO udsender nyhedsbreve til medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer og sammen med DI udsender nyhedsbreve fra TekSam.

Siden 1995 har CO-industri haft hjemmesiden www-co-industri.dk, der har været under stadig udbygning med en åben del for “offentligheden” og en lukket del alene for tillidsvalgte m.m.

Medlemsbladene:

“Jærn- og Metalarbejderen” 1914-1929

“Jærn- og Metalarbejderen” 1929-1955

“Jærn- og Metal” 1955-1961

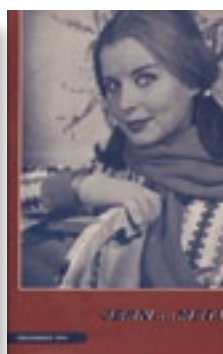
“Metal” 1962-1976

“CO-Metal-Nyt” 1982

“Kartellet” 1987-1992

“CO-industri” 1992-1995

“CO-Magasinet” fra 1995-

CO's økonomi

Tallene for Centralorganisationens økonomi viser med al tydelighed udviklingen med stadig flere opgaver for CO. Mens Centralorganisationens første regnskab for perioden 1. juli 1912 til 31. december 1914 har samlede udgifter på 1.152, 65 kroner, stiger udgifter og indtægter støt hvert år. I regnskabsåret 1920-1921 var de samlede udgifter steget til 74.853,58 kr. med fagbladet som langt den største post med knapt 34.000 kroner og husleje med godt 21.000 kr.

I 1975-76 var de samlede udgifter på godt 5,1 millioner kroner og igen her var fagbladet den største udgiftspost med næsten 3,5 mill. kroner, mens administrationsomkostningerne var på godt 1,5 mill. kr.

I 2010 var de samlede indtægter på 47,7 millioner kroner, heraf 42 mill. kr. i kontingenter fra de ni medlemsforbund. Udgifterne var på 41,9 millioner kroner. Her var største udgiftspost personaleomkostninger med godt 23 millioner kroner, mens kontingenter (til blandt andet internationale organisationer), møder, kurser og konferencer er andre større udgiftsposter.

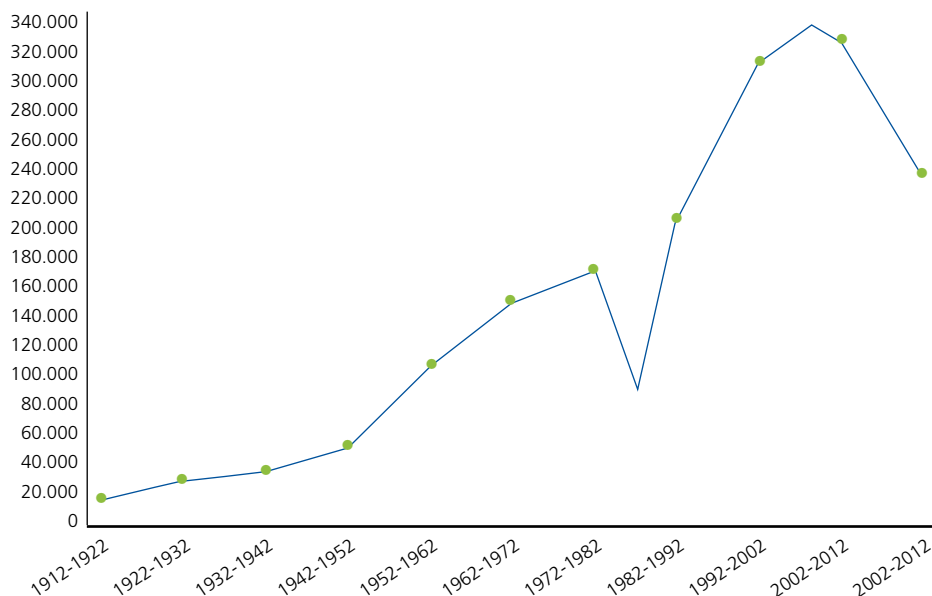
Når udgiften til fagbladet i de første mange år var langt den største udgiftspost hænger det sammen med, at bladet blev udsendt til samtlige medlemmer af Centralorganisationen. Desuden udkom bladet 14-16 gange årligt.

I de seneste 20-25 år er bladet alene udsendt til tillidsrepræsentanter, medarbejdervalgte i aktieselskabsbestyrelser, sikkerhedsrepræsentanter og andre med tillidshverv i industrien, ligesom antallet af udsendelser er skåret ned til nu 8 årlige numre. I 2010 var udgiften til fagbladet, CO-Magasinet, 3,4 millioner kroner.

CO medlemstal

132

MEDLEMSTAL I DAG

På 100 årsdagen består CO-industri af 8 forbund

3F Fagligt Fælles Forbund	100.200
Dansk Metal	90.050
HK/Privat	32.042
Teknisk Landsforbund	9.000
Dansk El-Forbund	7.000
Blik- og Rørarbejderforbundet	1.200
Malerforbundet	200
Serviceforbundet	179
I alt	239.871

Medlemmer af Centralledelsen

14
13
7
4
4
3
2
2
49

MEDLEMSFORBUND

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund 1912 (udmeldt 1976-80)
Dansk Former Forbund 1912 (i Dansk Metal i 1970)
Dansk Jern- og Metalsliberforbund 1912 (i Dansk Metal i 1982)
Dansk Metaltrykker Forbund 1914 (i Dansk Metal 1967)
Dansk Elektriker-Forbund 1914 (ud 1916 – ind igen 1947)
Gørtler- og Metalarbejder Forbundet 1914 (ud 1919 – ind igen 1936 – i Dansk Metal 1968)
Specialarbejderforbundet i Danmark 1918 (i Dansk Metal 1957)
Dansk Lokomotivmands Forbund 1925 (i Dansk Jernbaneforbund 1985)
Kobbersmedenes Forbund 1936 (i Dansk Metal 1969)
Blikkenslagerforbundet 1945 (ud 1976 – ind igen 1980)
Guld- og Sølvarbejdernes Forbund 1945 (i Dansk Metal 1985)
Snedkerforbundet 1946 (i Snedker- og Tømrerforbundet 1970, TIB fra 1997, i 3F i 2010)
Dansk Skibstømrerforbund 1947 (sammensluttet med Riggerne i 1971 – i Dansk Metal 1976)
Riggernes og Sejlmagernes Forbund 1947 (sammensluttet med Skibstømrerne i 1971 – i Dansk Metal 1976)
Malerforbundet 1947
Drejerforbundet 1948 (i Træindustriarbejderforbundet 1952)
Tømrerforbundet 1948 (sammensluttet med snedkerne i Snedker- Tømrerforb. 1970, TIB 1997, i 3F 2010)
Træindustriarbejderforbundet 1948 (i Snedker-Tømrerforbundet 1984)
Sadelmager og Tapetsererforbundet 1948 (i Snedker-Tømrerforbundet 1984)
Dansk Kæremagerforbund 1948 (i Dansk Metal 1976)
Dansk Arbejdsmands Forbund 1949 (SiD-3F)
Kvindeligt Arbejder Forbund 1949 (i 3F 2005)
Dansk Kedel- og Maskinpasser Forbund 1951 (i Dansk Metal 1972)
Dansk Funktionærforbund/Serviceforbundet 1962
Dansk Glasarbejderforbund 1965 (i SiD 1971)
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund 1983 (nu HK/Privat)
Teknisk Landsforbund 1994
Restaurationsforbundet/Gastronomerne (i 3F)
Beklædnings- og Tekstilarbejderforbundet 1992 (i 3F 1998)
Telekommunikationsforbundet 2001 (i Dansk Metal 2003).

FORRETNINGSUDVALGET

Forretningsudvalget ved 100 års jubilæet består af 14 medlemmer:

Thorkild E. Jensen, Dansk Metal

Claus Jensen, Dansk Metal

Keld Bækkelund Hansen, Dansk Metal

Mads Andersen, 3F-Industri

Flemming Andersen, 3F-Industri

Tina Christensen, 3F-Industri

Simon Thøgersen, HK/Privat

Marianne Vind Petersen, HK/Privat

Jørgen Juul Rasmussen, Dansk El-Forbund

Gita Grüning, Teknisk Landsforbund

Max Meyer, Blik- og Rørarbejderforbundet

Villy Nielsen, Serviceforbundet

Jørn Erik Nielsen, Malerforbundet

Arne Sørensen, CO-industri.

FORKORTELSER

DsF - De samvirkende Fagforbund, senere LO – Landsorganisationen i Danmark

CO - Centralorganisationen af Metalarbejdere – CO-Metal – fra 1992 Centralorganisationen af industriansatte i Danmark (CO-industri)

DA - Dansk Arbejdsgiverforening

DI - Dansk Industri – organisation for erhvervslivet

FU - Forretningsudvalget

CL - Centralledelsen

Sammenslutningen - Sammenslutningen af arbejdsgivere i jern- og metalindustrien

STIKORD

Navne:

Anker Jørgensen 65, 74, 77

Arne Sørensen 111, 115, 126, 134

Arnold Nielsen 13, 15

Børge Frederiksen 88, 89, 104, 109, 110, 111, 114, 116, 124, 127

Charles Hansen 58, 66, 68, 70, 71, 72, 80, 98, 125

Georg Poulsen 64, 70, 71, 72, 79, 82, 83, 86, 89, 91, 98, 119, 123

Hans Rasmussen 40, 43, 53, 54, 59, 61, 63, 64, 67, 119, 121, 122

Hans Skov Christensen 95, 103, 110, 111, 116

Hardy Hansen 65, 72, 84

I.A. Hansen 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 24, 25, 43, 64, 119, 120, 121, 128.

Jens Beck-Lauritzen 80, 82, 88, 95, 98, 125, 129

Johs. Kjærboel 24, 25, 29, 36, 41, 64, 119, 120, 121

Ludvig Christensen 13, 26, 36

Mads Andersen 88, 110, 113, 114, 115, 116, 124, 127

Max Bæhring 85, 91, 94, 95, 98, 101, 103, 108, 119, 123, 124

M.C. Lyngsie 19, 24, 29

Paulus Andersen 64, 66, 67, 68, 69, 71, 119, 122, 123, 126

Peter Andersen 36, 40, 64, 119, 121

Thorkild E. Jensen 108, 109, 110, 111, 113, 115, 116, 119, 124, 134

Th. Stauning 12, 19, 23, 34
 Verner Andersen 64, 69, 70, 71, 98, 119, 122, 123
 Verner Elgaard 95, 98, 99, 111, 125, 129
 Willy Strube 71, 82, 84, 87, 88, 95, 98, 103, 104, 124, 127

Organisationer:

Beklædnings- og Tekstilarbejderforbundet 127, 133
 Blik- og Rørarbejderforbundet 42, 69, 117, 129, 132, 133, 134
 Dansk Arbejdsgiverforening 35, 36, 52, 56, 60, 63, 83, 86, 94, 96, 99, 114, 134
 Dansk Arbejdsmands Forbund/DASF/ SiD/ 3F 19, 23, 29, 41, 42, 52, 65, 70, 71, 82, 84, 87, 88, 100, 102, 104, 111, 113, 115, 116, 124, 126, 127, 132, 133, 134
 Dansk Elektriker-Forbund 12, 14, 43, 133
 Dansk Former Forbund 12, 13, 16, 29, 36, 133
 Dansk Funktionærforbund /Serviceforbundet 71, 133
 Dansk Glasarbejderforbund 133
 Dansk Industri 7, 8, 88, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 108, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 130, 134
 Dansk Jern- og Metalsliberforbund 12, 15, 29, 36, 71, 133
 Dansk Karetmagerforbund 69, 133
 Dansk Kedel- og maskinpasserforbund 42, 133
 Dansk Lokomotivmands Forbund 71, 133
 Metalarbejderforbundet/Dansk Metal 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 84, 89, 90, 91, 95, 98, 108, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 133, 134,
 Dansk Metaltrykkerforbund 12, 14, 16, 133
 Dansk Skibstømrerforbund 42, 69, 133
 Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund 14, 120, 121, 128, 133
 De samvirkende Fagforbund/LO 17, 18, 19, 23, 25, 27, 29, 35, 36, 37, 56, 120, 121, 134
 Drejerforbundet 41, 133
 Guld- og Sølvarbejdernes Forbund 70, 71, 122, 123, 133

Guld-, Sølv- og Elektropletarbejdernes Fagforening 12, 133
 Gørtler og metalarbejderforbundet 12, 14, 16, 133
 Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund (nu HK) 16, 96, 100, 101, 113, 114, 116, 117, 127, 132, 133, 134
 Kobbersmedenes Forbund 12, 133
 Kvindeligt Arbejderforbund 42, 43, 61, 63, 71, 84, 86, 87, 111, 126, 127, 133
 Malerforbundet 42, 71, 84, 100, 132, 133, 134
 Restaurationsforbundet/Gastronomerne (nu i 3F) 133
 Riggernes- og Sejlmagernes Forbund 40, 133
 Sadelmager og Tapetsererforbundet 41, 71, 133
 Sammenslutningen/Jernets Arbejdsgivere 12, 13, 14, 16, 42, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 66, 67, 73, 134
 Smedeforbundet 12, 13, 16, 21, 29, 36, 58, 59, 61, 120
 Snedkerforbundet 40, 133
 Specialarbejderforbundet i Danmark 14, 71, 84, 86, 133
 Teknisk Landsforbund 96, 99, 113, 127, 132, 133, 134
 Telekommunikationsforbundet 133
 Træindustriarbejderforbundet 41, 71, 133
 Tømrerforbundet 41, 71, 84, 86, 133

Andre:

Arbejdsløshed 13, 20, 24, 26, 28, 33, 34, 54, 62, 67, 72, 80, 113, 121, 126
 Arbejdsmarkedspension 7, 87, 88, 101, 103, 112, 124
 Arbejdspladsforsøg 89
 Arbejdsretten 40, 43, 60, 114, 124, 133
 Arbejdstid 12, 14, 16, 17, 24, 42, 46, 47, 48, 55, 57, 62, 63, 66, 67, 74, 78, 81, 83, 86, 88, 99, 101, 102, 103, 104, 111, 116, 117
 A/S Nyt 102
 ATP 54, 62, 63, 73, 75, 79, 81, 99, 124
 Barsel 7, 99, 101, 102, 103, 109, 112, 116, 124
 Bedriftsråd/Bedriftsnævn 25,
 Børnefridage 102, 103
 B&W 41, 59, 60, 63, 123
 Centralledelse 13, 14, 52, 58, 59, 66, 68, 69, 71, 95, 102, 117, 122, 123, 132, 134

CO-Magasinet 130, 131
Deltid 57
Demonstrationer 17, 20, 26, 46, 59, 107
Dyrtid 20, 37, 49, 52, 53, 55, 62, 63, 66, 67, 68, 73, 74, 79, 124
Fagblad 13, 15, 20, 30, 42, 53, 70, 128129, 130, 131
Ferie 48, 60, 62, 63, 67, 73, 74, 81, 102, 103, 104, 111, 117, 121
Forretningsudvalg 13, 29, 36, 42, 59, 60, 72, 86, 89, 104, 111, 121, 122, 123, 129
Forældreorlov 112, 113
Fratrædelsesgodtgørelse 113, 116
Frit valg ordning 111
Funktionæroverenskomst 96, 99, 100, 116
Generalstrejke 19, 20
I-BAR 102, 127
Industriforbund 13, 16, 27, 61, 68, 69, 72, 122
Industriens Pension 88, 95, 101, 114, 124, 125
Injuriesag 29
Kompetenceudviklingsfond 112, 116
Konflikt 18, 24, 36, 46, 52, 62, 66, 67, 81, 84, 101, 102, 109, 120, 124,
Konfliktløsningsmøder 109
Ligeløn 5, 52, 62, 63, 66, 75, 114
Ligelønsnævn 114, 126
Lockout 15, 20, 24, 30, 33, 35, 52, 63, 120
Løfteparagraf 52, 53, 84, 120
Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD) 73, 124
Lønnedgang/lønreduktion 20, 24, 34, 35, 74
Lønstop 78, 79,
Løn under sygdom 40, 97, 99, 109, 116
Medarbejdervalgte 75, 97, 101, 102, 111, 130, 131
Medlemstal 12, 14, 41, 61, 71, 122, 125, 126, 129, 132
Metalindustri 13, 14, 24, 47, 48, 54, 55, 55, 57, 59, 62, 62, 72, 73, 79, 115, 121,134
Midtvejsforhandling 83, 84, 85, 86, 108
Minimalløn 14, 61, 84, 98, 120
Mindsteløn 14, 48, 63, 67, 73, 81, 101, 102, 112
Mæglingforslag 20, 29, 30, 35, 36, 46, 48, 55, 56, 61, 62, 63, 66, 67, 73, 79, 84, 86, 88, 100, 101, 104, 111, 113, 114, 117
Natarbejde 112, 113, 114
Opsigelsesvarsel 75
Optaktsmøder 108, 111, 115
Overarbejde 57, 74, 75, 109
Pensionsbidrag 88, 101, 109, 112, 117
Regeringsindgreb 35, 48, 73, 81, 83
Rygeforbud 43
Samarbejdsudvalg 57, 98
Selvvalgt uddannelse 112, 126
Seniorordning 116
Social-Demokraten 17, 19, 24, 78
Storkonflikt 24, 52, 81, 101, 102, 120, 124
Syge børn 75, 109
Sygeløn/sygedagpenge 46, 53, 115
Strejker 39, 45, 46, 48, 52, 59, 60, 62, 63, 66, 67, 74, 102, 124
Talsrepræsentant 112, 117
TekSam 97, 130
Tugthuslov 27, 28
Varierende ugentlig arbejdstid 99, 104, 109
Vederlag tillidsrep. 112, 126
Uddannelsesfond 62, 67, 79, 88, 97, 112
Urafstemning 14, 15, 29, 35, 42, 59, 61 63, 67, 75, 79, 84, 86, 88, 97, 101, 104, 111, 113, 114, 117

KILDER: Danmarks Statistik, Centralorganisationens beretninger 1912-2011, Gyldendal/Politikens Danmarkshistorie, Arbejdsretten gennem 100 år, bind 1, Danmark 1940, »En bygning vi rejser« I, II, III, Bo Lidegaard: Kampen om Danmark 1933-1945, LO 100 år, Oluf Bertolt: M.C. Lyngsie, CO-fagblade 1914-2012, »Sammenslutningen og Centralorganisationen – tilblivelse og udvikling«, Socialforskningsinstituttet 1972, m.m.

”De faktiske forhold inden for jernindustrien – CO-industri gennem 100 år”

er udsendt af CO-industri i anledning af Centralorganisationens 100 års jubilæum 1. juli 2012. Lige fra starten i 1912 og til nu har hovedopgaven for CO-industri været at samle industriens ansatte, så de står stærkest muligt over for arbejdsgiverne i forhold til at sikre de bedste løn- og arbejdsvilkår. Og gennem aftaler med arbejdsgiverne har Centralorganisationen i de 100 år udgjort en krumtap i udviklingen af den danske model. Ikke mindst på grund af den stærke lokale forankring via minimallønssystemets lønforhandlinger på de enkelte virksomheder.

Centralorganisationen indgik sin første overenskomst med arbejdsgiverne i ”Jærn- og Metalindustrien” i 1913. Her blev mindstelønnen sat til 13 øre i timen – op til 56 timer om ugen. Der er sket meget og også mange dramatiske ting siden. I bogen beskrives en række af de store og små begivenheder, der er sket og de resultater, CO-industri har opnået gennem de 100 år for industriens ansatte fx:

- Kortere arbejdstid
- Ferie
- Arbejdsmarkedspension
- Løn under sygdom
- Barselorlov
- Opsigelsesvarsel
- Uddannelse

Bogen er skrevet af journalist Bjarne Kjær (f. 1941), tidl. politisk redaktør på dagbladet Aktuelt og tidl. redaktør af CO-Magasinet og informationschef i CO-industri.

CO-industri

Vester Søgade 12, 2
1790 København V

Tlf.: 3363 8000

co@co-industri.dk

www.co-industri.dk